

**SAMENWERKINGSAKKOORD
VAN 30 APRIL 2004
BETREFFENDE
DE ACTIEVE
BEGELEIDING EN OPVOLGING VAN WERKLOZEN**

**EVALUATIE
MAART 2008**

**FOD WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG
ALGEMENE DIRECTIE WERKGELEGENHEID EN ARBEIDSMARKT**

1.	INLEIDING	4
2.	SITUATIE VOOR JULI 2004	5
2.1	Werkwijze op federaal niveau.....	5
2.1.1	Artikel 80.....	5
2.1.2	Het ingeschreven zijn als werkzoekende en actief zoeken : transmissies vanuit de Gewesten en gegeven gevolg	8
2.1.3	Werkloos wegens omstandigheden afhankelijk van zijn wil	11
2.1.4	Toepassing van artikel 70 van het werkloosheidsbesluit	13
2.2	Werkwijze op niveau van de Gewesten/Gemeenschappen	14
2.2.1	Voor wat de FOREM betreft.....	14
2.2.2	Voor wat de VDAB betreft	15
2.2.3	Voor wat ACTIRIS (toen BGDA) betreft	16
2.2.4	Voor wat het Arbeitsamt betreft.....	16
3.	HET NIEUWE STELSEL SINDS JULI 2004.....	17
3.1	Algemeen opzet en doelpubliek	17
3.1.1	Opzet van het nieuwe stelsel	17
3.1.2	Doelgroep waarop het nieuwe stelsel van toepassing is	18
3.2	De werkwijze op federaal niveau	19
3.2.1	Informatieverstrekking rond nieuwe procedure	19
3.2.2	De gesprekken bij de RVA.....	19
3.2.3	Mogelijke sancties ingevolge de procedure	21
3.3	De werkwijze van de Gewesten/Gemeenschappen	22
3.3.1	FOREM	22
3.3.2	VDAB.....	24
3.3.3	ACTIRIS	27
3.3.4	Arbeitsamt	28
4.	EVALUATIE-ELEMENTEN VAN HET NIEUWE STELSEL.....	31
4.1	RVA : halfjaarlijks rapport.....	31
4.1.1	Algemene context.....	31
4.1.2	Toepassing van artikel 80 (langdurige werkloosheid)	31
4.1.3	De RVA-opvolging van het actief zoekgedrag : DISPO.....	31
4.1.4	Gegevenstransmissies vanuit Gewesten en door RVA gegeven gevolg.....	35
4.1.5	Inschatting van het effect van de activeringsprocedure	37
4.2	Tabel gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling.....	39
4.3	Studie FOREM voor de leeftijdsgroep < 30 jaar.....	41
4.3.1	Object van de studie	41
4.3.2	Vershil naargelang de “afstand” tot werk.....	41
4.3.3	Effectiviteit van DISPO op individueel niveau.....	42
4.4	Studie van de FOREM voor de leeftijdsgroep 30-40 jaar	45
4.4.1	Opzet van de studie	45
4.4.2	Descriptief luik.....	45
4.4.3	Evaluatie effectiviteit BPW	45
4.5	Verslag Arbeitsamt.....	49
4.6	Fédération des CPAS – Les exclusions ONEM –Implication pour les CPAS.....	50
4.6.1	Opzet van de studie	50
4.6.2	Kwantitatieve vaststellingen	50
4.6.3	Kwalitatieve vaststellingen	50
4.6.4	Conclusies	51
4.7	Studie UCL.....	52
4.7.1	Opzet van de studie	52

4.7.2	Belangrijkste vaststellingen.....	52
4.7.3	Aanbevelingen voor de begeleiding en opvolging van werklozen in België... 53	53
4.8	Rapport IDEA Consult : eerste vaststellingen.....	54
4.8.1	Vaststellingen met betrekking tot de niet-geschorsten.....	54
4.8.2	Vaststellingen met betrekking tot de geschorsten :	57
4.9	Evaluatie-elementen ACTIRIS	58
4.10	Zoekgedrag volgens de Arbeidskrachtenenquête.....	60
4.11	Onderzoek van VDAB bij geschorste werklozen uit doelgroep DISPO.....	62
4.12	Evaluatie-elementen vanwege de VDAB.....	63
4.12.1	Wat de transmissies aan de RVA betreft.....	63
4.12.2	Evaluatie van 3 jaar sluitende aanpak	63
5.	INTERNATIONAAL PERSPECTIEF EN AANBEVELINGEN.....	66
5.1	Internationale vergelijking en evaluatie van monitoring en begeleiding	66
5.1.1	Inleiding	66
5.1.2	Monitoring en begeleiding gebeurt overal, maar de aanpak verschilt sterk.....	66
5.1.3	Een grotere beschikbaarheid betekent meer werk en een betere begeleiding van moeilijke doelgroepen	68
5.1.4	Monitoring en begeleiding maken werklozen meer beschikbaar en helpen zo mensen aan het werk	69
5.2	Aanbevelingen aan de Belgische overheden.....	72
5.2.1	Banen voor jongeren : België (OESO, 2007).....	72
5.2.2	Economische studies van de OESO : België 2007.....	73
5.2.3	Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (Verslag 2007).....	74
6.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	75
6.1	Algemene vaststellingen	75
6.2	Schrapping artikel 80	76
6.3	Uitbreiding naar 50-plussers?.....	76
6.4	Problematiek leefloon	77
6.5	Problematiek moeilijk bemiddelbaren	77
6.6	Verbeteringen aan transmissies	78
6.7	Gesprekken en overeenkomst : welke partijen betrokken?.....	79
6.8	Doelgroep van het nieuwe stelsel.....	80
6.9	Termijnen van oproeping en wederoproeping	80
6.9.1	Voor wat de jonge schoolverlaters betreft.....	80
6.9.2	Inkorting periodes tussen de verschillende cycli.....	81
6.10	Aanpassing artikel 70 (afwezig op gesprek)	81
6.11	Handhaving tewerkstellingskansen geschorsten	82

1. INLEIDING

Van bij de opmaak van het samenwerkingsakkoord betreffende de begeleiding en opvolging van werklozen was voorzien dat er na 30 juni 2007 een grondige evaluatie van de resultaten diende te gebeuren, met minstens een dubbel doel :

1. nagaan of het oude artikel 80 (langdurige werkloosheid) van het werkloosheidsbesluit, dat werd opgeschort sinds het nieuwe stelsel van begeleiding en opvolging van toepassing werd, moet heringevoerd worden dan wel definitief kan geschrapt worden;
2. nagaan of het nieuwe stelsel, dat momenteel slechts van toepassing is op de werklozen van minder dan 50 jaar oud, best uitgebreid wordt naar de 50-plussers.

Hierna volgt eerst in deel 1 een schets van de situatie vóór het samenwerkingsakkoord.

Daarna wordt in deel 2 de nieuwe regeling van het samenwerkingsakkoord kort toegelicht.

In een volgend deel wordt een korte beschrijving gegeven van de voornaamste evaluatie-elementen van het nieuwe stelsel. Het gaat daarbij niet om een evaluatie door de FOD WASO zelf, maar om een korte samenvatting van studies en evaluaties opgemaakt door o.a. de RVA, de publieke diensten voor arbeidsbemiddeling van de Gewesten (VDAB, FOREM, ACTIRIS en Arbeitsamt), door de Vereniging van Steden en Gemeenten, en door wetenschappelijke instellingen of Universiteiten. In dat deel wordt eveneens een zeer korte beschrijving gegeven van de voornaamste voorlopige resultaten van de studie van IDEA-consult, in opdracht van de FOD WASO, uitgevoerd bij de werklozen op wie het nieuwe stelsel van begeleiding en opvolging werd toegepast¹.

In deel 4 wordt gekeken naar de praktijken en resultaten van andere landen inzake begeleiding van werklozen en opvolging van hun zoekgedrag.

In een laatste deel tenslotte worden door de Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt van de FOD WASO een aantal beleidsaanbevelingen geformuleerd.

¹ Het eindrapport van deze studie is slechts voorzien tegen eind maart 2008.

2. SITUATIE VOOR JULI 2004

2.1 Werkwijze op federaal niveau

Op federaal niveau werd tot juli 2004 de beschikbaarheid van de werkloze voor de arbeidsmarkt getoetst via verschillende instrumenten :

- de toepassing van artikel 80 van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, dat voorzag in het verlies van uitkeringen voor sommige abnormaal langdurig werklozen;
- de toepassing van artikel 56 en 58 hetzelfde besluit, waarbij het gaat om de verplichting ingeschreven te zijn als werkzoekende en zich ook als dusdanig te gedragen;
- de toepassing van artikel 51 van hetzelfde besluit, waarbij o.a. de reactie van werklozen op werkaanbiedingen en aanbiedingen van opleidingen wordt beoordeeld;
- de toepassing van artikel 70 van hetzelfde besluit, dat een verlies van uitkeringen voorziet voor werklozen die niet ingaan op uitnodigingen van de RVA.

Deze punten worden hierna verder in detail behandeld.

2.1.1 Artikel 80

2.1.1.1 Inhoud van de regeling

De federale overheid verifieerde het actief zoekgedrag op eigen initiatief slechts op een systematische wijze bij erg langdurig werklozen. Deze regeling is algemeen gekend onder de noemer "artikel 80".

Wanneer de werkloosheid van een werkloze abnormaal lang duurde, dan kon die uitgenodigd worden door de RVA om zich te verantwoorden aangaande deze lange duur. De groep die gevisieerd werd, was vrij klein. Er diende voldaan aan een hele reeks cumulatieve voorwaarden om onder het toepassingsgebied van de maatregelen te ressorteren : het ging enkel om de "samenwonende" werklozen, die teruggevallen waren op een forfaitaire uitkering, die geen 50 jaar oud waren, die niet in totaal 20 jaar gewerkt hadden als loontrekkende, ...

Bovendien was dit stelsel slechts van toepassing voor zover de werkloosheid "abnormaal lang" duurde, waarbij deze 'toegelaten' werkloosheidsduur werd vastgesteld in functie van het geslacht, de leeftijd en de woonplaats. De basis voor deze "abnormale duur" was anderhalve keer de gemiddelde werkloosheidsduur. Hierna vindt u, per geslacht en leeftijdsgroep, telkens de minimale en maximale toegelaten werkloosheidsduur in maanden.

	Vrouw <36 jaar	Vrouw 36-45 jaar	Vrouw 46-50 jaar	Man <36 jaar	Man 36-45 jaar	Man 46-50 jaar
Minimum	30	35	47	27	35	45
Maximum	74	84	99	41	47	62

De teller voor de berekeningsduur van de werkloosheid werd terug op nul gezet na een ononderbroken werkhervatting van minstens 24 maanden voltijds of 36 maanden deeltijds (minstens 1/3de tijds).

Zij die wel onder het toepassingsgebied ressorteerden ontvingen bij het bereiken van deze toegelaten werkloosheidsduur een verwittiging van de RVA, waarbij hen meegedeeld werd dat hun recht op uitkeringen kon geschorst worden.

De werkloze kon tegen verwittiging een beroep aantekenen op basis van de volgende gronden :

- objectieve elementen (beroep bij de RVA-directeur zelf), zijnde :
 - i. het niet voldoen aan de voorwaarden inzake toepassingsgebied (vb geen samenwonende werkloze, ouder dan 50 jaar, ...)
 - ii. een verkeerde berekening van de werkloosheidsduur
 - iii. het feit dat het netto-belastbaar gezinsinkomen, door het verlies van de werkloosheidsuitkeringen, lager zou komen te liggen dan 18.131,56 €, verhoogd met 725,28 € per persoon ten laste.
- Subjectieve elementen (beroep bij de Nationale Administratieve Commissie), zijnde :
 - i. Het bewijs van uitzonderlijke en ononderbroken inspanningen om werk te vinden gedurende de ganse periode van de werkloosheid;
 - ii. Een zeer beperkte arbeidsgeschiktheid hebben, zijnde een blijvende arbeidsongeschiktheid hebben van minstens 33 %, vastgesteld door de door de RVA aangewezen geneesheer.

Indien het beroep (of de beroepen) van de werkloze werd ongegrond verklaard, of indien hij niet in beroep ging, dan werden zijn uitkeringen geschorst vanaf de datum waarop hij de toegelaten werkloosheidsduur overschreed. Het betrof een volledig verlies van de uitkeringen. De ingangsdatum van de schorsing kon tijdelijk worden uitgesteld indien de werkloze op dat ogenblik actief betrokken was bij een begeleidings- op opleidingsactie (inschakelingsparcours, beroepsopleiding, volgen reïntegratieprogramma, lessen sociale promotie, ...)

Om definitief een einde te maken aan de schorsing moest de werkloze in een kalenderperiode van 18 kalendermaanden minstens 312 arbeidsdagen aantonen (= equivalent van 12 maanden voltijdse arbeid).

Tijdens de schorsingsperiode kon de werkloze in bepaalde omstandigheden echter tijdelijk zijn uitkeringen terug ontvangen. De meest gebruikte reglementaire mogelijkheden waren :

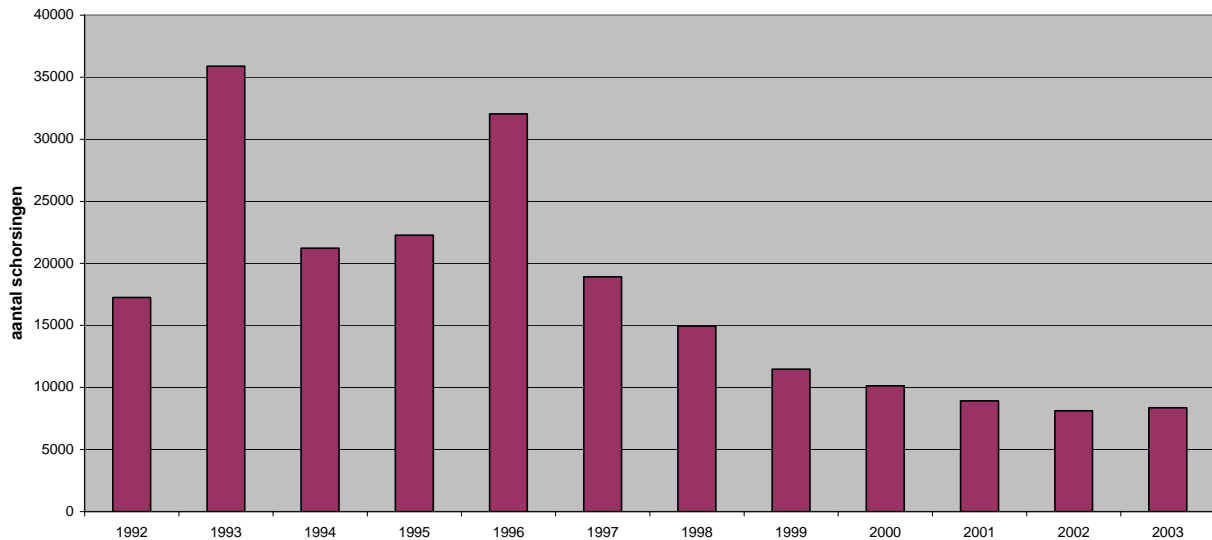
- de daling van het netto-belastbaar gezinsinkomen onder de 16.015,73 €, verhoogd met 725,28 € per persoon te laste. In elk jaar dat dit kon aangetoond worden, kreeg de werkloze terug zijn uitkeringen;
- de wijziging van de gezinstoestand, waardoor hij geen samenwonende meer was. Tijdens die gewijzigde gezinssituatie herwon de werkloze eveneens zijn uitkeringen.

De toepassing van artikel 80 werd, met ingang op 1 juli 2004, geleidelijk afgebouwd, en vervangen door de nieuwe regeling van actieve begeleiding en opvolging van het zoekgedrag (zie verder).

2.1.1.2 Statistische gegevens

Het aantal schorsingen artikel 80 kende het volgende verloop :

evolutie aantal schorsingen artikel 80

bron : RVA

Uit een verdere analyse, gebaseerd op 2003, het laatste kalenderjaar waarin artikel 80 volledig van toepassing was, kan nog het volgende afgeleid worden :

- 29 % van de geschorsten zijn mannen. Dit aandeel van de mannen is in de loop der tijd gestegen, inzonderheid door de toename van het aantal geschorste jongeren met een wachtnutkering;
- 42,5 % van de geschorsten wonen in Vlaanderen, 46,5 % in Wallonië en 11 % in Brussel

2.1.1.3 Beoordeling

Deze federale maatregel stond op zich, en was niet gestroomlijnd met de begeleidings- en opleidingsinspanningen van de Gewesten en Gemeenschappen. Plots, na jaren werkloosheid, werd de werkloze uitgenodigd om zich te komen verantwoorden, waarbij hij dan moest aantonen dat hij gedurende de ganse werkloosheidsperiode intensief naar werk zocht. De maatregel overviel de werklozen als het ware (zie ook verder de conclusies uit het CSB-onderzoek).

De groep die gevisieerd werd, had een zeer beperkte omvang. Gezinshoofden en alleenstaanden vielen niet onder het toepassingsgebied. En de samenwonenden, de enige groep die wel gevisieerd werd, vielen slechts onder het toepassingsgebied indien ze een forfaitaire uitkering ontvingen (derde werkloosheidsperiode). Eind 2003, het laatste jaar waarin artikel 80 integraal van toepassing was, bestond deze groep uit ongeveer 41.000 werklozen met een werkloosheidsuitkering en 60.000 werklozen met een wachtnutkering, op een totaal van ongeveer 470.000 uitkeringsgerechtigde volledige werklozen. Voor een groot deel van de (langdurig) werklozen was er dus geen autonome federale toetsing van het zoekgedrag. Daartegenover staat dat de ciblering op samenwonende werklozen, zelfs bij schorsing van de uitkeringen, quasi niet leidde tot een stijging van de armoedegrade².

Uit het onderzoek van de CSB bleek o.a. :

² Zie o.a. "de impact van schorsing artikel 80 in de werkloosheidsverzekering op herintrede en armoede, CSB, Universiteit Antwerpen en het antwoord op 29 april 1997 van de toenmalige Minister van Werk, Miet Smet, op de parlementaire vraag nr. 68 aangaande de armoedeproblematiek.

- dat 60 % van de geschorste en 50 % van de niet-geschorste langdurig werkloze vrouwen niet werkzoekend waren. Een substantieel deel van hen zocht ook de laatste twee jaar niet naar werk (resp. 40 % en 33 %). Ze hebben een positieve beleving van de niet-tewerkstelling en gebruiken de werkloosheidsuitkering als een zorgverzekering;
- dat de schorsing de tewerkstellingskansen van langdurig werkloze vrouwen verhoogt met 9 procentpunt, maar de schorsing leidt in de eerste plaats tot terugtrekking uit de formele arbeidsmarkt : 70 % ruilt de voormalige werkloosheid in voor (niet-vergoede) inactiviteit;
- dat de financiële werkloosheidsval slechts in beperkte mate een rol speelt, zodat de bestrijding van die werkloosheidsval slechts kan beschouwd worden als een bijkomend instrument van activering;
- dat de langdurig werkloze vrouwen weinig op de hoogte zijn van hun rechten en plichten in de werkloosheidsverzekering : 40 % is niet op de hoogte bij de aanvang van hun werkloosheid, en 40 % was zich op voorhand niet bewust van de feiten die tot schorsing van artikel 80 leidden;
- dat de langdurig werkloze vrouwen weinig of geen contact hadden met de publieke arbeidsbemiddeling (VDAB/FOREM/ACTIRIS/ARBEITSAMT). Zo had de ruime helft (zowel bij de geschorsten als niet-geschorsten) nooit een vacatureaanbod gekregen en één derde was nooit uitgenodigd door de arbeidsbemiddeling voor een gesprek, waaruit de onderzoekers afleidden : "dergelijke uitspraken suggereren een gebrekkig activerend beleid van ondersteuning, begeleiding en vorming.";
- dat enerzijds het rekening houden met regio en geslacht voor toepassing van de schorsing moeilijk kan verzoend worden met het wederkerigheidsbeginsel tussen bijdragen en uitkeringen, maar dat anderzijds de toepassing van artikel 80 leidde tot een versterking van de band tussen uitkeringen en betaalde bijdragen.

2.1.2 Het ingeschreven zijn als werkzoekende en actief zoeken : transmissies vanuit de Gewesten en gegeven gevolg

Naast de toepassing van artikel 80, was er op federaal niveau geen systematisch toezicht op de actieve beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt van de werkzoekenden.

Het basisprincipe weerhouden in de werkloosheidsreglementering is dat de werkloze, om uitkeringen te kunnen ontvangen, moet ingeschreven zijn en blijven als werkzoekende, en ook actief moet zoeken naar werk (artikel 58, §1, eerste lid K.B. 25.11.1991). De inschrijving als werkzoekende, en het behoud van die inschrijving, wordt in eerste instantie opgevolgd door de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling. Hetzelfde artikel 58 stelt uitdrukkelijk : "De werkloze kan niet langer van uitkeringen genieten vanaf de dag waarop zijn inschrijving als werkzoekende ambtshalve werd geschrapt door de bevoegde gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling, inzonderheid ten gevolge van het feit dat hij :

- 1° niet langer beschikbaar is voor de arbeidsmarkt;
- 2° zich niet bij deze dienst heeft aangemeld wanneer hij opgeroepen werd;
- 3° deze dienst niet op de hoogte heeft gesteld van zijn adresverandering;
- 4° de formaliteiten niet heeft vervuld die deze dienst vereist, ten einde de inschrijving als werkzoekende te behouden."

De toepassing van deze bepaling kan dus leiden tot het verlies van uitkeringen. Meestal gaat dit om een uitsluiting beperkt in de tijd, namelijk tot op het ogenblik dat de werkzoekende wel weer geldig ingeschreven is als werkzoekende. Het gaat dan ook niet echt om een sanctie, maar om een niet-vergoede periode omwille van het tijdelijk niet

vervullen van één van de toekenningsvoorwaarden voor het genot van de uitkeringen. Gelet op het aantal gevallen bleef dit echter een marginaal fenomeen.

Evolutie van aantal RVA-beslissingen op basis van artikel 58

Toepassing artikel 58	2001	2002	2003
Vlaanderen	268	249	550
Wallonië	149	98	76
Brussel	140	103	141
Land	557	450	767

Bron : RVA

Natuurlijk is er wel een toetsing van de beschikbaarheid naar aanleiding van concrete werkaanbiedingen die door de Gewestelijke diensten aan de werkzoekende worden overgemaakt. Tussen 2001 en 2004 was de basis voor de gegevensuitwisseling tussen de Gewesten en de federale overheid het samenwerkingsakkoord van 31 augustus 2001, dat twee luiken omvatte :

- enerzijds het luik dat de werking van het inschakelingsparcours regelt. Het inschakelingsparcours had tot doel langdurige werkloosheid te voorkomen bij laaggeschoolde jongeren en hen de garantie te bieden beroepsvaardigheden te verwerven, o.a. via de startbaanovereenkomst. Het richtte zich tot alle werkzoekenden van maximum 24 jaar die nog geen 3 maanden de school hebben verlaten en die geen diploma van hoger secundair onderwijs hadden;
- anderzijds het luik omtrent de gegevensuitwisseling tussen de RVA en de gewestinstellingen met het oog op de controle op de beschikbaarheid. Deze gegevensuitwisseling had betrekking op de volgende situaties van "vrijwillige werkloosheid" :
 - i. werklozen die niet ingaan op uitnodigingen van de diensten voor arbeidsbemiddeling;
 - ii. werklozen die een passend werkaanbod weigeren;
 - iii. werklozen die een beroepsopleiding weigeren of stopzetten;
 - iv. werklozen die niet meewerken aan of mislukken in de uitvoering van het inschakelingsparcours, ingevolge hun foutieve houding.

De hiernavolgende tabel geeft de aantallen en evolutie weer over de periode 2001-2003, zowel wat het aantal transmissies betreft als wat betreft het door de RVA gegeven gevolg. De cijfers voor 2004 werden niet opgenomen, omdat zij slechts betrekking hebben op een half jaar ³, maar uit het jaarverslag van de RVA van 2004, waar de vergelijking wordt gemaakt op halfjaarlijkse basis, blijkt dat de eerste helft van 2004 volledig in de lijn ligt van de jaren 2001 tot 2003.

³ Op 1 juli 2004 startte immers het nu nog lopend samenwerkingsakkoord

TRANSMISSIES VANUIT DE GEWESTEN						DOOR DE RVA GEGEVEN GEVOLG				
2001	Afwezig op oproeping	Gebrek aan positieve medewerking	Werkwei gering	Weigering/verlating	Totaal transmissies	Zonder gevolg	Met gevolg	Nog te behandelen	Te bekijken na wachttijd	Totaal
Vlaanderen	6.694	171	245	8	7.118	2.345	3.778	541	1.690	8.354
Wallonië	859	34	16	5	914	268	371	53	448	1.140
Brussel	3.649	7	29	0	3.685	1.700	701	72	1.651	4.124
Totaal	11.202	212	290	13	11.717	4.313	4.850	666	3.789	13.618
2002	Afwezig op oproeping	Gebrek aan positieve medewerking	Werkwei gering	Weigering/verlating	Totaal transmissies	Zonder gevolg	Met gevolg	Nog te behandelen	Te bekijken na wachttijd	Totaal
Vlaanderen	6.342	221	204	15	6.782	2.811	3.352	533	2.317	9.013
Wallonië	798	29	2	5	834	425	299	33	578	1.335
Brussel	2.795	6	21	0	2.822	2.097	579	113	1.756	4.545
Totaal	9.935	256	227	20	10.438	5.333	4.230	679	4.651	14.893
2003	Afwezig op oproeping	Gebrek aan positieve medewerking	Werkwei gering	Weigering/verlating	Totaal transmissies	Zonder gevolg	Met gevolg	Nog te behandelen	Te bekijken na wachttijd	Totaal
Vlaanderen	6.037	321	318	60	6.736	2.813	3.449	579	2.745	9.586
Wallonië	586	7	1	2	596	309	186	37	675	1.207
Brussel	3.151	1	6	0	3.158	2.283	544	78	2.122	5.027
Totaal	9.774	329	325	62	10.490	5.405	4.179	694	5.542	15.820

Bron : RVA jaarverslagen

Wat de transmissies betreft vanuit de gewesten kan gesteld worden :

- dat het totaal aantal transmissies een vrij constant gegeven lijkt;
- dat ook het aandeel van elk gewest in die transmissies een vrij constant beeld toont (naargelang jaar Vlaanderen tussen 61 en 65 %, Wallonië tussen 6 en 8 % en Brussel tussen 27 en 31 %);
- dat transmissies omwille van een weigering van werk of een beroepsopleiding quasi onbestaande zijn (naargelang het jaar tussen de 2 en 4 % van het aantal transmissies), en dat dit fenomeen nog uitgesprokener is voor Brussel (maximum 1 %) en Wallonië (maximum 3 %), dan voor Vlaanderen (maximum 6 %).

Worden deze transmissies uitgedrukt in een % van het aantal volledig vergoede werklozen, ingeschreven als werkzoekende, dan geeft dit gemiddeld voor de beschouwde jaren een transmissiepercentage van 2,2 % voor het land (gemiddeld 3,7 in Vlaanderen, 0,3 in Wallonië en 4,2 in Brussel). Worden enkel de transmissies voor weigeringen van werk en opleiding bekeken, dan geeft dat een transmissiepercentage voor het land van gemiddeld 0,06 % (0,15 in Vlaanderen, 0,00 in Wallonië en 0,03 in Brussel).

Wat het door de RVA gegeven gevolg aan deze transmissies betreft ⁴ kan gesteld worden :

- dat het gemiddeld voor het land en over de ganse periode in ongeveer 1/3de van de gevallen om een situatie ging waarbij de RVA pas een beslissing zou kunnen nemen na de wachttijd (gemiddeld 26 % in Vlaanderen, 48 % in Wallonië en 41 % in Brussel). Dit is een typisch fenomeen voor de periode 2001-2004, waarbij het samenwerkingsakkoord sterk cibleerde op de laaggeschoolde jongeren die pas uit school kwamen, en waarvoor de RVA dus nog geen aanvraag om uitkeringen had op het ogenblik van de transmissie, omdat ze hun wachttijd (die naargelang de leeftijd varieert van 6 tot 12 maanden) nog aan het doorlopen waren;
- dat gemiddeld voor het land en over de ganse periode in 36 % van de transmissies de RVA het dossier zonder gevolg klasseerde (gemiddeld 31

⁴ in de hiernavolgende cijfers werden de gevallen waarin de RVA nog geen beslissing had genomen buiten beschouwing gelaten

% in Vlaanderen, 28 % in Wallonië en 45 % in Brussel). De redenen van dit zonder gevolg klasseren zijn o.a.⁵:

- i. de RVA heeft geen dossier op naam van betrokkene (het gaat bvb. om een vrijwillig ingeschreven werkzoekende of om een leefloner);
 - ii. betrokkene is niet langer werkloos (werk, ziekte, ...)
 - iii. betrokkene had zijn adreswijziging niet doorgegeven aan de bemiddelingsdienst, maar wel aan de RVA;
 - iv. betrokkene heeft een geldige reden om niet in te gaan op het werkaanbod, het aanbod van beroepsopleiding, ...
- dat gemiddeld voor het land en over de ganse periode in 32 % van de transmissies de RVA een sanctie oplegde aan de werkloze (42 % in Vlaanderen, 24 % in Wallonië en 14 % in Brussel).

Wordt dit aantal sancties uitgedrukt in een % van het aantal volledig vergoede werklozen, ingeschreven als werkzoekende, dan geeft dit gemiddeld voor de beschouwde jaren een sanctiepercentage van 0,89 % voor het land (gemiddeld 1,89 in Vlaanderen, 0,12 in Wallonië en 0,79 in Brussel).

2.1.3 Werkloos wegens omstandigheden afhankelijk van zijn wil

Artikel 51 van het KB van 25.11.1991 houdende de werkloosheidsreglementering, zoals het luidde in de periode 2001-2004, voorziet een aantal situaties waarbij de werkloze beschouwd kan worden als vrijwillig werkloos. In die gevallen kan hij een sanctie oplopen vanwege de RVA.

De geïllustreerde situaties zijn de volgende :

- het verlaten van een passende dienstbetrekking zonder wettige reden;
- het ontslag dat het redelijke gevolg is van een foutieve houding van de werknemer;
- het zich niet aanmelden bij een werkgever waarnaar men verwezen was door de bevoegde dienst voor arbeidsbemiddeling
- het weigeren van een passende dienstbetrekking;
- het zich niet aanmelden bij de bevoegde dienst voor arbeidsbemiddeling, indien men door die dienst was opgeroepen om zich aan te melden;
- de weigering deel te nemen aan het begeleidingsplan of inschakelingsparcours;
- de stopzetting of mislukking van het begeleidingsplan of inschakelingsparcours ingevolge een fout van de werkloze.

Een aantal van deze elementen kwamen hierboven reeds ter sprake, aangezien de bron van informatie voor de RVA een transmissie is vanwege de gewesten (werkweigering, weigering opleiding, niet aanmelden bij de bemiddelingsdienst, niet aanmelden bij een werkgever waarnaar men gezonden was vanuit de bemiddelingsdienst, weigering of stopzetting inschakelingsparcours).

Het onderzoeken van werkverlaten en ontslagen is anderzijds eveneens een middel om de beschikbaarheid van de werkloze voor de arbeidsmarkt te onderzoeken, en dat naar aanleiding van een concreet feit.

De hierna volgende tabellen geven een overzicht van de beslissingen van de RVA op basis van dit artikel 51, waarbij dus de beslissingen die hiervoor werden besproken bij de transmissies eveneens zijn in opgenomen (gecumuleerde cijfers)

⁵ bron : RVA, jaarverslag 2003, pagina 72

RVA-beslissingen wegens vrijwillige werkloosheid			
	2001	2002	2003
Vlaanderen	10.347	11.451	12.102
Wallonië	4.989	5.300	5.409
Brussel	2.387	2.745	2.637
Totaal	17.273	19.496	20.148

Met inbegrip van de beslissingen in toepassing van artikel 70

Bron : RVA

Hierna volgt, voor het jaar 2003, een verdere detaillering naar zowel de reden van de RVA-beslissing, als naar aard van de beslissing.

RVA-beslissingen vrijwillige werkloosheid - 2003	Verwittiging	Uitsluiting zonder uitsel	Uitsluiting met gedeeltelijk uitsel	Uitsluiting met volledig uitsel	TOTAAL
Werkverlating	1.135	5.407	1.634	552	8.728
Stopzetting BO	75	206	48	17	346
Ontslag met fout	540	3.374	622	202	4.738
Ontslag uit BO	12	73	11	4	100
Werkweigering	28	296	45	4	373
Weigering BO	1	9	3	1	14
Niet aanmelding bij WG	2	32	5	0	39
Niet aanmelding bemiddelingsdienst	400	2.443	245	42	3.130
Weigering inschakelingsparcours	6	193	2	0	201
Stopzetting inschakelingsparcours	9	81	10	2	102
Totaal	2.208	12.114	2.625	824	17.771

Exclusief toepassing van artikel 70

Bron : RVA

Hieruit blijkt :

- dat het totaal aantal uitsluitingen gevoelig hoger ligt dan deze waarvan de oorsprong een transmissie vanwege de Gewesten is. Werkverlating en ontslag maken samen ongeveer 75 % uit van het totaal aantal RVA-beslissingen. Slechts 1/4de heeft dus als bron een transmissie vanuit de Gewesten;
- dat er een licht verschil is tussen het totaal van alle andere rubrieken (totaal 4.305) en het in de supra weerhouden cijfer van 4.179 RVA-beslissingen op basis van transmissies. Dit kan wellicht verklaard worden doordat in een beperkt aantal gevallen de RVA op een andere manier aan informatie komt aangaande de mogelijke fout van de werkloze, inzonderheid bij de beëindiging van een beroepsopleiding zonder wetteige reden (bvb. op basis van het document waarmee hij zijn aanvraag om uitkeringen doet, type C4, C109, ...);
- dat op het totaal aantal beslissingen er 68 % uitsluitingen zonder uitstel zijn, en dat het gebruik van verwittigingen (zonder gevolg op de uitkeringen) beperkt is tot 12 %.

2.1.4 Toepassing van artikel 70 van het werkloosheidsbesluit

In gewone omstandigheden heeft de RVA geen rechtstreeks contact met de werkloze : de aanvraag om uitkeringen, de uitbetaling, ... verloopt tussen de uitbetalingsinstelling en de werkloze.

Wanneer de RVA de werkloze toch zelf om uitleg wil vragen (omwille van bijvoorbeeld een transmissie vanuit de Gewesten, maar bvb. ook omwille van een twijfel over de juiste gezinssamenstelling van de werkloze), dan stuurt de RVA aan de werkloze een uitnodiging om zich aan te melden op het werkloosheidsbureau van de RVA (of om thuis het bezoek van de RVA-inspecteur af te wachten). De werkloze die niet ingaat op een dergelijke uitnodiging, wordt uitgesloten van het recht op uitkeringen. Het gaat om een tijdelijk verlies van de uitkeringen, dat start op de dag dat hij had moeten aanwezig zijn bij de RVA, en dat doorloopt tot op het ogenblik dat de werkloze zich toch aanbiedt op het werkloosheidsbureau, of, indien hij dat niet doet, tot op het ogenblik dat hij een nieuwe aanvraag om uitkeringen indient na een onderbreking van zijn uitkeringen gedurende minstens 4 weken omwille van werk of ziekte.

In de periode vóór juli 2004, was het aantal beslissingen op basis van dit artikel vrij beperkt.

RVA beslissingen artikel 70	2001	2002	2003
	1.478	2.145	2.377

Bron : RVA jaarverslagen

Er zijn geen gegevens beschikbaar aangaande de redenen van uitnodiging vanwege de RVA. De stijging van het aantal gevallen in die periode kan wellicht wel voor een groot deel toegeschreven worden op de door de RVA gevolgde procedure voor verificatie van de correcte gezinssamenstelling van de werkloze. In de periode vóór 2004 speelde artikel 70 quasi geen rol in de opvolging van het zoekgedrag van de werklozen.

2.2 Werkwijze op niveau van de Gewesten/Gemeenschappen

Zoals hoger reeds gesteld was er tot juli 2004 geen echte stroomlijning tussen enerzijds de werkwijze op federaal niveau en anderzijds de begeleidings- en opleidingsinspanningen van Gewesten en Gemeenschappen.

De toen geldende werkwijze van de verschillende Gewestinstellingen belast met de begeleiding en opleiding van werkzoekenden wordt hierna toegelicht.

2.2.1 Voor wat de FOREM betreft

2.2.1.1 Dienstverlening aan particulieren

Algemeen beschouwd staan de FOREM en zijn partners in voor begeleiding van werkzoekenden via de dienstverlening aan particulieren. Daartoe biedt FOREM Conseil een brede waaier diensten aan binnen zijn diensten "eigen beheer" alsook binnen zijn partnerschapsstructuren" (Maisons de l'Emploi, Carrefour Emploi Formation). Hij werkt ook nauw samen met de externe partners om nieuwe initiatieven op te zetten om zo tegemoet te komen aan de behoeften van de werkzoekenden.

Om aan die behoeften te beantwoorden worden vier hoofdlijnen inzake diensten op gebied van "eigen beheer" gevolgd :

- Le Conseil en démarches administratives : de werkzoekenden moeten informatie krijgen over de rechten en verplichtingen inherent aan hun statuut, de specifieke wettelijke omkadering en zij moeten, naar gelang van de behoefte, in contact worden gebracht met de bevoegde personen alsook zich inschrijven als werkzoekende en na een eerste analyse van de behoeften worden doorgestuurd naar meer gespecialiseerde adviseurs of andere structuren.
- Le Conseil en accompagnement professionnel : de werkzoekende moet bijstand en advies krijgen binnen het kader van zijn sociaal-professioneel inschakelingstraject en er moet worden gezorgd voor een maximale samenhang tussen de voorgestelde initiatieven en begeleiding alsook voor de begeleiding gedurende de volledige beroepsloopbaan. De dienstverlening gebeurt op individuele basis. Er wordt ook gebruik gemaakt van de stages in ondernemingen.
- Le Conseil en orientation professionnelle : het komt erop aan de betrokkenen te helpen om klaarheid en duidelijkheid te scheppen rond de perspectieven voor hun beroepsloopbaan, een project uit te werken dat aansluit op de reële situatie op de markt en een grondige analyse door te voeren van hun competenties, bekwaamheden en aspiraties. De dienstverlening verloopt individueel of in groep. Er wordt ook gebruik gemaakt van stages in ondernemingen.
- Le Conseil en recherche emploi : De particulieren moeten worden geholpen om op doeltreffende wijze te solliciteren bij een potentiële werkgever. De verschillende manieren om een baan te zoeken worden op individueel en/of collectief niveau onderzocht (module CV/brief, voorstelling werkgever, markt, enzovoort). Er wordt ook gebruik gemaakt van stages in ondernemingen.

Ook in het kader van de partnerschapstructuren wordt rekening gehouden met die behoeften :

- Les maisons de l'emploi : de Maisons zijn dicht bij de werkzoekenden actief. Zij staan in voor de diensten in verband met de toegang tot en het behoud van de sociale rechten van de betrokken personen, verschaffen hen alle basisinformatie en materiaal dat nuttig kan zijn voor de zoektocht naar werk en zorgen ervoor dat ze een eerste advies krijgen.
- Les Carrefours Emploi Formation : De Carrefours Emploi Formation zijn partnerschap-platformen waar alle menselijke en materiële middelen inzake werk, opleiding, beroepsoriëntatie, activiteiten en internationale mobiliteit worden gecentraliseerd.

2.2.1.2 Le Plan Jeunes +

Naast de bovenvermelde structuur voor dienstverlening had de FOREM een begeleidingstructuur "Le Plan Jeunes +" opgezet in het verlengde van het Samenwerkingsakkoord van 31 augustus 2001 tussen de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de inschakeling van werkzoekenden in de structuur van de startbaanovereenkomst.

Deze begeleidingsstructuur mikte op de voorkoming van langdurige werkloosheid en wilde de jonge laaggeschoolde werkzoekenden de kans bieden om toegang tot het arbeidsproces te krijgen door middel van de startbaanovereenkomst. Het plan was toegespitst op jongeren onder de 25 die sedert minder dan 3 maanden de schoolbanken hadden verlaten, die ten hoogste hun derde maand als ingeschreven werkzoekende aanvaarden en die geen getuigschrift van het hoger secundair onderwijs hadden. Niettemin heeft de FOREM deze maatregel ook opengesteld voor de gediplomeerden uit het hoger secundair onderwijs en uit het hoger of universitair onderwijs.

De betrokkenen werden tegen het einde van hun derde maand als ingeschreven werkzoekende gecontacteerd om een eerste analyse te maken van hun behoeften op het vlak van sociaal-professionele inschakeling. De acties die moesten worden opgezet in het kader van het inschakelingstraject van de betrokkenen werden vastgelegd in een inschakelingsovereenkomst. Elke maand en tot aan het einde van hun inschakelingstraject werden de betrokkenen uitgenodigd door hun loopbaanbegeleider. Wanneer de werkzoekenden in de loop van hun actieplan een opleidingsplan doorliepen, konden ze sociale uitkeringen genieten (uurvergoeding, kosten voor verplaatsing en kinderopvang) vanwege de FOREM en/of een begeleidingsuitkering. Ze kwamen tevens in aanmerking voor een voltooiingspremie volgens de door de FOREM vastgelegde voorwaarden.

2.2.2 Voor wat de VDAB betreft

Vóór het samenwerkingsakkoord was de werking van de VDAB voor werkzoekenden, vooral gericht op de kortdurig werklozen, nl. de preventieve doelgroep. Deze doelgroep omvat de "recent" ingeschreven werkzoekenden, nl. de jongeren (-25 jaar) die minder dan 6 maanden werkloos zijn en de +25-jarigen die minder dan 1 jaar werkloos zijn. Op basis van Europese richtsnoeren werden de werkzoekenden uitgenodigd bij VDAB voor een intakegesprek en de start van een traject volgens volgende criteria :

- Inschakelingsplan voor schoolverlaters die maximum een diploma Hoger Secundair Onderwijs hebben : na 3 maanden werkloosheid
- Nieuw ingeschreven laaggeschoolde werkzoekenden : na 6 maanden werkloosheid
- Nieuw ingeschreven hooggeschoolde werkzoekenden : na 9 maanden werkloosheid

De curatieve doelgroep werd vóór 2004 niet actief door VDAB opgeroepen, ze kwamen op eigen initiatief in begeleiding en opleiding.

2.2.3 Voor wat ACTIRIS (toen BGDA) betreft
zie 3.3.3.

2.2.4 Voor wat het Arbeitsamt betreft
Zie 3.3.4.

3. HET NIEUWE STELSEL SINDS JULI 2004

3.1 Algemeen opzet en doelpubliek

3.1.1 Opzet van het nieuwe stelsel

Het nieuwe stelsel kwam er na intensief overleg tussen de federale overheid en de Gewesten en na overleg met de federale sociale partners. De basisafspraken werden vastgelegd in het samenwerkingsakkoord van 30 april 2004 tussen de Federale Staat, de Gewesten en de Gemeenschappen betreffende de actieve begeleiding en opvolging van werklozen.⁶ In vergelijking met de situatie vooraf was het opzet de acties van de Gewesten en Gemeenschappen (begeleiding en opleiding) en de actie van de federale overheid (controle beschikbaarheid) beter op elkaar af te stemmen, met één gemeenschappelijk doel : "zich inspannen om de rechten- en plichtenbenadering van de werklozen realiseren", en dit teneinde de werkloosheid te bestrijden en inzonderheid de langdurige werkloosheid te voorkomen. In de aanhef van het samenwerkingsakkoord wordt dit als volgt gesteld : "Overwegende dat de Gewesten en de Duitstalige Gemeenschap alles in het werk stellen om de werklozen in een vroeg stadium begeleiding aan te bieden, zodanig dat op termijn voor alle werklozen een recht op begeleiding ontstaat, gekoppeld aan de plicht om hier actief aan mee te werken; Overwegende dat de Gewesten en de Gemeenschappen zich engageren om de trajecten efficiënt te organiseren, zodanig dat de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en het vinden van werk wordt gemaximaliseerd; overwegende dat de federale Staat het recht op werkloosheidsuitkeringen koppelt aan de plicht voor werklozen om actief te zoeken naar werk en mee te werken aan alle acties die hun arbeidsmarktpositie kunnen versterken; overwegende dat de federale Staat, de Gewesten en de Gemeenschappen, elk voor wat hun bevoegdheden betreft, dit samenwerkingsakkoord en de aanpak die er in ontwikkeld wordt beschouwen als een belangrijke stap vooruit in het actief beheer van de arbeidsmarkt en het werkloosheidsstelsel".

De grote lijnen van de gemaakte afspraken zijn als volgt :

1. de Gewesten en de Duitstalige Gemeenschap intensifiëren hun begeleidingsacties :
 - a. voor de nieuwe instroom in de werkloosheid, voordat men 6 maanden werkloos is voor de jongeren van minder dan 25 jaar en voordat men 12 maanden werkloos is voor de ouderen ⁷;
 - b. voor de langdurig werklozen, daar waar nodig, zo snel mogelijk met een intensieve begeleiding
 - c. voor werklozen die bij de aanvang van hun werkloosheid geen begeleiding kregen, met een maximale inspanning om hun een intensieve begeleiding aan te bieden binnen de 2 maanden nadat ze van de RVA een verwittigingsbrief kregen
2. de federale Staat zal de werklozen beter opvolgen, door een geheel van acties waarbij de inzet van de werkloze met het oog op een efficiënte integratie op de arbeidsmarkt wordt geëvalueerd, met als doel na te gaan of de werkloze nog steeds voldoet aan de voorwaarden voor het genot van werkloosheidsuitkeringen of wachttuitkeringen. De federale overheid ontwikkelt dus een eigen systeem om de zoekintensiteit naar werk te

⁶ op federaal niveau bekrachtigd bij wet van 17 september 2005, BS 25.07.2007.

⁷ komt overeen met wat voorzien is in de Europese Werkgelegenheidsrichtsnoeren, en wordt ook in dat kader opgevolgd via een jaarlijkse rapportering aan de Europese Commissie. Dit preventieve luik maakte reeds deel uit van het vroeger geldende samenwerkingsakkoord.

controleren, en zal zich niet meer uitsluitend baseren op de gegevensuitwisseling (transmissies) vanwege de gewesten. Bij dit opvolgingssysteem zal de federale overheid rekening houden met de aan de gang zijnde acties van de Gewesten en de Duitstalige Gemeenschap, teneinde die begeleiding niet te verstoren;

3. de gegevensuitwisseling tussen de federale Staat en de Gewesten en Gemeenschappen wordt geïntensifieerd en verloopt zo veel mogelijk geïnformatiseerd, en dat in beide richtingen. Op die manier wordt ook de administratieve last voor de werkloze zelf tot een minimum beperkt.

De federale overheid zorgt o.a. voor de systematische mededeling van :

- o de gegevens van de werklozen die door de federale Staat gecontacteerd zijn in het kader van het opvolgingsstelsel;
- o de gegevens aangaande de uitstroom uit de werkloosheid die beschikbaar zijn binnen het netwerk van de Kruispuntbank;
- o de gegevens aangaande de vrijstellingen van inschrijving als werkzoekende die aan de werkloze worden toegestaan.

De Gewesten en Gemeenschappen zorgen o.a. voor de systematische mededeling van :

- o de door de werkloze gevolgde acties (gesprekken, trajectvoorstellen, opleidingen, ...) met data en periodes van acties, de reacties van de werkloze, ...;
- o de werkaanbiedingen, aanbiedingen van opleidingen en het gegeven gevolg.

3.1.2 Doelgroep waarop het nieuwe stelsel van toepassing is

Het nieuwe stelsel is van toepassing op de volledige werklozen, die verplicht ingeschreven zijn als werkzoekende, die een bepaalde werkloosheidsduur bereiken en die niet in hoge mate arbeidsongeschikt zijn :

- volledige werklozen : vallen dus niet onder de regeling, de tijdelijke werklozen (nog steeds verbonden met een arbeidsovereenkomst) en de deeltijdse werknemers met behoud van rechten (al dan niet met een inkomensgarantie-uitkering);
- die verplicht ingeschreven zijn als werkzoekende : vallen dus niet onder het stelsel, de werklozen die vrijstelling hebben van inschrijvingsplicht omwille van bijvoorbeeld een beroepsopleiding, het volgen van studies of opleidingen, omwille van prestaties in een PWA, omwille van sociale en familiale redenen, ...;
- die een bepaalde werkloosheidsduur bereiken. Deze werkloosheidsduur is 15 maanden voor een <25jarige, en 21 maanden voor de andere. De startdatum voor de berekening van die duur is de eerste vergoede werkloosheidsdag na arbeid, of, voor schoolverlaters, de dag van eerste inschrijving als werkzoekende (= start van wachttijd). De teller wordt terug op nul geplaatst na een periode van 12 maanden voltijdse arbeid binnen een kalenderperiode van 15 maanden.
- die niet in hoge mate arbeidsongeschikt zijn : zij die blijvend 33 % of meer arbeidsongeschikt zijn vallen volledig buiten het opvolgingsstelsel. Zij die tijdelijk minstens 33 % arbeidsongeschikt zijn voor minstens 2 jaar zien de procedure opgeschort tijdens die ongeschiktheidsperiode, waarbij de werkloosheidsduur ondertussen geblokkeerd wordt.

De vereiste werkloosheidsduur is, in vergelijking met artikel 80, heel wat korter, en ook uniform over het ganse land. De keuze van de termijn was mede beïnvloed door de werkwijze van de Gewesten, gebaseerd op de Europese werkgelegenheidsrichtsnoeren. Naargelang de leeftijd van de werkzoekende wordt daarin voorzien dat de bemiddelingsdiensten aan die werkzoekenden een nieuwe start moeten aanbieden (in de vorm van begeleiding, opleiding, werkervaring, ...) ten laatste na 6 maanden voor de jongeren en ten laatste na 12 maanden voor de

ouderen. Wanneer rekening gehouden wordt met een actie die dan start en die gemiddeld enkele maanden duurt, dan ligt die 15 en 21 maanden enkele maanden na het einde van die actie, ogenblik waarop het risico toeneemt dat men de armen laat hangen indien de zoekinspanningen en de acties niet tot werk leidden.

In vergelijking met artikel 80 is een ander duidelijk verschil dat dit nieuw stelsel zich niet enkel richt tot de samenwonende werklozen, maar ook tot de gezinshoofden en de alleenstaanden.

De opvolgingsprocedure wordt ook onder bepaalde omstandigheden opgeschort :

- bij voltijds werk ten laatste op het ogenblik van het eerste gesprek wordt de procedure opgeschort tijdens die werkperiode, en indien deze langer dan zes maanden duurde, dan volgt een nieuwe uitnodiging voor het gesprek ten vroegste 12 maand na het einde van de tewerkstelling;
- bij het volgen van bepaalde acties van de Gewesten/Gemeenschappen :

Actie	Begin	Opschortend effect
Individuele begeleiding	Binnen eerste 6/12 maanden werkloosheid	12 maanden vanaf begin van de actie
Intensieve begeleiding (minstens 1 actie/contact per maand)	Binnen de 2 maanden volgend op de verwittiging van de RVA	Duur van de actie (met maximum van 6 maanden) + 4 maanden
Intensieve opleidingsactie (minstens 3 dagen per week)	Geen belang	Duur van de actie + 4 maanden

Het nieuwe stelsel werd gefaseerd ingevoerd :

- vanaf 1 juli 2004 : de werknemers van < 30 jaar
- vanaf 1 juli 2005 : uitbreiding tot de groep < 40 jaar
- vanaf 1 juli 2006 : uitbreiding tot de groep < 50 jaar.

Volgens dezelfde timing werd de toepassing van artikel 80 (langdurige werkloosheid) tijdelijk buiten werking gesteld.

3.2 De werkwijze op federaal niveau

3.2.1 Informatieverstrekking rond nieuwe procedure

Van bij de aanvang van de werkloosheid verstrekt de uitbetalingsinstelling aan de werkloze informatie over de nieuwe procedure en over zijn rechten en plichten op gebied van actief zoeken naar werk. Voor de schoolverlaters wordt deze informatie gegeven door de diensten voor arbeidsbemiddeling, bij hun eerste inschrijving als werkzoekende.

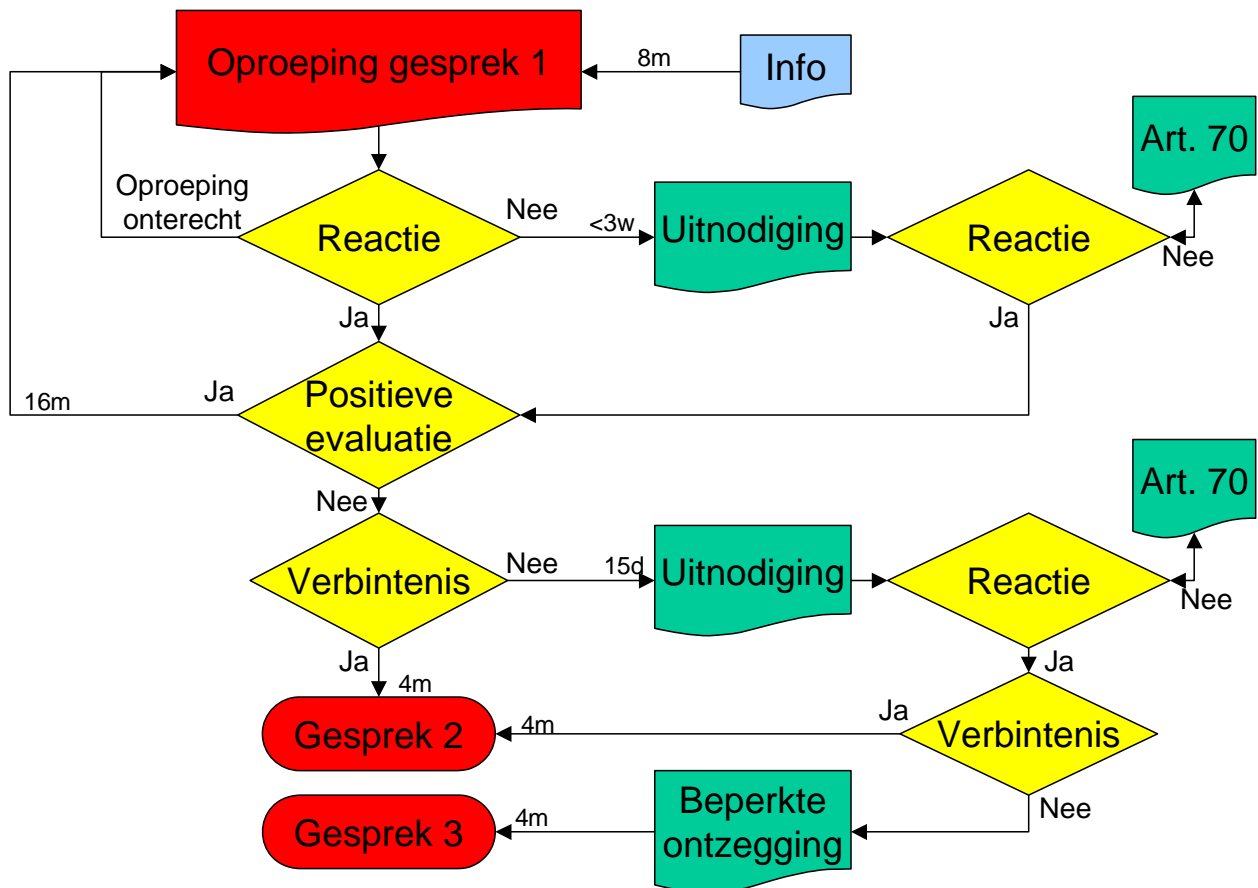
Tijdens de 7de maand (< 25 jaar) of 13de maand (ouderen) van de werkloosheid stuurt de RVA een verwittigingsbrief naar de werkloze. Deze brief herinnert aan de verplichting om actief mee te werken met de begeleidingsacties van de Gewesten en om actief te zoeken naar werk. Deze brief kondigt ook aan wanneer de werkloze voor een eerste gesprek zal uitgenodigd worden bij de RVA. De uitbetalingsinstelling en de diensten voor arbeidsbemiddeling van de Gewesten worden op de hoogte gebracht van het verzenden van deze brief.

3.2.2 De gesprekken bij de RVA

Het eerste gesprek bij de RVA vindt plaats na 15 maanden (< 25 jaar) of na 21 maanden (anderen) werkloosheid. Hierbij worden de voorbije inspanningen van de werkloze inzake zoeken naar werk geëvalueerd, inzonderheid die van de laatste 12 maanden vóór het gesprek. Aangezien de werkloze uitkeringen ontvangt en werkzoekend is, is de concentratie op deze recente werkloosheidsperiode verantwoord, zelfs voor werklozen die reeds een langere beroepsloopbaan als loontrekkende achter de rug hebben.

In het hiernavolgend schema zijn de mogelijke situaties weergegeven die zich kunnen voordoen bij dit eerste gesprek.

1ste gesprek - algemeen schema

schema : RVA

Wordt bij dit eerste gesprek vastgesteld dat de werkloze voldoende inspanningen deed, dan wordt hij ten vroegste 16 maanden later opnieuw uitgenodigd.

Wordt geoordeeld dat de inspanningen onvoldoende waren, dan wordt door de RVA-facilitator een actieplan voorgesteld aan de werkloze waarbij hij zich er toe verbindt om in de 4 daaropvolgende maanden een aantal concrete acties uit te voeren.

In principe 4 maanden ⁸ na het eerste gesprek wordt dan in een tweede gesprek nagegaan of de werkloze zijn engagementen nakwam. Bij positieve evaluatie wordt hij ten vroegste 12 maanden ⁹ later opnieuw uitgenodigd voor een nieuw eerste gesprek (start nieuwe cyclus). Bij negatieve evaluatie krijgt de werkloze een beperkte sanctie bij wijze van verwittiging en wordt opnieuw een verbintenis afgesloten, met daarin de acties die de werkloze moet ondernemen in de 4 daaropvolgende maanden.

⁸ Het is niet duidelijk in hoeverre de RVA er in slaagt deze termijn te respecteren.

⁹ Idem voetnoot 8

Die inspanningen worden dan beoordeeld in een derde gesprek. Bij positieve evaluatie wordt de werkloze uitgenodigd voor een nieuw eerste gesprek, ten vroegste 12 maanden na dat derde gesprek. Bij negatieve evaluatie verliest de werkloze zijn uitkeringen.

Bij het eerste gesprek mag de werkloze zich laten vergezellen door een persoon naar eigen keuze. Vanaf het tweede gesprek is enkel nog bijstand mogelijk vanwege een vakbondsvertegenwoordiger of een advocaat.

3.2.3 Mogelijke sancties ingevolge de procedure

3.2.3.1 Niet reageren op uitnodiging gesprekken (artikel 70 KB 25.11.1991)

Hij die zonder geldige reden niet reageert op de uitnodiging voor de gesprekken, ziet zijn recht op uitkeringen geschorst. Deze schorsing is tijdelijk, en neemt een einde :

- wanneer hij binnen de 3 werkdagen na de voorziene datum voor het gesprek zijn afwezigheid verantwoordt met een geldige reden.
- Wanneer hij zich terug aanmeldt bij het werkloosheidsbureau van de RVA. Doet hij dat binnen de 30 dagen na de voorziene datum van het gesprek, en tekent hij op dat ogenblik een overeenkomst waarbij hij voor de 4 daaropvolgende maanden acties zal ondernemen, dan wordt de schorsing met terugwerkende kracht opgeheven.
- Wanneer hij opnieuw werkloosheidsuitkeringen aanvraagt na een onderbreking van minstens 4 weken wegens werk of ziekte.

Behalve in het geval hij een overeenkomst tekent, zal de werkloze in de andere gevallen zo spoedig mogelijk opnieuw uitgenodigd worden voor het gesprek.

3.2.3.2 Sancties bij onvoldoende inspanningen

Schematisch zijn de mogelijke sancties de volgende :

Bij weigering tot ondertekening van de overeenkomst

	Op 1 ^{ste} gesprek	Op 2 ^{de} gesprek
Gezinshoofd	Verlaging gedurende 4 maanden tot niveau leefloon (35,07 €/dag)	6 maanden uitkering op niveau leefloon (35,07€/dag), daarna stopzetting uitkeringen
Alleenstaande	Verlaging gedurende 4 maanden tot niveau leefloon (26,31 €/dag)	6 maanden uitkering op niveau leefloon (26,31€/dag), daarna stopzetting uitkeringen
Samenwonende	4 maanden verlies uitkeringen behalve bij laag inkomen : dan 2 maanden ¹⁰	Onmiddellijke stopzetting uitkeringen, behalve bij laag inkomen : dan eerst nog zes maanden forfaitaire uitkering van 16,20€/dag
Indien wachuitkeringen	4 maanden verlies uitkeringen	Onmiddellijke stopzetting uitkeringen
Bovendien, is volgende gesprek onmiddellijk derde gesprek		

¹⁰ Jaarlijks netto-belastbaar inkomen van het gezin, zonder de werkloosheidsuitkeringen, is niet hoger dan 18.494,60 €, verhoogd met 739,80 € per persoon ten laste (bedragen geldig op 1 januari 2008)

Bij onvoldoende inspanningen (= niet uitvoeren van aangegeven verbintenis) :

	Op 2de gesprek	Op 3de gesprek
Gezinshoofd	Verlaging gedurende 4 maanden tot niveau leefloon (35,07 €/dag)	6 maanden uitkering op niveau leefloon (35,07€/dag), daarna stopzetting uitkeringen
Alleenstaande	Verlaging gedurende 4 maanden tot niveau leefloon (26,31 €/dag)	6 maanden uitkering op niveau leefloon (26,31€/dag), daarna stopzetting uitkeringen
Samenwonende	4 maanden verlies uitkeringen behalve bij laag inkomen : dan 2 maanden ¹¹	Onmiddellijke stopzetting uitkeringen, behalve bij laag inkomen : dan eerst nog zes maanden forfaitaire uitkering van 16,20€/dag
Indien wachtuitkeringen	4 maanden verlies uitkeringen	Onmiddellijke stopzetting uitkeringen

De volledige schorsingen van de uitkeringen worden pas beëindigd na gedurende in een periode van 18 maanden minstens 12 maanden gewerkt te hebben, of nadat de werkloze opnieuw voldoet aan de gewone toelaatbaarheidsvoorwaarden.

3.3 De werkwijze van de Gewesten/Gemeenschappen

3.3.1 FOREM

3.3.1.1 Dienstverlening aan particulieren

Het aanbod inzake dienstverlening onder punt 2.1.1. is nog steeds actueel maar is uitgebreid met een nieuwe advieslijn, de Conseil en mobilité interrégionale. Hierbij gaat het om :

- het bevorderen en aanmoedigen van het actief zoeken naar werk in Vlaanderen;
- de werkzoekende begeleiden om in te gaan op werkaanbiedingen in Vlaanderen (en Brussel) door hem onder meer te helpen bij het opstellen van een CV en een sollicitatiebrief in het Nederlands.

3.3.1.2 De basisdienst

In aansluiting op het Begeleidingsplan voor werklozen van juli 2004 heeft de FOREM een basisdienst opgezet die zich bekommert om alle werkzoekenden op wie het samenwerkingsakkoord van toepassing is, namelijk de doelgroep waarop de FOREM mikt na verloop van een bepaalde werkloosheidsduur en de personen die zich komen inschrijven als werkzoekende (cfr. Europese richtlijn nr. 1). Deze nieuwe begeleidingsstructuur vervangt het Plan Jeunes +.

Deze basisdienst omvat :

- een gemeenschappelijke sessie (binnen de 2 maanden na de screening) om de betrokkenen te informeren over het Begeleidingsplan voor werklozen en over de beschikbare lokale middelen voor arbeidsmarktintegratie;

¹¹ Jaarlijks netto-belastbaar inkomen van het gezin, zonder de werkloosheidsuitkeringen, is niet hoger dan 18.494,60 €, verhoogd met 739,80 € per persoon ten laste (bedragen geldig op 1 januari 2008)

- een individueel analysegesprek dat leidt tot het contractueel vastleggen van een actieplan (een maand na de gemeenschappelijke sessie) waarbij snel moet worden uitgemaakt of de werkzoekende kan worden beschouwd als klaar om te werken of dat de betrokkene daarentegen specifieke moeilijkheden ondervindt bij zijn inschakeling in het arbeidsproces en dat er concrete acties moeten worden opgezet om aan het probleem te verhelpen of om mogelijke antwoorden op de moeilijkheden aan te reiken, hetzij individueel, hetzij met professionele ondersteuning.
- een individueel opvolgingsgesprek (3 maanden na het afsluiten van een overeenkomst) waarbij wordt nagegaan of het actieplan werd gerealiseerd en waarin eventueel, naar gelang van de behoeften, het traject van de betrokkene wordt bijgestuurd (vervolgens wordt 3 maanden later een tweede opvolgingsgesprek vastgelegd).

Deze module basisbegeleiding richt zich op het opstarten en bijsturen van het sociaalprofessionele inschakelingstraject van personen. Naast de basisservice worden aan de werkzoekenden de initiatieven van de andere interne en externe FOREM-diensten voorgesteld (zie het dienstenaanbod beschreven onder punt 2.1.1.). Het gaat meer bepaald over alle acties georganiseerd in het kader van de projectoproep naar de inschakelings- en opleidingsactoren die wordt gelanceerd door FOREM Conseil met het oog op een groter en meer verscheiden lokaal dienstenaanbod. Beklemtonen we tenslotte de geïndividualiseerde verzending van werkaanbiedingen naar de personen die in aanmerking komen voor het Begeleidingsplan door de FOREM sedert 1 juli 2005 ingevoerd om de werkzoekenden in contact te brengen met de arbeidsmarkt.

3.3.1.3 Jobtonic

Om een begeleiding aan te bieden die vooral is afgestemd op de jonge schoolverlaters onder de 25 en inzonderheid op de laaggeschoolde jongeren zonder een diploma van het hoger secundair onderwijs, heeft de FOREM sedert 1 juli 2007 voor deze doelgroep een nieuwe structuur "Jobtonic" opgezet. Deze doelgroep die oorspronkelijk werd opgenomen in de basisservice (zie punt 3.3.1.2.) vanaf de vierde maand van inschrijving, wordt in het kader van Jobtonic voortaan begeleid vanaf de 1ste maand van inschrijving. De doelstelling hier bestaat erin de jongeren een begeleiding op maat te geven in functie van hun kwalificatieniveau zodat ze rechtstreeks naar de arbeidsmarkt kunnen worden toegeleid zodat wordt vermeden dat ze vastroesten in de langdurige werkloosheid.

Aldus worden de laaggeschoolde jongeren vanaf de inschrijving gecontacteerd voor een gesprek over hun situatie met een adviseur. Dat betekent in de eerste plaats dat er een balans wordt opgemaakt van hun technische en persoonlijke competenties, rekening houdend met de behoeften op de markt. Zodoende kunnen de jongeren onmiddellijk op zoek gaan naar een baan in functie van de mogelijkheden. Dit is duidelijk een "work first" logica. Die individuele aanpak wordt gevolgd door 7 gemeenschappelijke sessies die om de 14 dagen plaatsvinden en waarop de jongeren worden opgeleid in de basistechnieken voor het zoeken naar werk en waarbij ze door middel van de groepsdynamiek worden aangemoedigd bij hun zoektocht naar een baan. Daarnaast beschikt elke jongere over een actieplan dat bij iedere sessie bij de FOREM wordt aangepast en geactualiseerd.

Om de inschakeling van de laaggeschoolde jongeren te bevorderen, ontwikkelt de FOREM ook lokale strategieën via de overeenkomsten 'Grandes Villes'. Sedert september loopt in de regio Doornik/Moeskroen een eerste pilootproject. Het betreft een partnerschapovereenkomst tussen de permanente partners (de FOREM, de Stad en het OCMW) en de lokale actoren die een bijdrage kunnen leveren aan de inschakeling van jongeren door gebruik te maken van een anticipatieve en intensieve begeleiding van de jongeren naar en in de tewerkstelling. Naar gelang van de resultaten zal deze geïntegreerde begeleidingsstructuur in heel Wallonië worden opgezet.

3.3.1.4 Le dispositif intégré d'insertion socioprofessionnelle

De opvolger van het inschakelingstraject (Parcours d'insertion) is *le dispositif intégré d'insertion professionnelle*, een Waalse begeleidingsstructuur waarvan het wettelijk kader is vastgelegd in het decreet van de Waalse Regering tot uitvoering van het decreet van 1 april 2004 betreffende de "Dispositif intégré d'insertion socioprofessionnelle". Hoofddoelstelling van deze structuur is het begeleiden naar een duurzame kwaliteitsbaan binnen een termijn van maximaal 2 jaar (met inbegrip van maximum 6 maand ondersteuning in de baan). Ook al komen alle werkzoekenden a priori voor deze maatregel in aanmerking, de maatregel richt zich tot specifiek op de werkzoekenden met grote inschakelingsproblemen. De rechthebbende ondertekent een inschakelingsovereenkomst.

De personen die een inschakelingsovereenkomst ondertekenen genieten :

- een voorkeurbegeleiding door hun FOREM-adviseur die instaat voor een actief toezicht en dito opvolging van het traject van de betrokkene en zorgt voor overleg tussen de diensten en/of operatoren op wie een beroep wordt gedaan in het kader van het inschakelingstraject van de werkzoekende;
- financiële steun aangezien de inschakelingsovereenkomst het recht opent op gratis vervoerbewijzen (om de stappen in verband met de begeleiding, het zoeken naar werk en opleiding te vergemakkelijken) na een "mobiliteitsbalans", op de opleidingspremie en andere voordelen (kosten voor verplaatsingen, crèche of kinderopvang ...) in geval van deelname aan een activiteit bij een operator;
- ondersteuning bij het werk tijdens een periode van maximum 6 maanden door een tutor binnen de onderneming en mogelijk een inschakelingsoperator;
- een vlotter en meer coherent parcours dankzij de aanwijzing van een "persoonlijke" adviseur, door uit te gaan van het reeds geleverde werk en door te anticiperen op wat nog moet worden gerealiseerd.

3.3.1.5 Opmerking

Naast de voornoemde elementen hebben de wijzigingen doorgevoerd sedert juli 2004 geleid tot de verplichte begeleiding voor de werkzoekenden die vallen onder het begeleidingsplan voor werklozen en onder de structuur "Jobtonic" sedert 1 juli 2007.

Bovendien bezorgt de FOREM de RVA systematisch de informatie over de acties die de werkzoekende heeft ondernomen, over afwezigheden op oproepen, weigeringen qua werk of opleidingen en in geval van niet-medewerking.

3.3.2 VDAB

3.3.2.1 Algemeen

Als de VDAB in staat blijkt om de groeiende vraag naar arbeidskrachten grotendeels op te vangen ondanks de toenemende krapte aan de aanbodzijde, dan valt dat eerst en vooral toe te schrijven aan de sluitende aanpak, gelanceerd in 2004 met als bedoeling om ook die werkzoekenden te bereiken die in het verleden niet wisten of konden participeren aan het begeleidings- en opleidingsaanbod in functie van (her)tewerkstelling, en die daardoor in de langdurige werkloosheid verzeild raakten. In combinatie met het

activeringsbeleid van de RVA zorgt de sluitende aanpak van de VDAB voor de ontsluiting van het ganse potentieel aan competenties binnen de actieve beroepsbevolking en aldus tot een meer geactiveerde, meer gedifferentieerde arbeidsreserve.

Naar aanleiding van het samenwerkingsakkoord werd de dienstverlening bij VDAB in 2004 grondig bijgestuurd. De instroomschema's (op basis van leeftijd, geschooldheid en werkloosheidsduur) werden grondig gewijzigd om de activering van het zoekgedrag van de werkzoekenden bij RVA in te kunnen passen en de sluitende aanpak, zowel preventief als curatief te realiseren. Daarnaast werd het inhoudelijk aanbod in de diepte en in de breedte uitgebreid. Revolutionair daarbij is het voorzien van remediëringmogelijkheden voor personen met ernstige medische, mentale, psychische of psychiatrische problemen.

De sluitende aanpak heeft als doel elke werkzoekende op tijd het meest passende aanbod te geven tijdens zijn werkloosheid. Een passend aanbod voor de werkzoekende is de kortste weg naar duurzame tewerkstelling.

Het getrapte begeleidingsmodel met stijgende begeleidingsintensiteit werd ingevoerd. Dit is een trechtermodel waarbij de middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de preventieve werking bij de start van de werkloosheid en de curatieve werking voor langdurige, niet-werkende werkzoekenden. De algemene methode van trajectwerking blijft in zowel de preventieve als de curatieve werking de basis, ondanks dat de doelgroepen verschillen en de instroom anders verloopt.

De focus ligt op werk via het continu bemiddelen en activeren van de werkzoekenden, aangevuld door intensieve begeleiding voor werkzoekenden met grote afstand tot de arbeidsmarkt.

3.3.2.2 Bemiddelingstraject

Dit bemiddelingstraject start vanaf de inschrijving en loopt gedurende de ganse werkloosheid :

- Sinds maart 2004 krijgen de werkzoekenden systematisch passende vacatures aangeboden bij de inschrijving;
- Vanaf mei 2004 werd stapsgewijs de wekelijkse automatische matching geïmplementeerd : iedere week worden de nieuw binnengekomen vacatures doorgestuurd per brief of via mail naar alle werkzoekenden die voldoen aan de vacaturecriteria. Sinds november 2004 is dit operationeel voor gans Vlaanderen met als doelgroep de volledig uitkeringsgerechtigde werkzoekenden en schoolverlaters.

3.3.2.3 Trajectbegeleiding

De intensieve begeleiding van werkzoekenden steunt op het principe van trajectbegeleiding. Trajectwerking is een methode waarbij de trajectbegeleider de werkzoekende zo snel en efficiënt mogelijk naar duurzame tewerkstelling begeleidt. De trajectbegeleider bepaalt voor de start, samen met de klant, de stappen van een realistisch, arbeidsmarktgericht traject op basis van de sterke en zwakke punten van de werkzoekende (intakegesprek). Hij volgt deze verder op tijdens de verschillende stappen in het traject en stuurt nadien indien nodig de stappen van het traject bij, in overleg met de klant. De minimumstappen van het traject zijn intakegesprek, trajectbepaling, trajectbegeleiding en toeleiding naar werk. Het traject kan daarnaast worden aangevuld met sollicitatietraining en -begeleiding, opleiding in een centrum, persoonsgerichte vorming en opleiding en begeleiding op de werkvloer en remediëring van niet-arbeidsmarktgerelateerde problematieken.

3.3.2.4 Preventieve werking

De trajectwerking voor de preventieve doelgroep werd aan fundamentele bijsturingen onderworpen opdat een sluitende aanpak met specifieke aandacht voor de kansengroepen kan gegarandeerd worden. Doelstelling in de preventieve werking is

iedere werkzoekende jonger dan 25 jaar op te nemen in de trajectwerking voordat hij/zij 6 volle maanden werkzoekend is en iedere werkzoekende ouder dan 25 jaar voordat hij 1 jaar werkzoekend is.

a) Telefonische screening

Werkzoekenden komen in aanmerking voor de telefonische screening bij :

- laaggeschoolden na 3 maanden werkloosheid
- hooggeschoolden, jonger dan 25 jaar na 3 maanden werkloosheid
- hooggeschoolden, ouder dan 25 jaar na 6 maanden werkloosheid

De telefonische screening bij de preventieve doelgroep heeft als doel :

- op punt zetten van het dossier van de werkzoekende,
- opsporen en doorverwijzen van de werkzoekenden die een onmiddellijke behoefte aan begeleiding hebben,
- activeren van de werkzoekende door het sollicitatiegedrag te bevragen.

b) Intake en traject

Wie 3 maanden na de telefonische screening nog werkzoekend is, wordt uitgenodigd voor een intake in de preventieve werking. Daaruit volgt de verdere trajectbegeleiding met alle nodig stappen (opleidingen, stages en andere vorming).

3.3.2.5 Curatieve werking

In 2004 werd ook gestart met een systematische curatieve werking. VDAB heeft zich geëngageerd om alle werkzoekenden die door RVA zullen uitgenodigd worden in het kader van de controle op de langdurige werkloosheid en die de afgelopen 2 jaar geen begeleiding of begeleidingsaanbod gekregen hebben, een aanbod tot begeleiding te doen. Dit wordt stapsgewijs geïmplementeerd volgens leeftijd.

De timing van de curatieve aanpak wordt afgestemd op de timing van de uitnodiging van de werkzoekenden door de RVA.

De curatieve werking verloopt inhoudelijk in drie stappen. Tijdens de eerste stap wordt de werkzoekende uitgenodigd tot het verplicht volgen van het oriëntatiecentrum. Het oriëntatiecentrum voorziet in een collectieve sessie van 15 uur waarin informatie gegeven wordt over dienstverlening aan werkzoekenden (VDAB en derden) en de regionale arbeidsmarkt. Op basis van een zelfanalyse wordt de werkzoekende georiënteerd op de arbeidsmarkt. Op het einde van het oriëntatiecentrum volgt een intakegesprek met de klant waarin met de werkzoekende een traject op maat wordt afgesproken. Daarna volgt de trajectbegeleiding, met eventueel een opleiding of werkervaring. De laatste stap is intensieve toeleiding naar werk gedurende 6 maanden. Naast de nodige middelen voor de trajectbepaling en –begeleiding werden ook middelen voorzien voor extra opleiding en werkervaring.

Na evaluatie van de curatieve doelgroep werking werd duidelijk dat het aanbod binnen VDAB ontoereikend is voor de langdurig werkzoekenden met 'niet-arbeidsmarktgerelateerde problemen'. Meer bepaald voor de langdurig werkzoekenden met ernstige medische, mentale, psychische of psychiatrische (MMPP-)problemen, al dan niet gecombineerd met andere sociale problemen had de VDAB binnen haar trajectmodel geen oplossing voor handen. Via een uitbesteding wordt de begeleiding van deze werkzoekenden toegewezen aan gespecialiseerde externe partnerschappen van drie soorten organisaties (werk, arbeidszorg en zorg). De toeleiding naar deze 'activeringsbegeleidingen' gebeurt op basis van een advies geleverd door een externe screeningsinstantie (Gespecialiseerde arbeidsonderzoeksdienst - vroeger CGVB), eveneens in uitbesteding.

3.3.3 ACTIRIS

In aansluiting op het Samenwerkingsakkoord betreffende de begeleiding en opvolging van werklozen, heeft Actiris in juli 2004 een begeleidingsdynamiek voor werkzoekenden ingevoerd, namelijk het Contract voor Beroepsproject (CBP).

Het Contract voor Beroepsproject helpt de werkzoekende enerzijds bij het vastleggen van een professionele doelstelling en anderzijds bij het uitvoeren van de middelen en acties om die doelstelling te realiseren. Het CBP biedt de werkzoekenden dus een individuele begeleiding om hen te helpen hun mogelijkheden te vergroten op inschakeling in het arbeidsproces en om hun zelfstandigheid te bevorderen bij de stappen die ze moeten ondernemen om hun professionele doelstellingen te verwezenlijken.

ACTIRIS roept de werkzoekenden systematisch op om hen een CBP aan te bieden, gebaseerd op twee krachtlijnen. Actiris biedt individuele begeleiding aan door middel van een preventieve aanpak inzake werkloosheid, dwz. door de werkzoekenden een CBP aan te bieden bij inschrijving of herinschrijving (derde maand van hun (her)inschrijving) enerzijds. Anderzijds wordt een CBP aangeboden aan de werkzoekenden binnen de doelgroep van de RVA (namelijk de werkzoekenden die een waarschuwingsbrief van de RVA hebben ontvangen). De preventieve aanpak sluit zowel aan bij het samenwerkingsakkoord betreffende de actieve begeleiding en opvolging van werklozen door een gedeelte van de begeleiding toe te spitsen op de in hetzelfde jaar ingeschreven en opnieuw ingeschreven werkzoekenden, maar ook bij de Europese Werkgelegenheidsstrategie die doelt op de preventie van langdurige werkloosheid door de nieuwe werklozen een individuele begeleiding aan te bieden.

De invoering van de CBP heeft nieuwigheden met zich gebracht op gebied van de begeleiding van werkzoekenden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest :

- het uitstippelen van een professioneel project door de werkzoekende en het vastleggen in een overeenkomst;
- het aanwijzen van een en dezelfde referentieadviseur voor de werkzoekende die hem bijstaat tijdens het volledige opvolgingsproces;
- de systematisering van een preventieve aanpak en van een curatieve aanpak (oproepen van de werkzoekenden);
- naast de individuele begeleiding komt de werkzoekende door het ondertekenen van de CBP in aanmerking voor een aantal specifieke instrumenten (MIVB-kaarten, talencheques voor jongeren,...).

In het kader van de CBP zijn ook drie krachtlijnen uitgewerkt :

- het versterken van de interne diensten van ACTIRIS op gebied van human resources (tewerkstellingsadviseurs, adviseurs gespecialiseerd in het actief zoeken naar werk en specifieke aansturing);
- het uitbreiden van de middelen inzake e-government ten behoeve van de meer zelfstandige werkzoekenden;
- het versterken van de middelen van een aantal partners, met name de partners van het netwerk voor het actief zoeken naar werk en de "missions locales", opdat deze de acties vastgelegd in een CBP kunnen realiseren.

Bovendien bezorgt ACTIRIS de RVA wekelijks en via elektronische weg de gegevens over de begeleiding van werkzoekenden. Die informatieoverdracht zorgt ervoor dat de RVA in kennis wordt gesteld van de acties die de werkzoekenden hebben ondernomen. De informatie houdt verband met de oriëntatiegesprekken van de werkzoekenden, het

verloop van het inschakelingstraject, de gevolgde opleidingen, de gesprekken met werkgevers, gemeenschappelijke sessies... ACTIRIS maakt ook wekelijks en via elektronische weg informatie over de werkzoekenden over die worden geschrapt wegens het wegblijven op de begeleidingsgesprekken, met inbegrip van gegevens over het niet ingaan op oproepen voor jobaanbiedingen.

3.3.4 Arbeitsamt

3.3.4.1 Doelgroep

De acties in het raamwerk van het begeleidingsplan spitsen zich toe op de volgende doelgroepen :

G1 : alle werkzoekenden jonger dan 50 die niet langer dan 3 maanden werkloos zijn geweest tijdens een periode van 15 maanden vóór hun inschrijving als werkzoekende;

G2 : alle werkzoekenden jonger dan 50 die een oproepingsbrief van de RVA hebben ontvangen.

Opdat de personen zonder een baan zo snel mogelijk in aanmerking kunnen komen voor een gestructureerde omkadering, heeft het Arbeitsamt proactief doelgroep G1 vastgelegd. Aangezien de personen uit doelgroep G2 enkel door de RVA kunnen worden geïdentificeerd, kan het Arbeitsamt de betrokken personen enkel identificeren en begeleiden na een informatieoverdracht vanwege de RVA.

3.3.4.2 Het inschakelingstraject

Een doeltreffende en concrete inschakeling is in de eerste plaats toegespitst op een gecoördineerde (geen geïmproviseerde) benadering. Tegelijk moeten de doelstellingen van de inschakelingsstrategieën worden gekoppeld aan kwalitatieve vereisten om te evalueren in welke mate de acties :

- overeenstemmen met de behoeften van de betrokkenen, hun capaciteiten en verwachtingen;
- toegespitst zijn op het vinden van werk op de arbeidsmarkt;
- doeltreffend blijken, ook al betreft het moeilijke gevallen;
- duurzaam zijn;
- kostenefficiënt zijn;
- overeenstemmen met de lokale vereisten.

Bij de officiële inschrijving krijgt de persoon die zijn baan kwijt is informatie over de diensten die door het Arbeitsamt worden aangeboden alsook over de begeleidingsacties die in een later stadium kunnen worden voorgesteld. De betrokkene zal ook op de hoogte worden gebracht over de verplichte medewerking en de gevolgen in geval van niet-naleving van de verplichtingen. In de context van dit eerste contact wordt ook een eerste evaluatie gemaakt van de gezondheidstoestand en eventuele moeilijkheden qua schrijfzwakte en woordblindheid.

Op de eerste informatiesessie georganiseerd in het kader van het "Treffpunkt interAktiv" worden 12 tot 15 personen uitgenodigd en zij is in de eerste plaats bedoeld om de betrokken personen op de hoogte te brengen van de doelstellingen, de inhoud en de methodes van het inschakelingsproces, waarbij de klemtoon wordt gelegd op het persoonlijk karakter ervan, toegespitst op de behoeften en verwachtingen. Vervolgens wordt van de mogelijkheid gebruik gemaakt om de werkzoekenden te herinneren aan hun verplichting om al het mogelijke te doen om zo snel mogelijk opnieuw een baan te

vinden en om hen erop te wijzen dat ze hun eigen mogelijkheden actief moeten benutten. Daartoe wordt hen het "Treffpunkt interAktiv" aangeboden, een instrument voor zelfinformatie waarvan de verschillende middelen gratis en onbeperkt ter beschikking van de werkzoekenden worden gesteld wat een autonome zoektocht naar werk moet mogelijk maken. Bovendien wordt op de vergadering een eerste matching doorgevoerd tussen de kandidaten en de beschikbare banen. Om hun kansen op de arbeidsmarkt te evalueren, kunnen de deelnemers nagaan in welke mate hun profiel overeenstemt met het banenaanbod en van de gelegenheid gebruik maken om kennis te maken met de elektronische middelen voor solliciteren.

In het kader van de gesprekken inzake toezicht op het zoekgedrag naar werk georganiseerd door de RVA, ontvangen de deelnemers een documentenmap waarin alle bewijzen van het actief zoeken naar werk worden verzameld.

De documentenmap is een belangrijk instrument in het kader van het zoeken naar een baan. De map bestaat uit vier delen :

- Deel 1 : alle informatie over het persoonlijk traject (CV);
- Deel 2 : getuigschrift inzake kennis, bekwaamheden en competenties;
- Deel 3 : de agenda van het zoekgedrag naar werk om de verschillende stappen in kaart te brengen;
- Deel 4 : alle documenten die het bewijs leveren van het actief zoekgedrag met als voornaamste document het "getuigschrift van de persoonlijke inspanningen met het oog op inschakeling in het arbeidsproces".

De uitwerking van het profiel van de werkzoekenden is van essentieel belang aangezien het erop aankomt een individueel inschakelingsproces uit te tekenen. De procedure omvat twee stappen : een diagnose en een inschatting van de inschakelingskansen op de arbeidsmarkt.

Aan de hand van de diagnose worden de sterke en zwakke punten van de werkzoekenden duidelijk afgebakend door het in kaart brengen van een aantal specifieke eigenschappen zoals het kwalificatieniveau (studies, opleidingen, talenkennis...), nuttige beroepservaring en de duur ervan, mobiliteit en flexibiliteit, fysieke en geestelijke toestand, de situatie op gebied van huisvesting, financiën, juridische situatie, motivatie en voorkomen. De diagnoseresultaten worden gedocumenteerd via de informaticatoepassing Comp.ASS. De zelfdiagnose biedt de kans om zicht te krijgen op het beeld dat de betrokken persoon van zichzelf heeft in termen van doelstellingen, interessesferen, voorkeuren en van zijn kansen om een baan in de wacht te slepen. De diagnose opgemaakt door de adviseur of middels tests vult het profiel aan waarbij subjectieve en objectieve elementen worden samengevoegd. In principe zal het inschakelingstraject langer worden naarmate de kloof tussen beide diagnoses groter wordt. De motivatie van de kandidaten wordt gepeild via een matching, tevens een middel is om snel een baan te vinden.

Op basis van de diagnose wordt een screening opgemaakt die wordt gekoppeld aan een opsplitsing van de klanten in functie van de in kaart gebrachte behoeften :

We maken een onderscheid tussen :

- de klantengroep "arbeidsmarkt" : de "inzetbaarheid" ervan is overduidelijk, deze groep kan zichzelf behelpen;
- de groep "guidance" : heeft hetzij behoefte aan een specifieke ondersteuning om de individuele problemen op te lossen in verband met de uitoefening van het beroep of met de arbeidsplaats, hetzij aan een opfrissing van de kennis in functie van de vereisten van de arbeidsmarkt, hetzij aan een ruimer aanbod inzake ondersteuning

(een reeks maatregelen zoals een uitgewerkt profiel, balans van de competenties, geschiktheidstesten, psychologisch advies, sociale bijstand, beroepsoriëntering, sociaalprofessionele inschakeling en/of kwalificatiemaatregelen, gevarieerd aanbod inzake sociaalprofessionele sturing) om de toegang tot de arbeidsmarkt te bevorderen.

Op basis van het profiel moet geval per geval een inschakelingsstrategie worden vastgelegd. Het inschakelingsplan dat daaruit volgt wordt in een overeenkomst gegoten. Wanneer wordt vastgesteld dat de behoeften gewijzigd zijn, moet het dus mogelijk zijn om het inschakelingsplan bij te sturen. Het inschakelingsproces en de relatie tussen de adviseur en de werkzoekende zijn toegespitst op de inschakelingsovereenkomst. In de overeenkomst verbinden beide partijen er zich toe om de overeengekomen stappen (taken) daadwerkelijk uit te voeren. De overeenkomst moet ook zorgen voor een grotere zelfverantwoordelijkheid en zin voor initiatief vanwege de werkzoekende. In dat verband blijkt de toepassing Comp.Ass zeer nuttig als resultaatgericht beheerinstrument van de klanten. Als het onmogelijk blijkt om oplossingen uit te dokteren die concrete resultaten kunnen opleveren, moet de adviseur de RVA in kennis stellen van het gebrek aan samenwerking vanwege de klant. Het is echter niet altijd aangewezen om voor die laatste oplossing te opteren. Ook hier bestaat de taak van de adviseur erin de feiten grondig te onderzoeken en niet elke vorm van weerstand gelijk te stellen met een weigering tot medewerking. Een mededeling op grond van een foutieve diagnose zou de tot dan toe geleverde inspanningen inzake inschakeling immers kunnen tenietdoen. De inschakelingsovereenkomst kan dus worden beschouwd als een uitstekend instrument voor toezicht op het zoekgedrag naar werk.

3.3.4.3 Vooruitzichten

Een belangrijk nieuw element is de invoering van een module "assessment" die een algemeen zicht zal bieden op de situatie van de kandidaten waarbij rekening wordt gehouden met de 7 belangrijkste levensdomeinen : huisvesting, werk, kwalificatieniveau, persoonlijke situatie, financiële situatie, gezondheid, juridische situatie.

Aan de hand van die informatie zal het dankzij het assessment mogelijk zijn om een gestructureerd en geïndividualiseerd profiel van de kandidaat vast te leggen (middelen, competenties, enzovoort) en een balans op te maken van zowel zijn sociale situatie als zijn situatie ten opzichte van de arbeidsmarkt.

Van dit profiel zullen de adviseurs en de werkzoekenden uitgaan om de doelstellingen en taken te bepalen bij de uitwerking van het inschakelingsplan. Bovendien zal een functie "overzicht" het mogelijk maken om de evolutie van de situatie van de betrokkene op te volgen en te evalueren.

4. EVALUATIE-ELEMENTEN VAN HET NIEUWE STELSEL

4.1 RVA : halfjaarlijks rapport

4.1.1 Algemene context

Van bij de start van het samenwerkingsakkoord heeft de RVA elk semester een uitgebreid document opgemaakt en voorgelegd aan het in het samenwerkingsakkoord genoemde evaluatiecomité. Wat hierna volgt in de punten 4.1.2. tot 4.1.5. is gebaseerd op deze verslagen, hoofdzakelijk op het laatste verslag dat betrekking heeft op de situatie op 31 december 2007.

4.1.2 Toepassing van artikel 80 (langdurige werkloosheid)

Naarmate het nieuwe stelsel van opvolging van het zoekgedrag van toepassing werd, werd voor de leeftijdsgroep die onder het toepassingsgebied kwam de toepassing van artikel 80 opgeschort. Aangezien artikel 80 niet van toepassing was op de werklozen van 50 jaar of meer, is dus sinds 1 juli 2006 dit artikel 80 in praktijk niet meer van toepassing (behalve voor enkele uitzonderlijke gevallen waarvan de procedure was opgestart vóór 1 juli 2006).

De evolutie van het aantal beslissingen tot uitsluiting uit de uitkeringen op basis van dit artikel is als volgt :

Artikel 80	2004	2005	2006	2007
Vlaanderen	3.198	1.741	577	88
Wallonië	3.607	1.808	591	131
Brussel	734	412	103	3
Land	7.539	3.961	1.271	222

4.1.3 De RVA-opvolging van het actief zoekgedrag : DISPO

In dit deel gaat het over de opvolging door de RVA van het actief zoekgedrag van de werklozen, via de eigen RVA-procedure. De informatiestroom vanuit de Gewesten (transmissies) komt pas in deel 4.1.4. aan bod.

4.1.3.1 Verwittigingsbrieven

In de ganse periode van juli 2004 tot en met december 2007 verstuurde de RVA aan 488.760 werklozen verwittigingsbrieven. 52 % waren bestemd voor jongeren < 30 jaar (de doelgroep waarmee het stelsel werd opgestart in 2004), 30 % voor de leeftijdsgroep 30 à 40 jaar en 18 % voor de leeftijdsgroep 40 à 50 jaar. Slechts een beperkt aantal werklozen kregen voor de tweede keer (19 %) of derde keer (0,5 %) een verwittigingsbrief, omdat ze opnieuw in de procedure van opvolging waren opgenomen. Dit verklaart dat het totaal aantal verstuurde verwittigingsbrieven 603.574 beliep.

4.1.3.2 Gesprekken en evaluatie bij de gesprekken

Op 31 december 2007 waren in totaal reeds 282.199 gesprekken gepland. Het verschil met de 603.574 verstuurd brieven is voor 71.349 gevallen te wijten aan het feit dat de datum voor het eerste gesprek nog niet bereikt was op 31 december 2007. Belangrijker is echter dat tussen de verwittigingsbrief en het eerste gesprek in 206.124 gevallen (39 % van zij waarvoor de datum van gesprek bereikt was) de persoon uit de doelgroep van de maatregel verdween, omwille van het volgen van een gewestactie (15.969 gevallen) of omdat hij niet meer werkloos was (190.155 gevallen). Die uitstroom omwille van een gewestactie is het hoogst in Wallonië¹²

Er mag ook niet uit het oog verloren worden dat de nieuwe procedure niet enkel toegepast wordt op werklozen die respectievelijk hun 15de (< 25 jaar) dan wel hun 21ste maand werkloosheid bereiken. Werklozen die bij de invoering van de nieuwe procedure deze werkloosheidsduur reeds overschreden hadden, worden eveneens opgeroepen. Zo stelde de RVA vast dat de werkloosheidsduur bij werkzoekenden die worden uitgenodigd voor een eerste gesprek lager ligt in Vlaanderen dan in Wallonië en Brussel. In Vlaanderen is 11 % van de uitgenodigden voor het eerste gesprek al sinds 49 maanden of langer werkloos, percentage dat oploopt tot 19 % in Wallonië en 20 % in Brussel¹³. Qua werkloosheidsduur gaat het dus niet om een homogene groep.

Globaal was meer dan 96 % van de uitgenodigden aanwezig op het gesprek. Toch valt op dat de afwezigheid bij het derde gesprek een stuk hoger ligt (ongeveer 25 % bij de +30-jarigen, en zelfs bijna 36 % bij de jongeren). Maar anderzijds is het aantal werklozen dat de volledige procedure doorloopt tot en met het derde gesprek maar een kleine fractie van de oorspronkelijke doelgroep die een verwittigingsbrief kreeg.

Uit de hiernavolgende tabel blijkt voor wat het land betreft :

- dat bij het eerste gesprek (beoordeling inspanningen voorbij 12 maanden) in de eerste procedure de positieve beoordeling daalt met de leeftijd;
- dat globaal gezien bij het tweede gesprek (beoordeling uitvoering contract) de beoordeling positiever is dan bij het eerste gesprek, ongeacht de leeftijd en ongeacht of het om een eerste dan wel tweede procedure ging (uitzondering bij jongeren in eerste procedure, waar resultaat eerste en tweede gesprek zo goed als identiek is);
- dat bij het derde gesprek de positieve beoordeling steeds merkbaar lager ligt dan bij het tweede gesprek.

Uit deze tabel blijkt voor wat de Gewesten betreft :

- dat globaal gezien in Vlaanderen het aantal positieve beoordelingen het laagst is, terwijl dit in de Duitstalige Gemeenschap het hoogst is, ongeacht de procedure en ongeacht welk van de drie gesprekken;
- dat de 3 globale vaststellingen voor het land van de vorige alinea ook opgaan voor elk Gewest afzonderlijk.

Bij zij die niet positief beoordeeld werden bij het eerste gesprek, is er slechts uitzonderlijk een sanctie (minder dan 1 op duizend van de niet positief beoordeelden), maar moeten ze een overeenkomst aangaan. Voor zij die niet positief beoordeeld werden bij een tweede of derde gesprek geldt wel een sanctie.

¹² "Zulks kan worden verklaard door het feit dat Wallonië inspanningen heeft geleverd om de werklozen te begeleiden in de "gevoelige" periode, met name de maanden die volgen op de verwittiging. Vlaanderen voorziet evenwel reeds sinds geruime tijd in begeleidende maatregelen voor de doelgroep" (Evaluatie van het plan om het zoekgedrag naar werk te activeren, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 6 januari 2006 (Doc 51 2195/001), pagina 16)

¹³ Evaluatie van het plan om het zoekgedrag naar werk te activeren, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 6 januari 2006 (Doc 51 2195/001)

Positieve beoordeling bij gesprek (in % gesprekken)							
< 30 j	Aandeel elk gesprek	Eerste procedure			Tweede procedure		
		1ste gesprek	2de gesprek	3de gesprek	1ste gesprek	2de gesprek	3de gesprek
Vlaanderen	24,7	59,4	53,4	39,9	47,0	nb	nb
Wallonië	58,4	66,6	65,4	46,0	52,6	nb	nb
Duitstalige	0,2	79,8	81,8	50,0	68,4	nb	nb
Brussel	16,7	60,7	69,4	65,1	58,0	nb	nb
Land	100,0	63,7	63,6	47,8	52,5	67,2	55,6
30-40 j	Aandeel elk gesprek	Eerste procedure			Tweede procedure		
		1ste gesprek	2de gesprek	3de gesprek	1ste gesprek	2de gesprek	3de gesprek
Vlaanderen	23,7	49,7	58,7	nb	nb	nb	nb
Wallonië	54,4	57,7	76,1	nb	nb	nb	nb
Duitstalige	0,3	68,6	78,8	nb	nb	nb	nb
Brussel	21,6	55,6	79,9	nb	nb	nb	nb
Land	100,0	55,3	73,4	59,7	57,8	74,0	nb
40-50 j	Aandeel elk gesprek	Eerste procedure			Tweede procedure		
		1ste gesprek	2de gesprek	3de gesprek	1ste gesprek	2de gesprek	3de gesprek
Vlaanderen	23,2	41,6	nb	nb	nb	nb	nb
Wallonië	57,7	50,8	nb	nb	nb	nb	nb
Duitstalige	0,8	70,5	nb	nb	nb	nb	nb
Brussel	18,3	50,0	nb	nb	nb	nb	nb
Land	100,0	48,1	nb	nb	nb	nb	nb

Bron RVA (cumulatief van juli 2004 tot 31.12.2007)

4.1.3.3 Sancties van de RVA op basis van de gesprekken

Zoals uiteengezet in punt 3.2.3.2. kan de RVA naar aanleiding van die gesprekken sancties opleggen bij gebrek aan medewerking.

Op het eerste zicht valt het groot aandeel van Wallonië op, hoger dan het aandeel van Wallonië in de vergoede volledige werkloosheid van de <50-jarigen (aandeel 32,96 % Vlaanderen, 49,62 % Wallonië en 17,42 % Brussel). Wanneer er echter rekening mee gehouden wordt dat het stelsel een werkloosheidsduur vereist van minstens 15 maanden (<25 jaar) of 21 maanden (anderen) vooraleer het eerste gesprek doorgaat, en dat het tweede gesprek ten vroegste doorgaat 4 maanden later, kan dit aandeel van elk gewest ook afgespiegeld worden ten opzichte van het aantal volledig werklozen van minder dan 50 jaar die minstens 2 jaar werkloos zijn (25,1 % Vlaanderen, 55,2 % Wallonië en 19,7 Brussel). De belangrijkste vaststelling is dan de ondervertegenwoordiging van Brussel in de sancties.

Beperking en uitsluiting van uitkeringen n.a.v. de gesprekken - cumul juli 2004 tot december				
Beperking uitkeringen (4 maand)	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Land
Na eerste gesprek	6	6	0	12
Na tweede gesprek	2.386	5.312	1.201	8.899
Na derde gesprek	0	0	0	0
Totaal	2.392	5.318	1.201	8.911
Uitsluiting uitkeringen (onbeperkte tijd)	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Land
Na eerste gesprek	0	0	0	0
Na tweede gesprek	115	122	55	292
Na derde gesprek	913	1.894	506	3.313
Totaal	1.028	2.016	561	3.605
Totaal beperkingen + uitsluitingen	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Land
Na eerste gesprek	6	6	0	12
Na tweede gesprek	2.501	5.434	1.256	9.191
Na derde gesprek	913	1.894	506	3.313
Totaal	3420	7.334	1.762	12.516
Totaal in % van land	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Land
Na eerste gesprek	50	50	0	100
Na tweede gesprek	27	59	14	100
Na derde gesprek	28	57	15	100
Totaal	27	59	14	100

Bron RVA, bewerking FOD WASO

Wat het profiel van de gesanctioneerden (sancties + toepassingen van artikel 70) betreft kan gesteld worden :

- dat er een overwicht is aan mannen (59,7 % voor land, variërend van 58 % in Vlaanderen en Wallonië tot 65 % in Brussel, terwijl in de totale groep van vergoede volledige werklozen de mannen slechts 49,3 % van het totaal uitmaken)
- dat de mindergeschoolden oververtegenwoordigd zijn :90 % heeft maximaal hoger secundair onderwijs, terwijl die groep slechts 80 % uitmaakt van de vergoede volledige werklozen van minder dan 50 jaar
- dat 63 % van de gesanctioneerden uitkeringen genoot op basis van studies (49 % in Vlaanderen, 56 % in Brussel en 74 % in Wallonië), terwijl die groep slechts 35 % uitmaakt van de vergoede volledige werklozen van minder dan 50 jaar;
- dat 40 % van de gesanctioneerden gezinshoofd zijn, 32 % alleenwonenden en 27 % samenwonenden, terwijl die groepen respectievelijk 37 %, 23 % en 40 % uitmaken van de vergoede volledige werklozen van minder dan 50 jaar ¹⁴.

4.1.3.4 Werkloos wegens omstandigheden afhankelijk van zijn wil

Net als vóór 2004 nam de RVA ook een aantal beslissingen tot schorsing van het recht op uitkeringen op basis van artikel 51 van het werkloosheidsbesluit (vrijwillige werkloosheid). In deze categorie zijn o.a. de beslissingen terug te vinden die de RVA baseert op een transmissie van de Gewesten omwille van werkweigerings en weigering van een beroepsopleiding. Deze beslissingen op basis van een transmissie maken echter slechts een beperkt aandeel uit van de RVA-beslissingen op basis van dit artikel. Net als in de periode voor 2004 bestaat het grootste deel uit beslissingen van de RVA omwille van ontslag door de werkgever wegens een fout van de werknemer en omwille van werkverlatingen van de werknemer zonder geldige reden.

¹⁴ misschien speelt hier een 'inhaaleffect' t.o.v. het vroegere artikel 80, dat de gezinshoofden en alleenwonenden ongemoeid liet.

Bij de vergelijking van de cijfers over de jaren heen (zie bijlage 1) moet bovendien rekening gehouden worden met het feit dat sinds 2004 het artikel 51 verruimd werd in toepassing naar o.a. het weigeren van outplacement en het weigeren van medewerking aan een tewerkstellingscel die opgericht werd bij een herstructurering.

4.1.3.5 Toepassing van artikel 70 van het werkloosheidsbesluit

Het betreft hier situaties waarbij de RVA een beslissing neemt tot tijdelijke stopzetting van de betaling van uitkeringen, omwille van het niet reageren op uitnodigingen en het afwezig zijn op de voorziene gesprekken (zie 3.2.3.1.). Ook hier moet, wanneer vergeleken wordt met de periode vóór 2004, er rekening mee gehouden worden dat het om een totaal nieuwe soort toepassing van dit artikel 70 gaat. In de bijlage 1 werden de toepassingen van artikel 70 dan ook gesplitst in enerzijds die in toepassing van de nieuwe DISPO-procedure en anderzijds de klassieke toepassingen (hoofdzakelijk toezicht gezinssamenstelling).

In de loop van 2007 werden 12.539 beslissingen artikel 70 betekend aan werklozen. Bij een momentopname op 31 december 2007 bleek dat voor 7.057 werklozen de tijdelijke uitsluiting nog lopende was. Er mag immers niet vergeten worden dat deze uitsluiting maximaal doorloopt tot op het ogenblik dat de werkloze zich toch nog aanmeldt bij het werkloosheidsbureau van de RVA. Wanneer hij vlug reageert (30 dagen na voorziene dag van gesprek) heeft de beslissing tot uitsluiting zelfs geen effectieve uitwerking, aangezien ze dan met terugwerkende kracht wordt opgeheven. Uit het evaluatieverslag van de RVA van begin 2006 (situatie 31.12.2005) bleek dat in een kleine 60 % van deze beslissingen artikel 70 er ook effectief minstens 1 dag niet werd vergoed. 4 maanden na de beslissing bleek 11 % aan het werk, 55 % was terug vergoede werkloze, 4 % was ziek en de 30 % andere waren niet meer terug te vinden in de gegevensbank van de RVA.

Deze 12.539 beslissingen waren als volgt verdeeld over de Gewesten : 30 % in Vlaanderen, 45 % in Wallonië en 24 % in Brussel.

4.1.4 Gegevenstransmissies vanuit Gewesten en door RVA gegeven gevolg

Sinds het nieuwe samenwerkingsakkoord van 2004 verloopt de transmissie van gegevens vanuit de Gewesten hoofdzakelijk langs elektronische weg. In sommige gevallen wordt deze elektronische transmissie aangevuld met een papieren transmissie, die meer elementen bevat die nuttig kunnen zijn voor de beoordeling door de RVA.

Globaal gezien kan gesteld worden dat het aantal transmissies in belangrijke mate is gestegen sinds het nieuwe samenwerkingsakkoord van kracht is. Daar waar in 2003 slechts 10.490 transmissies waren voor het ganse land, is dit in 2007 gestegen naar 57.237 (cijfer uitgezuiverd voor dubbele transmissies). Deze evolutie geldt voor alle gewesten, maar inzonderheid voor Wallonië (2007 t.o.v. 2003 : Vlaanderen + 484 %, Wallonië + 3.179 %, Brussel + 180 %). Vergelijkingen tussen de gewesten worden echter bemoeilijkt door het verschil in gevoerde beleid (manier van meedelen van werkaanbiedingen, aard en frequentie van de uitnodigingen van werkzoekenden, ...). En het in kaart brengen van de evolutie in de tijd wordt bemoeilijkt door de wijziging in de loop der jaren van de categorieën van transmissies : daar waar tot 2003 meer dan 90 % van de transmissies geklasseerd werden onder "afwezig op oproeping" is in 2007 73 % van de transmissies gecatalogeerd onder "uitschrijving". Deze rubriek "uitschrijving" betekent dat de werkloze niet meer ingeschreven is als werkzoekende, maar zegt niets over de reden van de schrapping als werkzoekende. Dergelijke transmissies geven normaal gezien ook geen aanleiding tot een sanctie in de eigenlijke zin van het woord

(toepassing artikel 51 KB 25.11.1991), maar tot een beslissing van de RVA waarbij het recht op uitkeringen tijdelijk wordt ontzegd omwille van het niet meer geldig ingeschreven zijn als werkzoekende (artikel 58 van het KB 25.11.1991), één van de basisvoorwaarden voor het recht op uitkeringen (zie terzake ook bijlage 1). Wat de aard van de transmissies betreft valt vooral de stijging van het aantal transmissies in Wallonië naar aanleiding van een werkaanbod op. In de andere Gewesten zijn het aantal dergelijke transmissies zeer beperkt (Vlaanderen) tot quasi onbestaande (Brussel ¹⁵). In bijlage 2 wordt een evolutie over de tijd te geven voor alle transmissies samen, met daarbij ook het door de RVA gegeven gevolg..

Worden de transmissies opgesplitst naargelang deze betrekking hebben op personen op wie DISPO van toepassing is en op die buiten DISPO, dan vallen sterke regionale verschillen op (zie volgende tabel).

Wat het door de RVA gegeven gevolg aan deze transmissies betreft, dient vastgesteld dat globaal voor het land 56 % van de transmissies geen aanleiding geeft tot een sanctie vanwege de RVA (54 % voor Vlaanderen, 61 % voor Wallonië en 47 % voor Brussel). De belangrijkste redenen voor het zonder gevolg klasseren van de transmissies zijn het feit dat het gaat om een werkloze die geen recht heeft op uitkeringen (geen uitkeringsaanvraag, aan het werk, ziek, geschorst, ...) samen goed voor ongeveer 60 % van de gevallen geklasseerd zonder gevolg. In ongeveer 7 % had de Gewestinstelling de werkloze op een verkeerd adres uitgenodigd, maar was die werkloze wel in regel bij de RVA. Daarnaast gaat het om werklozen die vrijgesteld zijn van inschrijving als werkzoekende (omwille van studies, sociale en familiale redenen) of om transmissies die achteraf ingetrokken worden door de gewestinstelling (samen ongeveer 4 %). Slechts in de 29 % resterende gevallen is het klasseren zonder gevolg het resultaat van een appreciatie van het werkloosheidsbureau van de RVA.

Ook wat het door de RVA gegeven gevolg betreft zijn er niet enkel belangrijke verschillen tussen de Gewesten, maar ook naargelang het gaat om een transmissie binnen de doelgroep van DISPO dan wel op de groep die niet onder toepassing van DISPO ressorteert. Dit wijst wellicht eerder op een verschil in kwaliteit van transmissies vanwege de Gewesten dan op een verschillende behandeling binnen de RVA.

2007 (binnen DISPO)	Transmissies (uitgezuiverd voor dubbels)	Zonder gevolg (in %)	Met sanctie (in %)	Met infobrief (in %)	% met sanctie tov besliste dossiers	Aandeel gewest in transmissies (in %)
Vlaanderen	11.948	48,6	51,0	0,4	51,0	48,4
Wallonië	10.418	54,1	45,8	0,0	45,8	42,2
Brussel	2.332	43,5	56,4	0,1	56,4	9,4
Land	24.693	50,4	49,3	0,2	49,3	100,0
2007 (buiten DISPO)	Transmissies (uitgezuiverd voor dubbels)	Zonder gevolg (in %)	Met sanctie (in %)	Met infobrief (in %)	% met sanctie tov besliste dossiers	Aandeel gewest in transmissies (in %)
Vlaanderen	20.667	57,8	32,7	9,5	32,7	63,5
Wallonië	8.527	69,6	22,0	8,4	22,0	26,2
Brussel	3.345	50,1	19,0	31,0	19,0	10,3
Land	32.539	60,2	28,4	11,4	28,4	100,0

Bron : RVA

¹⁵ tijdens de zitting van het evaluatiecomité van 18 februari 2008 verklaarde de leidend Ambtenaar van ACTIRIS dat deze vervat zitten in de transmissies « uitschrijvingen », maar dat vanaf maart 2008 zij afzonderlijk zouden worden gerepertoriëerd.

4.1.5 Inschatting van het effect van de activeringsprocedure

4.1.5.1 Evolutie van het aantal vergoede werkzoekenden over periode 2002-2007

De RVA bracht de evolutie van het aantal werkzoekenden in beeld, waarbij het 4de trimester 2002 de vertreksituatie was (index 100). Per leeftijdsgroep werd daarna voor elk kwartaal de evolutie van het aantal werkzoekenden uitgedrukt in een % tov van die beginsituatie. Dit geeft voor het land het volgende beeld:

Land	2002	2003	2004	2005	2006	2007
< 30 jaar	100	109	105	100	94	85
30-39 jaar	100	107	108	102	90	81
40-49 jaar	100	107	117	116	110	94
50 j en meer	100	153	211	264	302	316

verschrift = DISPO-procedure van toepassing

Bron : RVA

De RVA toonde daarbij aan dat de dalende tendens niet enkel kan verklaard worden door de economische conjunctuur, aangezien ook in periodes van laagconjunctuur de dalende tendens van de werkloosheid aanhield.

Dit effect van DISPO is waar te nemen in alle gewesten, zij het niet steeds in dezelfde intensiteit (sterkst in Vlaanderen, zwakst in Brussel). Relatief is het effect ook groter bij de groep 30-40 jarigen, dan bij de jongeren. In de tabel hieronder werd de index op 100 gezet in het kwartaal voorafgaand aan de start van DISPO (voor de jongeren het tweede kwartaal 2004, voor de 30-40jarigen het tweede kwartaal 2005), en worden over de tijd heen steeds de situaties in het tweede kwartaal van elk jaar vergeleken.

Vlaanderen	2002	2003	2004	2005	2006	2007
< 30 jaar	86	101	100	94	86	74
30-39 jaar	94	104	104	100	88	74
Wallonië	2002	2003	2004	2005	2006	2007
< 30 jaar	92	98	100	95	90	86
30-39 jaar	91	97	98	100	91	79
Brussel	2002	2003	2004	2005	2006	2007
< 30 jaar	87	96	100	96	93	90
30-39 jaar	87	96	99	100	98	93

verschrift = DISPO-procedure van toepassing

Bron : RVA

4.1.5.2 Evolutie van het aantal vergoede **niet-werkzoekenden** over de periode 2002-2007.

Uit de evolutie van het aantal vergoede werklozen die vrijstelling genieten van verplichte inschrijving als werkzoekende, blijkt de DISPO-regeling ook een invloed te hebben op het aantal werklozen in beroepsopleiding, op het aantal werklozen die studies hervatten en op het aantal werklozen die om sociale en familiale redenen tijdelijk niet meer werkzoekend zijn.

De vrijstelling van inschrijving als werkzoekende omwille van het volgen van een beroepsopleiding (in een centrum van de bevoegde dienst, of in een onderneming via het IBO) wordt enkel toegekend als het gaat om een intensieve beroepsopleiding.

De vrijstelling omwille van het volgen van studies vereist meestal eveneens een intensieve inspanning van de werkloze, inzonderheid wanneer het gaat om het volgen van studies met volledig leerplan in het hoger onderwijs. Voor dergelijke studies krijgt hij op zijn vraag vrijstelling van inschrijving als werkzoekende voor elk schooljaar, op voorwaarde dat hij in het voorgaande schooljaar slaagde. Behalve voor studies die aansluiten bij de knelpuntberoepen geldt wel als voorwaarde dat de werkloze reeds minstens 1 jaar werkloos is op het ogenblik dat hij de studies aanvat. Een andere intensieve studie waarvoor men vrijstelling kan krijgen is het volgen van de middenstandsopleidingen. Een derde categorie vereist minder intensieve inspanningen van de werkloze : het gaat om alle soorten studies en opleidingen, die geen voltijds onderwijs zijn, en waarvan de directeur van de RVA oordeelt dat het de beroepskansen en integratiekansen van de werkzoekende verhoogt. Hier is de duur van de vrijstelling beperkt tot de duur van de opleiding zelf (niet per schooljaar). Tijdens die vrijstelling behoudt de werkloze zijn gewone werkloosheidsuitkering.

De vrijstelling om sociale en familiale redenen kan gevraagd worden door een werkloze die tijdelijk niet meer actief wil zoeken naar werk, omdat hij sociale of familiale moeilijkheden heeft die dit moeilijk maken. Die moeilijkheden moeten betrekking hebben op naaste familie of op inwonende personen. In die periode, die in totaal maximaal 6 jaar kan duren, ontvangt de werkloze een verlaagde uitkering : de eerste 2 jaar 265,72 € per maand, de 4 daaropvolgende jaren 215,8 € per maand.

In al deze gevallen van vrijstelling is de werkloze niet enkel vrijgesteld van de inschrijvingsplicht als werkzoekende, maar van alle daaruit afgeleide verplichtingen (zoals ingaan op passend werk of een passende opleiding, het beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en het actief zoeken naar werk).

De evolutie van het aantal dergelijk vrijgestelden wordt hierna weergegeven, waarbij het vierde kwartaal 2002 gelijkgesteld wordt aan 100.

Beroepsopleiding	2002	2003	2004	2005	2006	2007
< 30 jaar	100	111	126	132	124	120
30-39 jaar	100	118	132	139	153	146
40-49 jaar	100	123	149	168	181	225
Studies	2002	2003	2004	2005	2006	2007
< 30 jaar	100	109	127	142	130	122
30-39 jaar	100	113	127	146	173	166
40-49 jaar	100	109	130	146	172	255
Sociale/familiale redenen	2002	2003	2004	2005	2006	2007
< 30 jaar	100	81	85	130	145	146
30-39 jaar	100	85	74	82	125	139
40-49 jaar	100	87	78	94	117	177

verschrift = DISPO-procedure van toepassing

Steeds cijfers van vierde kwartaal

Bron : RVA

Wat de beroepsopleiding en het hervatten van studies betreft dient opgemerkt :

- dat de stijging zich voordoet bij alle leeftijdsgroepen, ook bij de 50-plussers die niet onder DISPO ressorteren;
- dat de stijgende tendens nog zelfs nadrukkelijker wordt naarmate de leeftijd stijgt;
- dat deze evolutie niet waargenomen wordt voor Vlaanderen, waar sinds de invoering van DISPO voor de leeftijdsgroepen die er onder ressorteren het aantal met vrijstelling omwille van beroepsopleiding of studies afneemt.

Wat de vrijstelling om sociale en familiale redenen betreft dient opgemerkt :

- dat de stijging het minst uitgesproken is in de leeftijdsgroep 30-40 jarigen;
- dat de stijging zich voordoet in alle gewesten, maar met een zeer verschillende intensiteit :
 - voor de < 30jarigen, wanneer het tweede trimester 2004 gelijkgesteld wordt aan 100, geeft dit in het tweede trimester van 2007 een index 131 in Vlaanderen, 396 in Wallonië en 503 in Brussel;
 - voor de leeftijdsgroep 30-40 jaar wanneer het tweede trimester 2005 gelijkgesteld wordt aan 100, geeft dit in het tweede trimester van 2007 een index 120 in Vlaanderen, 462 in Wallonië en 494 in Brussel.

Hierbij dient opgemerkt dat vóór de invoering van DISPO het gebruik van deze mogelijk een overwegend Vlaams fenomeen was, zodat hier kan gesproken worden van een inhaalbeweging.

4.2 Tabel gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling

Om de zes maanden maken de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling een gestandaardiseerde statistiek op met betrekking tot de doelgroep van het nieuwe stelsel.

De basispopulatie voor deze statistiek zijn de werklozen die in een bepaald semester :

- ofwel een verwittigingsbrief kregen van de RVA;
- ofwel een gesprek hadden bij de RVA waarbij geoordeeld werd dat ze onvoldoende inspanningen gedaan hadden om werk te zoeken.

Voor die twee subgroepen, nog verder opgedeeld in functie van de leeftijdsgroep waartoe ze behoren, wordt dan onderzocht hoe hun toestand evolueert in de daaropvolgende 12 maanden, en wordt ook hun toestand in de 24 maanden vóór de RVA-actie bekeken.

Voor die populatie wordt dus nagegaan in de periode van 3,5 jaar in welke mate ze opgenomen zijn in acties van de Gewesten. Daarnaast wordt ook het aantal transmissies met betrekking tot die personen weergegeven, alsook het aantal dat aan het werk is op het einde van de beschouwde periode.

Hierna vindt u een samenvatting van laatst geleverde tabellen. Het gaat om de populatie van de tweede helft van 2006 (door RVA uitgenodigden enerzijds, zij met negatief gesprek met RVA in die periode anderzijds).

De beschouwde periode voor de acties is dus de periode van juli 2004 tot december 2007. In de loop van die periode kan en bepaalde werkzoekende natuurlijk verschillende acties doorlopen (bv. eerst intensieve begeleiding en daarna intensieve opleiding).

Voor wat de uitstroom naar werk betreft is het dus een momentopname eind december 2007.

Globaal kan gesteld worden (maar met vrij aanzienlijke regionale verschillen) dat :

- het overgrote deel van die werkzoekenden minstens 1 actie aangeboden kregen vanwege de Gewesten (meestal 85 % of meer)
- dat een groot deel van die werkzoekenden in de loop van die periode gedurende minstens 3 maanden uit de werkloosheid verdween (nieuwe Eurostatdatum). Per gewest gaat het om respectievelijk 78 % in Vlaanderen, 50 % in Wallonië, 94 % in de Duitstalige Gemeenschap en 48 % in Brussel.
- en dat een niet onbelangrijk deel van hen op het einde van 2007 aan het werk was (43 % in Vlaanderen, 28 % in Wallonië, 19 % in de Duitstalige Gemeenschap en 32 % in Brussel).

VERWITTIGINGSBRIEF ONTVANGEN TUSSEN JULI 2006 EN DECEMBER 2006 – beschouwde periode : juli 2004 tot december 2007

	IN ABSOLUTE AANTALLEN				IN PERCENTEN VAN STARTGROEP			
	VDAB	FOREM	ARBEITSAMT	ACTIRIS	VDAB	FOREM	ARBEITSAMT	ACTIRIS
< 30 jaar								
Totaal met verwittigingsbrief vanwege RVA in 2de semester 2006	14.699	29.139	198	7.349	100	100	100	100
Werkzoekend op ogenblik van uitnodiging	8.911	25.626	177	6.421	61	88	89	87
Voorstel begeleiding gekregen, maar geen actie van werkzoekende	229	2.716	0	360	2	9	0	5
Aantal in actie van Gewest (individuen) waarvan :	14.440	24.448	198	6.939	98	84	100	94
Intensieve begeleiding bezig of uitgevoerd	9.865	20.893	170	3.595	67	72	86	49
Intensieve opleiding bezig of uitgevoerd	5.110	7.429	54	1.416	35	25	27	19
Andere actie bezig of uitgevoerd	308	6.175	177	6.243	2	21	89	85
Uitstroom tijdens beschouwde periode (nieuwe eurostatdatum)	12.214	15.005	189	3.781	83	51	95	51
Transmissie	2.121	825	7	220	14	3	4	3
Aan het werk december 2007	7.242	9.398	57	2.765	49	32	29	38
30-40 jaar								
Totaal met verwittigingsbrief vanwege RVA in 2de semester 2006	8.767	25.136	90	3.599	100	100	100	100
Werkzoekend op ogenblik van uitnodiging	6.088	22.505	83	3.115	69	90	92	87
Voorstel begeleiding gekregen, maar geen actie van werkzoekende	268	994	0	241	3	4	0	7
Aantal in actie van Gewest (individuen) waarvan :	6.475	21.548	90	3.351	97	86	100	93
Intensieve begeleiding bezig of uitgevoerd	5.909	17.946	66	1.620	67	71	73	45
Intensieve opleiding bezig of uitgevoerd	3.627	5.200	18	763	41	21	20	21
Andere actie bezig of uitgevoerd	594	1.608	73	2.884	7	6	81	80
Uitstroom tijdens beschouwde periode (nieuwe eurostatdatum)	6.689	11.829	84	1.834	76	47	93	51
Transmissie	1.037	1.093	2	116	12	4	2	3
Aan het werk december 2007	3.754	6.258	16	1.229	43	25	18	34
40-50 jaar								
Totaal met verwittigingsbrief vanwege RVA in 2de semester 2006	5.730		96	5.427	100		100	100
Werkzoekend op ogenblik van uitnodiging	4.302		95	4.986	75		99	92
Voorstel begeleiding gekregen, maar geen actie van werkzoekende	271		0	716	5		0	13
Aantal in actie van Gewest (individuen) waarvan :	5.442		96	4.701	95		100	87
Intensieve begeleiding bezig of uitgevoerd	3.976		67	2.320	69		70	43
Intensieve opleiding bezig of uitgevoerd	2.137		10	634	37		10	12
Andere actie bezig of uitgevoerd	554		73	4.044	10		76	75
Uitstroom tijdens beschouwde periode (nieuwe eurostatdatum)	3.898		85	2.008	68		89	37
Transmissie	645		2	146	11		2	3
Aan het werk december 2007	2.096		7	1.180	37		7	22

NEGATIEF GESPREK BIJ RVA IN PERIODE JULI 2006 EN DECEMBER 2006 – beschouwde periode : juli 2004 tot december 2007

	IN ABSOLUTE AANTALLEN				IN PERCENTEN VAN STARTGROEP			
	VDAB	FOREM	ARBEITSAMT	ACTIRIS	VDAB	FOREM	ARBEITSAMT	ACTIRIS
< 30 jaar								
Totaal met verwittigingsbrief vanwege RVA in 2de semester 2006	3.036	2.480	18	940	100	100	100	100
Werkzoekend op ogenblik van uitnodiging	2.711	2.359	18	892	89	95	100	95
Voorstel begeleiding gekregen, maar geen actie van werkzoekende	39	282	0	24	1	11	0	3
Aantal in actie van Gewest (individuen) waarvan :	2.988	1.867	18	910	98	75	100	97
Intensieve begeleiding bezig of uitgevoerd	2.238	1.214	17	579	74	49	94	62
Intensieve opleiding bezig of uitgevoerd	1.618	803	5	153	53	32	28	16
Andere actie bezig of uitgevoerd	247	700	18	808	8	28	100	86
Uitstroom tijdens beschouwde periode (nieuwe eurostatdatum)	2.286	1.272	18	570	75	51	100	61
Transmissie	822	303	1	79	27	12	6	8
Aan het werk december 2007	1.066	521	6	314	35	21	33	33
30-40 jaar								
Totaal met verwittigingsbrief vanwege RVA in 2de semester 2006	1.594	4.292	46	1.629	100	100	100	100
Werkzoekend op ogenblik van uitnodiging	1.349	4.026	45	1.563	85	94	98	96
Voorstel begeleiding gekregen, maar geen actie van werkzoekende	8	239	0	42	1	6	0	3
Aantal in actie van Gewest (individuen) waarvan :	1.586	3.780	46	1.586	99	88	100	97
Intensieve begeleiding bezig of uitgevoerd	1.189	3.241	44	991	75	76	96	61
Intensieve opleiding bezig of uitgevoerd	790	1.095	11	267	50	26	24	16
Andere actie bezig of uitgevoerd	53	1.423	40	1.405	3	33	87	86
Uitstroom tijdens beschouwde periode (nieuwe eurostatdatum)	1.250	2.393	43	977	78	56	93	60
Transmissie	619	440	1	91	39	10	2	6
Aan het werk december 2007	559	962	1	528	35	22	2	32
40-50 jaar								
Totaal met verwittigingsbrief vanwege RVA in 2de semester 2006	450		1	129	100		100	100
Werkzoekend op ogenblik van uitnodiging	394		1	126	88		100	98
Voorstel begeleiding gekregen, maar geen actie van werkzoekende	5		0	4	1		0	3
Aantal in actie van Gewest (individuen) waarvan :	444		1	125	99		100	97
Intensieve begeleiding bezig of uitgevoerd	347		1	83	77		100	64
Intensieve opleiding bezig of uitgevoerd	263		1	12	58		100	9
Andere actie bezig of uitgevoerd	39		1	115	9		100	89
Uitstroom tijdens beschouwde periode (nieuwe eurostatdatum)	332		1	62	74		100	48
Transmissie	98		0	5	22		0	4
Aan het werk december 2007	142		0	30	32		0	23

4.3 Studie FOREM voor de leeftijdsgroep < 30 jaar

4.3.1 Object van de studie¹⁶

Het betreft een studie uitgevoerd in 2007 door de FOREM, met de methodologische ondersteuning van de Universiteit van Luik.

Het onderzoek is beperkt tot de jongeren van minder dan 30 jaar, die een verwittiging ontvingen van de RVA in de tweede helft van 2004. De jongeren die in die periode een verwittigingsbrief kregen van de RVA werden gedurende 9 maanden gevolgd, waarbij gekeken werd naar 3 types van acties : de begeleiding, de opleiding en de intrede in werk.

Daarbij werd ook gewerkt met controlegroepen :

1. voor de jongeren zelf werd gekeken naar een vergelijkbare selectie in de tweede helft van 2003;
2. voor de correctie van de mogelijke verschillen in conjunctuur werd gewerkt als volgt : de 30 à 40 jarigen die zouden opgenomen zijn geweest in DISPO indien dit reeds bestond in de tweede helft van 2003 worden vergeleken met de 30 à 40 jarigen die zouden opgenomen geweest zijn in DISPO in de tweede helft van 2004. Aangezien voor die leeftijdsgroep in beide periodes DISPO nog niet van toepassing was laat dit toe de externe factoren te neutraliseren.

4.3.2 Verskil naargelang de "afstand" tot werk

In de studie wordt vooreerst een onderscheid gemaakt tussen zij die dicht bij de arbeidsmarkt staan, en zij die dat eerder veraf staan. De sleutel voor dit onderscheid is het al niet gewerkt hebben in de periode van 6 maanden voorafgaand aan de verwittigingsbrief.

Voor zij die dicht bij de arbeidsmarkt staan (minstens 1 dag werk in de zes maanden vóór de verwittigingsbrief) werd de volgende uitstroom vastgesteld 9 maanden na de verwittigingsbrief :

	Vóór DISPO	Met DISPO
Begeleiding, opleiding of werk	68,5 %	88,0 %
Opleiding of werk	64,8 %	69,5 %
Werk	62,9 %	67,2 %

Voor de uitstroom naar werk is het effect het grootst bij de mindergeschoolde vrouwen, waar de uitstroom voor DISPO 43,7 % bedraagt en met DISPO 53,9 %.

Voor zij die ver verwijderd stonden van werk (geenenkele dag arbeid in de 6 maanden vóór de verwittigingsbrief) werd de volgende uitstroom vastgesteld 9 maanden na de verwittigingsbrief :

	Vóór DISPO	Met DISPO
Begeleiding, opleiding of werk	33,4 %	78 %
Opleiding of werk	25,3 %	28,2 %
Werk	23,3 %	24,9 %

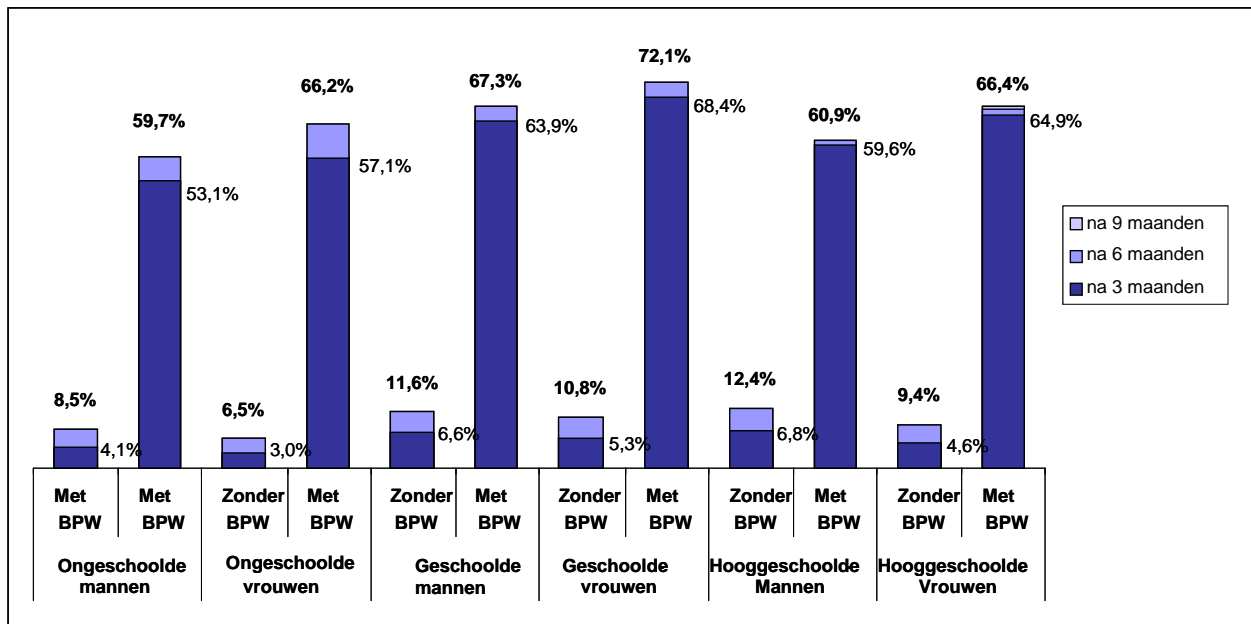
¹⁶ "évaluation de la 1ère phase du plan d'accompagnement des chômeurs : suivi longitudinal des bénéficiaires et analyse d'efficacité » (étude réalisée par le Forem, avec collaboration méthodologique de l'Ulg)

4.3.3 Effectiviteit van DISPO op individueel niveau

Hierbij wordt de situatie vóór 2004 (controlegroep) vergeleken met de nieuwe werkwijze, en dat op 3 terreinen : opname in begeleiding, opname in opleiding en uitstroom naar werk. De geviseerde periode is 9 maanden na ontvangst van de verwittigingsbrief van de RVA (of voor de controlegroep 9 maanden nadat ze de brief zouden ontvangen hebben indien het stelsel reeds zou bestaan hebben).

4.3.3.1 Effecten inzake begeleiding

Figuur : Effecten van het BPW (begeleidingsplan voor werkzoekenden) op de deelneming aan de begeleidingsacties van de subpopulaties (geslacht en opleiding)

bron : FOREM

Het BPW heeft duidelijk een grote invloed gehad op de deelneming aan de begeleiding. Die invloed is er vanaf de eerste maanden geweest¹⁸. Binnen de 9 maanden bedroeg het begeleidingspercentage 65,9 % en dat zou zonder het BPW 9,0 % zijn geweest.

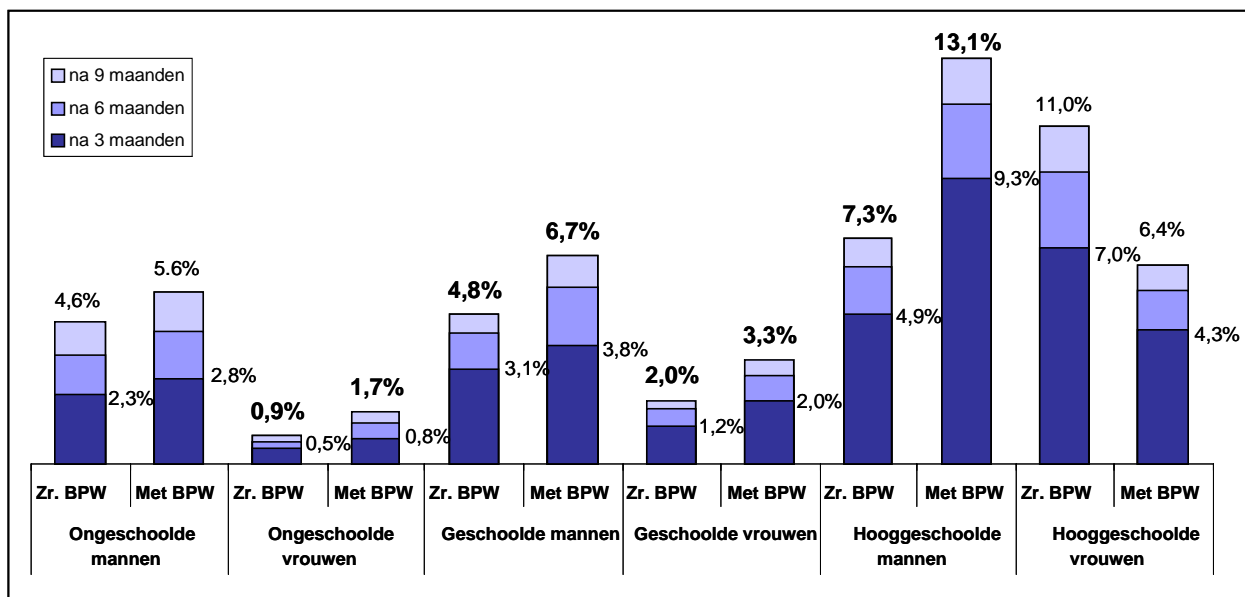
De inspanning in het kader van het begeleidingsplan heeft op een significante wijze de van de arbeidsmarkt verwijderde personen weten te bereiken. FOREM Conseil heeft aldus personen kunnen begeleiden die tot op dan nog niet bereikt waren. Dat effect op de deelneming aan begeleidingsacties is nog duidelijker voelbaar in de vrouwelijke doelgroepen. Dat resultaat is deels een gevolg van een uitgangssituatie waarin de vrouwen – ongeacht hun kwalificatieniveau - minder een beroep deden op de diensten van de FOREM dan hun mannelijke lotgenoten. Bij gelijke kwalificatie zijn de vrouwen thans lichtjes beter vertegenwoordigd in de begeleiding dan de mannen.

4.3.3.2 Effecten inzake opleiding.

¹⁸ Dat resultaat is een gevolg van de verplichting voor FOREM binnen de twee maanden die volgen op de waarschuwing door de RVA een begeleiding voor te stellen.

De opleidingspercentages zonder BPW zijn relatief laag¹⁹, inzonderheid voor de ongeschoolde (0,9 % uitstroom naar opleiding binnen de 9 maanden) en geschoolde vrouwen (2,0 %) maar het BPW heeft een substantieel effect (bijna 90 % méér ongeschoolde vrouwen en meer dan 60 % méér geschoolde vrouwen). Het BPW heeft ook een merkbare impact op de opleidingen van geschoolde en hooggeschoolde mannen. De effecten van het BPW op de opleidingen kunnen er –afhankelijk van de diverse subpopulaties – al komen in de eerste maanden na de waarschuwing of pas na verloop van een bepaalde termijn. Dat verschijnsel vindt een verklaring door de kalender en de frequentie van de instroom in de opleidingen, maar ook door de soms lange wachttijden voor sommige beroepsrichtingen.

Figuur : Effecten van het BPW op de opleiding van de subpopulaties (geslacht en kwalificatie)

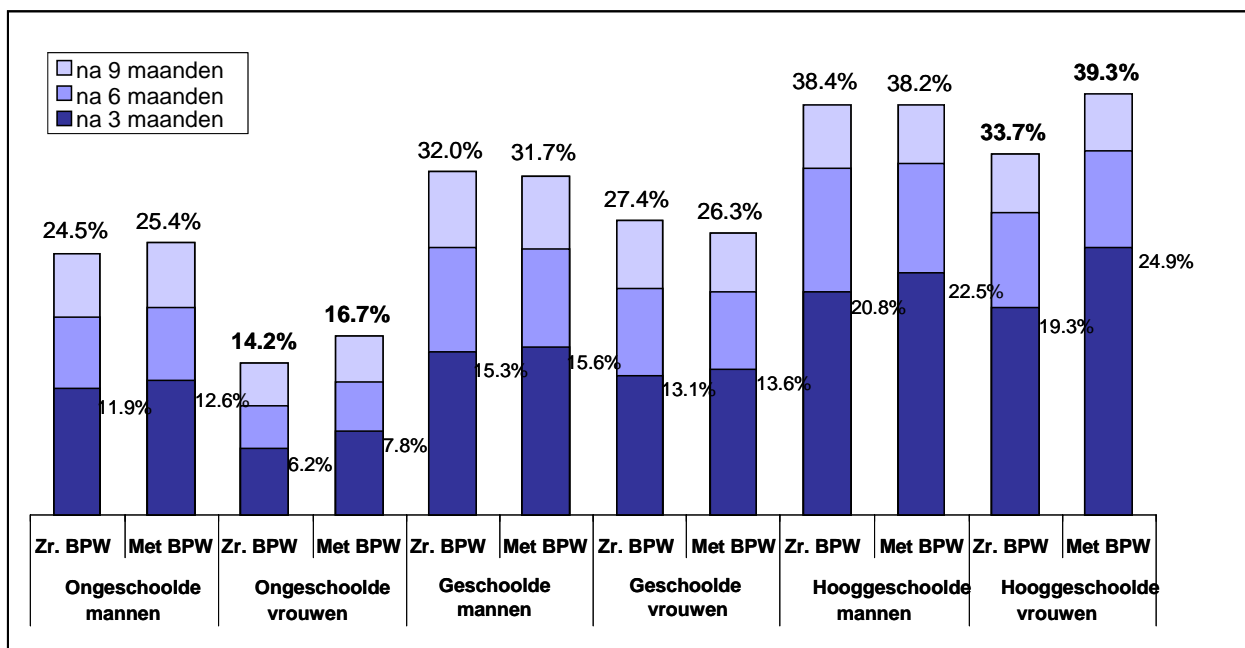
bron : FOREM

4.3.3.3 Effecten inzake inschakeling in het arbeidsproces

Het BPW heeft ook een effect op de tewerkstelling van het doelpubliek, ook al blijft dit effect beperkt tot twee bijzondere subpopulaties: de ongeschoolde vrouwen en de hooggeschoolde vrouwen.

Figuur : Effect van het BPW op de tewerkstelling van de subpopulaties (geslacht en kwalificatie)

¹⁹ Er zij hier op gewezen dat enkel met kwalificerende opleidingen rekening wordt gehouden, wat leidt tot een onderschatting van de opleidingen ten behoeve van de minst geschoolde doelgroepen die meer een beroep doen op de vooropleidingen

Bron : FOREM

Niettegenstaande het vrij gering effect inzake uitstroom naar werk, wijst de studie wel op het enorm activerend effect van het hele stelsel. Algemeen gesproken, is het effect van het BPW inzake activering zeer groot. Het participatiepercentage aan de begeleiding, de opleiding of de tewerkstelling stijgt van 33,1 %, indien het BPW niet ten uitvoer zou zijn gelegd naar 78,4 % bij een situatie waarin het plan wel ten uitvoer wordt gelegd. Toch blijft er een deel van het doelpubliek dat door de FOREM –alle inspanningen ten spijt – nog steeds niet kan worden geactiveerd.

4.4 Studie van de FOREM voor de leeftijdsgroep 30-40 jaar

4.4.1 Opzet van de studie²⁰

De evaluatie van de 2de fase van het Begeleidingsplan voor Werklozen ten behoeve van de doelgroep van de minstens 30-jarigen in het eerste kwartaal van de tenuitvoerlegging ervan (juli 2005 tot december 2005) heeft een dubbele bedoeling : 1) de kenmerken en de begeleidings- en opleidingstrajecten voor de door de RVA bepaalde doelgroepen beschrijven, 2) op basis van een econometrisch model de doeltreffendheid van het BPW op het door de RVA bepaalde curatieve doelpubliek evalueren. De gebruikte werkwijze is vergelijkbaar met die welke werd gebruikt voor de jongeren (zie 4.3.), maar dan verder verfijnd.

4.4.2 Descriptief luik

De descriptieve analyse leidt tot twee hoofdconclusies. De eerste vloeit voort uit de analyse van de kenmerken : de doelpopulatie bestaat immers uit langdurige werklozen die beantwoorden aan een aantal specifieke kenmerken. Het gaat met name om laaggeschoolde, in een aantal regionale directies (RD) (Charleroi, La Louvière, Luik en Bergen) wonende en ten minste 18 maanden werkloze vrouwen. Dit vooral omwille van de criteria die worden gehanteerd om voor de regeling in aanmerking te komen : de RVA stuurt de waarschuwingsbrief immers tijdens de 13de maand van de werkloosheid (aan de werklozen van 25 jaar en ouder). De uitkeringstrekkers van 30 tot 39 jaar zijn dus haast onvermijdelijk langdurig werkloos, m.a.w. ze hebben een werkloosheidsduur van ten minste 12 maanden. De tweede conclusie komt voort uit de analyse van de dynamiek van de begeleidings- en opleidingstrajecten : de basismodule "SBS" staat centraal in het begeleidingsproces zowel t.a.v. de primaire acties (waaraan de werkzoekende het leeuwendeel van zijn of haar begeleidingstijd besteed) als t.a.v. de secundaire acties (waaraan de werkzoekende de rest van zijn of haar begeleidingstijd spendeert).

4.4.3 Evaluatie effectiviteit BPW

De efficiëntieanalyse van het BPW is verricht aan de hand van een econometrisch model. De bedoeling bestond erin een antwoord te vinden op de volgende vraag : is het met het BPW mogelijk geweest beter (meer of sneller) op de begeleidings- of opleidingsacties in te spelen dan zulks het geval zou zijn geweest zonder?

Uit dat onderzoek kwamen de volgende resultaten naar voor :

4.4.3.1 4.4.3.1.Effecten inzake begeleiding

De deelneming aan de begeleidingsacties is merkbaar vanaf de drie eerste maanden die volgen op het versturen van de waarschuwingsbrief door de RVA (van 1,6 % naar 69,7 %). Toch moet worden opgemerkt dat er vanwege de FOREM geen echte preventieve aanpak is voor de door de RVA in het tweede semester 2005 bepaalde doelgroep, aangezien een preventieve aanpak er moet komen op het moment zelf (deelneming aan begeleidingsacties binnen de zes maanden die aan de brief voorafgaan : 3,3 % voor de groep 2004 tegen 4,3 % voor de groep 2005).

²⁰ Evaluatie van de tweede fase van het Begeleidingsplan voor Werklozen (BPW) , studie gerealiseerd door de FOREM, in methodologische samenwerking met de Ulg , november 2007

Samenstelling van de doelgroep en de controlegroep van de steekproef					
		Groep			
		31 tot 39 jaar		40 tot 49 jaar	
		2004	2005	2004	2005
Aantal in de groep		14.995	12.443	19.913	19.335
Deelname aan begeleidingsacties	Binnen 3 maanden	237 1,6%	8.671 69,7%	231 1,2%	334 1,7%
	Binnen 6 maanden	504 3,4%	9.245 74,3%	476 2,4%	604 3,1%
	Binnen 9 maanden	777 5,2%	9.563 76,9%	735 3,7%	1.360 7,0%
	Binnen 12 maanden	1.031 6,9%	9.772 78,5%	945 4,7%	2.241 11,6%
Deelname aan begeleidingsacties in de 6 maanden voorafgaand aan de brief	Neen	14.496 96,7%	11.906 95,7%	19.295 96,9%	18.663 96,5%
	Ja	499 3,3%	537 4,3%	618 3,1%	672 3,5%

Enkel de groep van 31 tot 39 jaar, 2005, is de groep die effectief genoot van het BPW. De 3 andere groepen zijn controlegroepen.

Bron : Forem

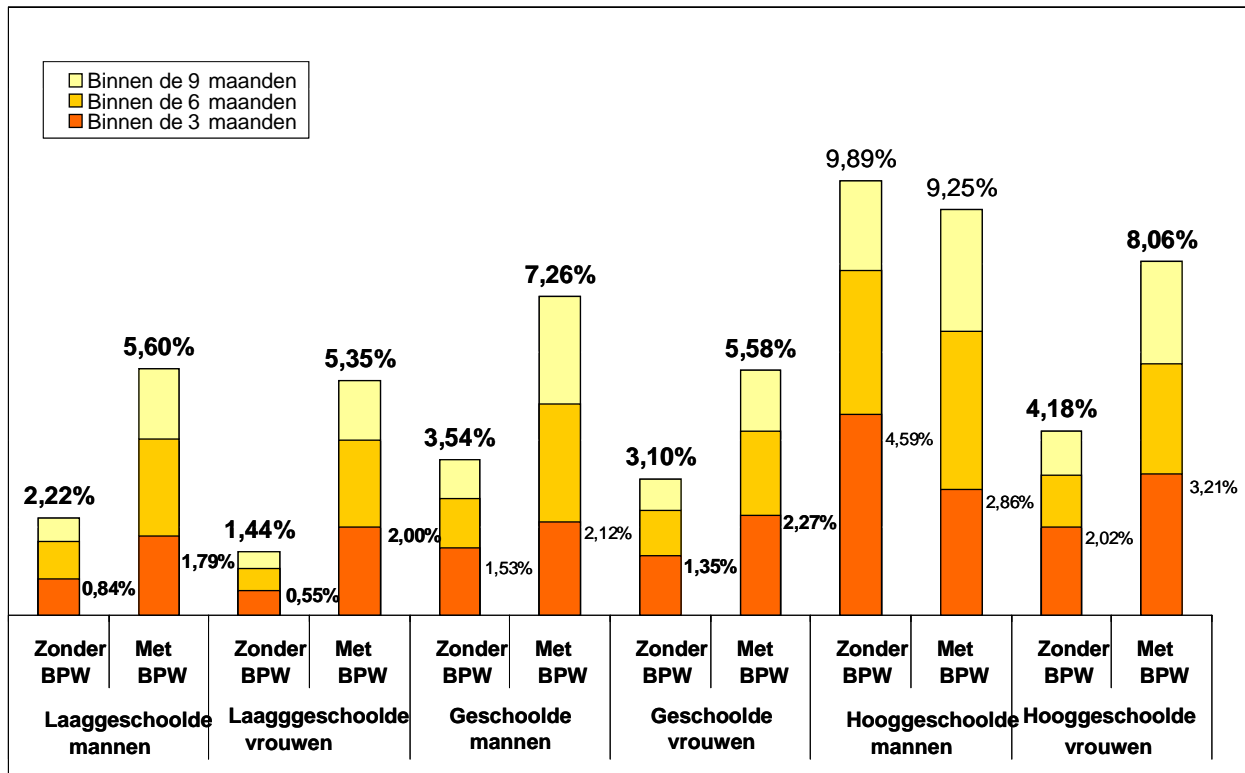
4.4.3.2 4.4.3.2. Effecten inzake opleiding

De opleidingspercentages, met inbegrip van die voor de kwalificerende opleidingen en voor de vooropleidingen die zouden zijn opgetekend zonder plan zijn laag, vooral voor de laaggeschoolden (1,4 % uitstroom naar de opleiding binnen 9 de maanden voor de vrouwen en 2,2 % voor de mannen). Die opleidingspercentages stijgen echter bij stijgende scholingsgraad van de werklozen, maar ongeacht het onderwijsniveau blijft de differentiaal tussen mannen en vrouwen bestaan.

Het BPW heeft een aanzienlijk en significant effect op de uitstroom naar de opleiding bij vijf van de zes onderzochte subpopulaties. Over het algemeen wordt het effect zichtbaar vanaf de eerste maanden (voor de laaggeschoolden en voor de geschoolde vrouwen) of na een bepaalde termijn (voor de geschoolde mannen en voor de hooggeschoolde vrouwen). In de gevallen waarin de effecten van het plan zich van bij de eerste begeleidingsperiode manifesteren, houden die ook in de daaropvolgende periode aan en worden ze bij de laaggeschoolden zelfs nog versterkt.

Hoe lager de kwalificatie van de personen, des te groter het effect. Het grootste effect wordt geboekt bij laaggeschoolde vrouwen van wie het opleidingspercentage binnen de 9 maanden stijgt van 1,4 % naar 5,4 %. Voor de gehele onderzochte populatie is het algemeen opleidingspercentage gestegen van 2,5 % naar 5,8 % (of een relatieve progressie van + 132 %), wat overeenkomt met een netto stijging met 413 personen op de 12.443 individuen in opleiding.

Grafiek : Effect van het BPW op de opleiding per subpopulatie (geslacht en kwalificatie)

4.4.3.3 Op het vlak van de inschakeling

De werkgelegenheidspercentages die zouden zijn opgetekend zonder plan zijn vrij laag, vooral voor de laaggeschoolde en de geschoolde vrouwen (respectievelijk 9,98 % en 11,60 % uitstroom naar het werk binnen de 9 maanden). Bij de laaggeschoolde en geschoolde personen zijn de uitstroompercentages naar het werk groter bij de mannen dan bij de vrouwen. Omgekeerd vinden wij geen significante verschillen in de uitstroom naar werk zonder BPW bij de zeer hooggeschoolde mannen en vrouwen.

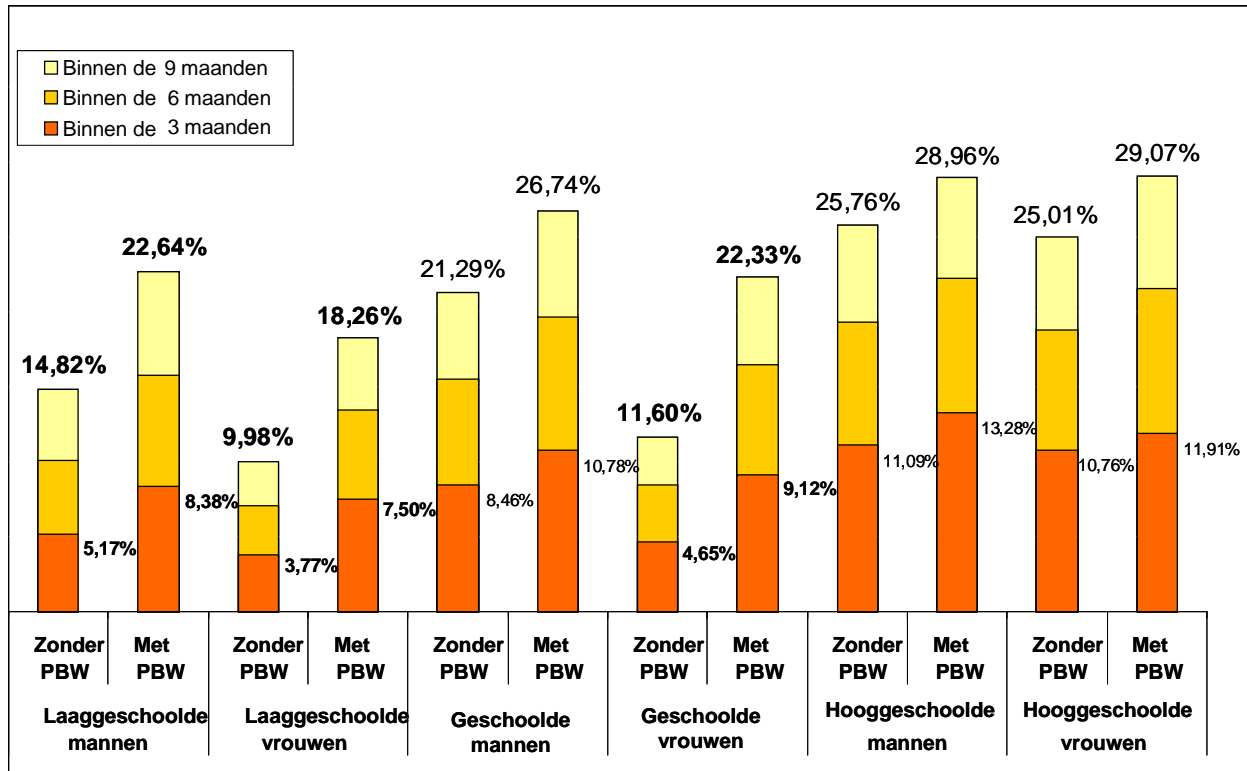
Het BWP heeft een significant uitstroomeffect naar werk en wel op drie (zelfs vier als men er het aannemelijke effect bijtelt voor de geschoolde mannen) van de zes onderzochte subpopulaties. De grootte van dat effect varieert volgens de subpopulatie maar, per subpopulatie, blijft het stabiel tussen de eerste en de tweede opvolgingsperiode. Het is aanzienlijk voor de laaggeschoolde en geschoolde vrouwen waar men een verdubbeling waarneemt van de uitstroompercentages naar werk. Het is ook zeer groot voor laaggeschoolde mannen (stijging met ongeveer 60 %).

Inzake impact op de uitstroom naar werk binnen de 9 maanden, komt zulks tot uiting in percentages die van 10 % stijgen naar 18,3 % en van 11,6 % naar 22,3 % voor de geschoolde vrouwen. Voor de derde subpopulatie, de laaggeschoolde mannen, is het uitstroompercentage naar werk binnen de 9 maanden gestegen van 14,8 % naar 22,6 %.

Voor de gehele onderzochte populatie is het algemeen uitstroompercentage gestegen van 13,6 % naar 21,8 % (of een relatieve progressie van + 60 %), wat overeenkomt met een netto toename van 1.022 personen die zijn uitgestroomd naar werk op 12.443 individuen. Indien men dat resultaat extrapoleert naar de doelpopulatie van het tweede semester 2005 en het eerste semester 2006 met de vier zelfde selectiecriteria als in deel

2.4, vertegenwoordigt dit een netto stijging met 3.425 personen die zijn uitgestroomd naar werk op de 41.694 geselecteerde individuen.

Grafiek: Effect van het BPW op de tewerkstelling per subpopulatie (geslacht en kwalificatie)

4.5 Verslag Arbeidsamt

Met een nota van 17 april 2007 maakte het Arbeidsamt, voor zijn Raad van Bestuur, een verslag op van de uitvoering van het samenwerkingsakkoord tot december 2006 ¹⁷

Cumulatief voor de periode 2004 tot eind 2006 behoorden 3.172 werkzoekenden tot de doelgroep van het samenwerkingsakkoord. 35,5 % verdween echter uit de doelgroep, hoofdzakelijk omwille van werk en ziekte. De 2.045 resterende werkzoekenden werden allen uitgenodigd op een eerste informatiesessie, die de echte screening en begeleiding voorafgaat. 84 % van de uitgenodigden ging hierop in. Het grootste deel daarvan (76 %) werd daarna uitgenodigd voor een bemiddelingsgesprek, en met 71 % van de 2.045 werkzoekenden werd uiteindelijk een actieplan afgesproken.

Vooreerst dient vastgesteld dat er een intensief contact is tussen die werkzoekenden en de dienst voor arbeidsbemiddeling : gemiddeld waren er 5,1 contacten per jaar. De helft van de tot de doelgroep behorende werkzoekenden had minstens 4 contacten, en 25 % had zelfs minstens 7 contacten.

Wordt het profiel van de doelgroep van het samenwerkingsakkoord (verder RVA-doelgroep) vergeleken met het profiel van de kortdurige werkzoekenden die het Arbeidsamt opneemt in zijn preventieve aanpak, dan vallen vooral de volgende verschillen op :

- in de RVA-doelgroep zitten opvallend meer vrouwen (63 % t.o.v. 51 % in de preventieve aanpak)
- het gaat om een overwegend ouder publiek (de leeftijdsgroep < 25 jaar maakt slechts 40 % uit van de RVA-doelgroep, terwijl bij de preventieve werking 61 % van de werkzoekenden jonger is dan 25 jaar;
- de RVA-doelgroep is duidelijk minder geschoold (lager onderwijs en lager secundair onderwijs zijn samen goed voor 45 % in de RVA-doelgroep, terwijl dit in de preventieve werking slechts 27 % is)
- Een bijzondere vaststelling is dat van de ganse groep meer dan 10 % een diploma behaald in het buitenland, percentage dat voor de leeftijdsgroep 30-40 jaar (20,7 %) en 40-50 jaar (21,33 %) nog aanzienlijk hoger ligt. Het Arbeidsamt wijst er op dat dit wijst op een hoger aantal werknemers van vreemde afkomst.

Voor een groot deel van de bemiddelde werkzoekenden is het actieplan ondertussen afgesloten. De hoofdreden is de overgang naar werk (60 %, lager dan de uitstroom naar werk van de preventieve doelgroep, die 72 % bedraagt).

Wordt de inhoud van de afspraken tussen de bemiddelaar en de werkzoekende geanalyseerd, dan geldt dat de meest voorkomende actie het zelfstandig zoeken naar werk is (42 % van de gevallen). 13 % wordt in een kwalificerend project ondergebracht. Een aantal niet onmiddellijk bemiddelbaren wordt ook doorverwezen naar gespecialiseerde diensten :

- 3,4 % voor hoofdzakelijk medische redenen;
- 2,2 % voor psychologisch en psychiatrische redenen.

¹⁷ Een verslag tot en met december 2007 zal beschikbaar zijn in de loop van de maand april 2008

4.6 Fédération des CPAS – Les exclusions ONEM – Implication pour les CPAS

4.6.1 Opzet van de studie

Doel van deze studie ¹⁸ was de geruchten over een toename van aanvragen bij de OCMW's als gevolg van een sanctie van de RVA op een objectieve manier in kaart te brengen. 53 Waalse OCMW's in Wallonië, verspreid over alle provincies en alle RVA-werkloosheidsbureaus, werden aangeschreven. 49 OCMW's werkten mee. Naast het zuiver kwantitatieve luik werd ook gewerkt met interviews met de personeelsleden van 21 OCMW's (de secretaris of sociaal werker), zodat ook meer kwalitatieve aspecten aan bod konden komen.

4.6.2 Kwantitatieve vaststellingen

Op 31 oktober 2007 waren 6,3 % ¹⁹ van de personen die een leefloon of sociale steun genoten RVA-geschorsten. Het gaat om 2.163 personen, een cijfer dat zeer sterk steeg de laatste jaren (met 580 % in 2 jaar tijd). Het ging daarbij om zowel geschorsten van korte duur, nl. minder dan 4 maanden (36 % van de gevallen), om tijdelijke schorsingen van langere duur (36,5 % van de gevallen) als om schorsingen van onbepaalde duur (27,5 % van de gevallen).

Tussen de werkloosheidsbureau's werden belangrijke verschillen vastgesteld, variërend van 3,2 % (Mons) tot 11,5 % (Mouscron).

Wanneer het aantal geschorsten vergeleken wordt met het aantal van hen dat een leefloon bekommt, dan gaat het gemiddeld om 46 %. Ook hier zijn grote sub-regionale verschillen (van maximaal 68,5 % in Mons tot minimaal 30,6 % in Nivelles), en verschillen naargelang de provincie.

4.6.3 Kwalitatieve vaststellingen

Het aandeel mannen en vrouwen is quasi gelijk. De grootste groep zijn jongeren (45 % is tussen 25 en 35 jaar). En er is een overwicht van mindergeschoolden.

Het aantal samenwonenden is vrij beperkt (16 %), terwijl de alleenwonenden (36 %) en de gezinshoofden (48 %) sterk vertegenwoordigd zijn.

In de studie wordt een indeling gemaakt in 3 even grote groepen (telkens 33 %) naargelang het motief van de sanctie :

- "gewettigde" gevallen, zijnde personen die de opvolgingsprocedure niet of niet volledig respecteren;
- administratieve problemen in de ruime zin (probleem met briefwisseling, oproeping, ...)
- "zonder reden", omschreven als sancties "contre le bon sens"²⁰

¹⁸ Les exclusions ONEM- Implications pour les CPAS, Ricardo Cherenti, décembre 2007, disponible sur le site web de l'union des villes et des communes.

¹⁹ Iets verder in de studie wordt wel een ander cijfer, namelijk 4,9 % geciteerd als zijnde het gemiddelde van alle RVA-werkloosheidsbureau's. Het is niet helemaal duidelijk hoe beide cijfers moeten geïnterpreteerd worden.

²⁰ Geciteerde voorbeelden zijn o.a. de schorsing wegens weigering van een job als architect voor iemand die geen architect was, de schorsing wegens gebrek aan mobiliteit voor een duidelijk zichtbaar zwangere vrouw.

Hieruit wordt geconcludeerd dat de RVA-opvolging gebrek aan realiteitszin vertoont en niet effectief is.

De geïnterviewde OCMW's merken ten opzichte van de RVA nog op dat gelijke feiten soms tot uiteenlopende beslissingen leiden, afhankelijk van het werkloosheidsbureau, de facilitator of het moment. Bovendien wordt er op gewezen dat één van de verplichte acties van de overeenkomst die afgesloten wordt tussen RVA en werkloze, het contact opnemen met het OCMW is, zonder dat daar afspraken zijn over gemaakt.

Ten opzichte van de FOREM wordt de zwakke begeleiding betreurd, het feit dat de infosessies niet aangepast zijn aan het publiek en het feit dat in een minderheid van de bureaus de werklozen systematisch doorverwezen worden naar de OCMW's voor actieve begeleiding, zonder dat daar overleg is over geweest.

De meerkost voor de OCMW's wordt voor het gans jaar 2007 geraamd op 12.971.520 €

4.6.4 Conclusies

De studie vraagt om bij de rechten en plichtenbenadering van werklozen meer rekening te houden met de capaciteiten van de werkzoekenden, met meer nadruk op echte en kwaliteitsvolle begeleiding, en met minder sancties.

4.7 Studie UCL

4.7.1 Opzet van de studie

Het gaat om een studie uitgevoerd door een samenwerking tussen Bart Cockx, Anne Defourny, Muriel Dejemepe en Bruno Van der Linden in opdracht van de FOD werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg ²¹. Deze studie, met als titel 'le nouveau système de suivi des chômeurs – une évaluation'²² evalueert het effect van de verwittigingsbrief van de RVA op de uitstroom naar werk voor de jongeren tussen 25 en 29 jaar die tussen juli en oktober 2004 deze verwittigingsbrief ontvingen omdat ze toen hun 13de maand werkloosheid aanvatten. Deze verwittigingsbrief gaat in de nieuwe opvolgingsprocedure de gesprekken met de RVA-facilitator vooraf, en heeft naast het verwittigen dat enkele maanden later het eerste gesprek met de RVA zal doorgaan ook als doelstelling het zoekgedrag van de werklozen te dynamiseren. Deze jongeren werden tot maximaal 10 maanden na de ontvangst van die verwittigingsbrief gevolgd, waarbij de uitstroom naar werk vergeleken werd met een controlegroep : gelijkaardige werklozen, maar die nog geen verwittiging gekregen hadden van de RVA omdat ze ouder waren, namelijk tussen de 30 en 34 jaar.

4.7.2 Belangrijkste vaststellingen

- voor hooggeschoolde werklozen in Vlaanderen en Wallonië heeft het plan een duidelijk effect op de overgang van werkloosheid naar werk. De kans op werk in de eerste 5 maanden na de verwittigingsbrief stijgt in Wallonië van 29 naar 40 %, in Vlaanderen van 32 naar 43 %. In Wallonië heeft het plan bovendien ook nog positieve effecten voor werklozen die recent aan het werk waren, voor werklozen woonachtig in een streek met een lage werkloosheidsgraad en voor vrouwen. De verhoging van de zoekintensiteit na de verwittigingsbrief blijkt dus vooral voor gemakkelijk inschakelbare werklozen;
- aangezien het in Wallonië over het algemeen moeilijker is om werk te vinden dan in Vlaanderen, schrijven de onderzoekers het vergelijkbare effect van het Plan in Wallonië en Vlaanderen toe aan de specifieke acties van de FOREM. De FOREM koos er immers voor om bijkomend een specifieke begeleiding aan te bieden aan de door de RVA verwittigde werklozen van jonger dan 30 jaar. De verhoogde uitstroom naar werk in Wallonië heeft dus een dubbele verklaring : het effect van de brief zelf enerzijds, en anderzijds de begeleidingsacties van de FOREM;
- ook wat het soort jobs betreft was er een verschil tussen beide Gewesten : in Vlaanderen ging het meer over laagbetaalde deeltijdse banen. De onderzoekers stellen dat de dreiging van meer controles en sancties, zonder specifieke begeleiding van de VDAB, de werklozen in Vlaanderen er zou kunnen toe aanzetten om gemakkelijker in te gaan op een werkaanbod;
- in tegenstelling tot de twee andere Gewesten heeft het plan de tewerkstelling van jonge werklozen in Brussel niet bevorderd.

²¹ De studie werd gefinancierd door de POD Wetenschapsbeleid in het kader van het programma "Actie ter ondersteuning van de strategische prioriteiten van de federale overheid".

²² Gepubliceerd in de Regards Economiques van het IRES, nummer 49, januari 2007, en in zijn integrale versie in het Frans beschikbaar op <http://www.uclouvain.be/4711.html>

4.7.3 Aanbevelingen voor de begeleiding en opvolging van werklozen in België.

De onderzoekers stellen ²³ dat de controle van de uitkeringsgerechtigde werklozen geen doel op zich mag zijn, maar een middel om de werkloosheidsverzekering billijker en efficiënter te maken. Die controle spoort de werklozen aan die op eigen kracht werk kunnen vinden om sneller de werkloosheid te verlaten. Op die manier komen middelen vrij voor een verhoogde sociale bescherming van werklozen die dat niet kunnen. Anderzijds stellen de onderzoekers dat er een aantal nadelen zijn aan het beoordelen van het zoekgedrag via een kort gesprek, dat vooral gericht is op de administratieve controle van verifieerbare zoekacties naar werk : dergelijke administratieve controle verhoogt nauwelijks de overgang van werkloosheid naar werk, geeft slechts een partieel beeld van het zoekgedrag, houdt het risico van beoordelingsfouten in, en zorgt voor een verwaarlozing van het zoeken naar werk via informele kanalen (via relaties, ...). Daarom wordt gepleit voor het controleren van beter verifieerbare acties, zoals het weigeren van passend werk.

Een dergelijke controle op basis van de reactie op het aanbod van passend werk moet volgens de onderzoekers aan de volgende voorwaarden voldoen :

- een duidelijke definitie van passend werk;
- een regelmatige en geïndividualiseerde verzending van werkaanbiedingen door de regionale tewerkstellingsdiensten, vanaf de inschrijving als werkzoekende;
- een doelmatige transmissie van gegevens over werkweigering vanuit de regionale tewerkstellingsdiensten naar de RVA;
- van bij de start van de werkloosheid moet de werkloze geïnformeerd zijn over de regels.

Daar voegen de onderzoekers nog aan toe dat een dergelijke controleprocedure enkel van toepassing zou mogen zijn op werklozen die autonoom naar werk kunnen zoeken en na een individueel oriëntatiegesprek met de consulent van de regionale tewerkstellingsdienst. De werklozen die niet autonoom naar werk kunnen zoeken zouden pas in aanmerking komen voor de controleprocedure aan het eind van hun begeleidingsprogramma.

²³ niet enkel op basis van de resultaten van hun onderzoek zelf, maar eveneens gebaseerd op een onderzoek van de terzake beschikbare literatuur

4.8 Rapport IDEA Consult : eerste vaststellingen

In opdracht van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg werkt IDEA Consult aan een evaluatiestudie van het in 2004 ingevoerde opvolgingsstelsel voor werkzoekenden. De studie wordt afgewerkt tegen eind maart 2008, zoals werd overeengekomen, en zal vooral gebaseerd zijn op een schriftelijke enquête die werd uitgevoerd in december 2007 en januari 2008. De verzending en de data-input van de enquête gebeurden door de FOD en de RVA. Daarbij werd enige vertraging opgelopen wegens een vergissing bij de selectie van de personen waarnaar de enquêtes werden verstuurd. De data werden eind januari 2008 aan IDEA Consult overgemaakt, op 26 februari werd aan de FOD een eerste beperkt overzicht van de resultaten voorgesteld. Daarbij werden de vragen uit de enquête grotendeels enkel elk afzonderlijk geanalyseerd; kruisingen van gegevens uit verschillende vragen en de koppeling met administratieve gegevens kon nog niet worden afgewerkt. Op basis van deze resultaten kunnen we dus uiteraard enkel zeer voorlopig en onder voorbehoud van de resultaten van verdere analyses een eerste reeks lessen trekken²⁴.

De voorgestelde resultaten betreffen twee afzonderlijke groepen :

- De **niet-geschorsten**, waarvoor **enkel de "instroom"** werd bevestigd, d.w.z. de werkzoekenden die na 1 juli 2004 de werkloosheidsduur bereikten die maakt dat ze de verwittingsbrief ontvingen. Daarbij wordt in de resultaten een onderscheid gemaakt tussen de drie doelgroepen waarvoor het stelsel achtereenvolgens werd ingevoerd, waarbinnen telkens een leeftijdsklasse van 5 jaar werd ondervraagd.
 - "DISPO 1" betreft de 25- tot 30-jarigen die in het stelsel werden opgenomen vanaf 1 juni 2004
 - "DISPO 2" betreft de 35- tot 40-jarigen die in het stelsel werden opgenomen vanaf 1 juni 2005
 - "DISPO 3" betreft de 45- tot 50-jarigen die in het stelsel werden opgenomen vanaf 1 juni 2006Daarnaast werden de 50- tot 54-jarigen bevestigd die in het stelsel zouden zijn opgenomen indien het op hun leeftijdscategorie van toepassing zou zijn geweest. In totaal werden voor deze groep bijna 30.000 formulieren verstuurd. De responsgraad bedraagt ongeveer 20 % en ligt hoger voor de oudere leeftijdscategorieën.
- De **geschorsten**, waarvoor **zowel de "instroom" als de "stock"** werden bevestigd, dus ook de geschorsten die reeds (langdurig) werkloos waren op het ogenblik dat het nieuwe begeleidingssysteem inging. Het gaat zowel om mensen die een tijdelijke schorsing opliepen (art. 70 of een tijdelijke vermindering/stopzetting van de uitkeringen) als om degenen die definitief werden geschorst. Hiervoor werden iets meer dan 1.300 formulieren verstuurd; de responsgraad bedraagt bijna 8 %.

4.8.1 Vaststellingen met betrekking tot de niet-geschorsten

1. **De werkzoekenden vertonen gemiddeld een erg actief zoekgedrag en doen veel inspanningen om aan werk te raken, en deze vaststelling gaat op voor alle gewesten.** De respondenten op de enquête geven aan gemiddeld 11 werkgevers te hebben gecontacteerd in de laatste maand werkloosheid voorafgaand aan de enquête (dat kan dus ook de maand zijn voordat ze hun huidige baan vonden). De Vlaamse werkzoekenden maken daarbij meer gebruik

²⁴ Deze besluiten zijn bovendien de uitsluitende verantwoordelijkheid van de FOD en worden niet noodzakelijk door IDEA Consult onderschreven.

van het aanbod van de werkgelegenheidsdienst (in casu de VDAB), terwijl de Waalse en Brusselse werkzoekenden meer rechtstreeks contact zoeken met de werkgevers.

2. **De werkzoekenden zijn a priori relatief mobiel.** Bijna 80 % is bereid een baan te aanvaarden waarvoor de verplaatsingstijd meer dan een half uur bedraagt, voor 25 % mag dit meer dan één uur zijn. Dit laatste percentage ligt opvallend hoger in Brussel (37 %) dan in Wallonië (27 %) en in Vlaanderen (18 %) wat erop zou kunnen wijzen dat de toestand van de arbeidsmarkt maakt dat de werkzoekenden "de lat lager leggen".
3. **In de drie gewesten worden de werkzoekenden in ongeveer gelijke mate door de werkgelegenheidsdiensten gestimuleerd om werk te zoeken²⁵, maar de verschillende aanpak komt duidelijk naar voren waar het gaat om de gebruikte middelen.** Van de Vlaamse werkzoekenden ontving 81 % minstens één vacature van de begeleidingsdienst (in de periode vanaf 1 juni 2004), terwijl dit slechts voor 37 % van de Waalse en 34 % van de Brusselse werkzoekenden het geval is. De Waalse werkzoekenden maken dan weer frequenter gebruik van de FOREM van de aangeboden ruimtes met computers, kranten e.d. (73 % tegenover 58 % in Vlaanderen en 52 % in Brussel). Het opleidingsaanbod van de FOREM (49 %) wordt door de werkzoekenden meer gebruikt dan het aanbod in Brussel (43 %) en Vlaanderen (44 %). Bij de analyse van deze antwoorden moet uiteraard rekening worden gehouden met de verschillen in gemiddelde werkloosheidsduur en in het aanbod van banen in de verschillende gewesten.
4. **Ook de deelname aan informatievergaderingen van de werkgelegenheidsdiensten over het nieuwe stelsel weerspiegelt de beleidskeuzes van de gewesten.** In Vlaanderen nam 24 % van alle personen die in het opvolgingssysteem werden opgenomen aan een dergelijke vergadering deel, in Brussel 43 %, in Wallonië 61 %. Ook de aanpak van de vakbonden blijkt overigens verschillend naargelang het gewest : in Vlaanderen nam slechts 18 % van de werkzoekenden deel aan een informatievergadering over het nieuwe stelsel die door de vakbond werd georganiseerd, terwijl dit aandeel in Brussel 37 % bedraagt en in Wallonië 47 %.
5. **Het gebruik van de diensten van de gewestelijke werkgelegenheidsdiensten verschilt relatief sterk tussen de gewesten.** In totaal maakte 77 % van de respondenten sinds 1 juli 2004 gebruik van deze dienstverlening. 85 % van de Vlaamse werkzoekenden deed beroep op de VDAB, 77 % van de Waalse werkzoekenden richtte zich tot de FOREM en slechts 65 % van de Brusselse werkzoekenden maakte gebruik van de diensten van ACTIRIS. Deze percentages verschillen nauwelijks tussen de verschillende leeftijdsgroepen, maar ze dalen sterk voor de 50- tot 54-jarigen (niet in het opvolgingsstelsel) in Brussel en Wallonië (in beide gewesten bedraagt het percentage dan nog 37 % tegenover 79 % in Vlaanderen). Dit weerspiegelt de hogere prioriteit die in Vlaanderen wordt gegeven aan de begeleiding van de oudere werkzoekenden, op basis van de verschillende situatie van de arbeidsmarkt.
6. **De moeilijkst inzetbare groepen doorlopen meer stadia in het opvolgingssysteem.** Dat blijkt duidelijk uit het verschil in huidige werkzaamheidsgraad : deze is ongeveer gelijk aan deze van de totale bevolking voor degenen die enkel een verwittigingsbrief ontvingen, en daalt tot 33 % voor wie ook minstens één gesprek doorliep in de eerste procedure. Van de werkzoekenden die in de tweede procedure reeds een eerste gesprek hadden is

²⁵ De Brusselse werkzoekenden voelen zich iets meer gestimuleerd.

op dit ogenblik slechts 18 % aan het werk (wat logisch is, omdat ze per definitie vrij recent nog werkloos waren. De regionale verschillen weerspiegelen de algemene situatie van de arbeidsmarkt in de gewesten.

7. **De opvolgingsprocedure werkt activerend.** Na het laatste contact met de RVA ondernamen 85 % van de werkzoekenden een actie om hun kansen op de arbeidsmarkt te verhogen. Dit aandeel ligt lager bij de jongste groep (DISPO 1 – 81 %) dan bij de 35-plussers (DISPO 2 & 3 – 89 %), wat erop wijst dat de jongste groep misschien minder nood heeft aan activering en meer aan een goede oriëntatie van het zoekgedrag, terwijl oudere groepen af en toe meer nood hebben aan een “duwtje in de rug”²⁶. Ongeveer de helft van de werkzoekenden heroriënteerden hun zoekgedrag na het laatste contact met de RVA. Dit aandeel ligt opnieuw hoger bij de oudere leeftijdsgroepen en het ligt ook hoger in Brussel en Wallonië dan in Vlaanderen. Zoals kon worden verwacht zijn het vooral de werkzoekenden die meer stadia doorlopen in de opvolgingsprocedure die hun gedrag veranderden; dat is bijvoorbeeld het geval voor 62 % van de werkzoekenden met een negatief eerste gesprek.
8. **De uitstroom naar andere uitkeringsstelsels is beperkt.** Van degenen die nog een uitkering ontvangen, gaat het in 86 % van de gevallen om een werkloosheidsuitkering. 8 % ontvangt een ziekte-uitkering, maar dit aandeel ligt opvallend hoger in Vlaanderen (12 %) dan in Brussel (5 %) en Wallonië (6 %). De uitstroom naar andere uitkeringen verhoogt niet naarmate meer stadia in de procedure worden doorlopen.
9. **De opvolgingsprocedure heeft een vrij groot draagvlak bij de werkzoekenden.** 76 % begrijpt dat de RVA hen verplicht om werk te zoeken, en dit aandeel is gelijklopend overheen de gewesten (en daalt niet naarmate meer stadia in de procedure werden doorlopen). Bovendien wordt de toepassing door de RVA van het stelsel over de gewesten heen ongeveer gelijk gepercipieerd (de aandelen van werkzoekenden die “zich geholpen voelen door de RVA”, die “een duidelijke uitleg kregen”, die “bang waren hun uitkering te verliezen” of die vonden dat “de RVA rekening hield met hun persoonlijke situatie” zijn erg gelijklopend).
10. **Het opvolgingsstelsel legt geen overdreven druk op de werkzoekenden.** Zij die een baan aanvaardden, deden dat in de eerste plaats om meer te verdienen (41 %), om meer contacten te hebben met anderen (31 %) of omwille van een interessant aanbod van een werkgever (23 %). Slechts 10 % stelt dat ze “moesten gaan werken” van de gewestelijke begeleidingsdienst of “schrik hadden dat de RVA hun uitkering zou verminderen of afnemen” (waarbij beide redenen elk 5 % vertegenwoordigen). Naarmate de leeftijd toeneemt, blijken contacten met anderen een belangrijker reden om werk te zoeken.
11. **Er zijn geen aanwijzingen dat de kwaliteit van de arbeid van de werkenden die uit het opvolgingsstelsel komen minder goed zou zijn dan deze van de gemiddelde werkloze die een baan vindt.** Een directe vergelijking met de resultaten van de Enquête naar de Arbeidskrachten (ADSEI) maakt een meer gedetailleerde analyse noodzakelijk, maar er zijn geen aanduidingen dat het percentage voormalig werkzoekenden met een contract van bepaalde duur, met een deeltijdse baan of in avond- of nachtwerk significant hoger ligt omwille van het doorlopen van het opvolgingsstelsel. Ook de

²⁶ Met veel voorzichtigheid kan dit worden gelinkt aan de vaststellingen in de internationale literatuur (cfr. infra) waaruit blijkt dat monitoring en begeleiding vaak minder efficiënt is voor jongeren.

gemiddelde verplaatsingstijd van de werkenden die uit het stelsel komen ligt een stuk lager dan wat de werkzoekenden bereid zouden zijn te aanvaarden.

4.8.2 Vaststellingen met betrekking tot de geschorsten :

1. **Twee derden van de geschorsten zoeken (nog steeds) naar werk, maar een baan vinden gaat moeilijk.** 18 % van degenen die een tijdelijke of definitieve schorsing opliepen vonden ondertussen werk, waarbij de verschillen tussen de gewesten de arbeidsmarktsituatie weerspiegelen (27 % in Vlaanderen tegenover 17 % in Wallonië en 13 % in Brussel). Wanneer ze werk vinden, is dat gemiddeld van mindere kwaliteit dan dat van andere werklozen die opnieuw aan de slag gaan.
2. **Zij die geen werk meer zoeken na hun schorsing, geven problemen zoals ziekte, zorgtaken, gebrek aan mobiliteit of het volgen van een opleiding als reden aan.** 69 % van de geschorsten geeft aan door de laatste stopzetting of vermindering opnieuw naar werk te zijn gaan zoeken, waarbij het aandeel lager ligt in Vlaanderen (ong. 60 %) dan in Wallonië en Brussel (meer dan 70 %).
3. **Het grootste deel van de geschorsten (82 %) geeft aan financiële problemen te hebben ondervonden naar aanleiding van hun schorsing.** Minder dan de helft van de geschorsten (45 %) ontvangt een uitkering. In de meeste gevallen (55 %) gaat het daarbij om een werkloosheidsuitkering, in 16 % van de gevallen om een ziekte-uitkering en in 21 % van de gevallen om een leefloon. Daarbij valt op dat in Vlaanderen veel vaker beroep wordt gedaan op een ziekte-uitkering (28 %), en in Wallonië vaker op een leefloon (29 %)²⁷. Verder kan worden vermoed dat in Vlaanderen vaker sprake is van zwartwerk.
4. **Ook bij de geschorsten is het draagvlak voor het stelsel op zich behoorlijk groot.** 70 % begrijpt dat de RVA hen verplicht om werk te zoeken. Het aandeel dat stelt te zijn geholpen door de RVA, dat duidelijke informatie kreeg of dat vindt dat de RVA met hun situatie rekening hield, ligt daarentegen wel veel lager dan bij de andere werkzoekenden, zoals kon worden verwacht.
5. **Velen vinden hun schorsing onterecht.** Dat is ondermeer het geval omdat ze vinden dat ze voldoende inspanningen deden of omwille van andere hindernissen niet konden werken (bijvoorbeeld ziekte). Soms heeft de procedure hen echter ook geholpen om meer "orde op zaken" te zetten. Sommigen (27 %) vinden hun schorsing terecht, vooral omdat ze op één of andere manier (officieel of zwart) werk hadden.

²⁷ De cijfers voor Brussel zijn hier niet significant.

4.9 Evaluatie-elementen ACTIRIS²⁸

Sedert de invoering van de CBP's (contracten voor een beroepsproject) , m.a.w vanaf 1 juli 2004 tot 31 december 2007, hebben 136.477 bij Actiris ingeschreven werkzoekenden een oproeping gekregen voor een CBP, 109.143 werkzoekenden hebben een voorstelling van een CBP gekregen en 38.589 hebben er ook één getekend (36 % van het aantal voorgestelde). Er is aan een ruimere groep dan de RVA-doelgroep een CBP voorgesteld.

Ook al gebruikt ACTIRIS de CBP's als specifiek middel, toch vormen ook de overige begeleidingsacties zowel bij een partner van ACTIRIS als bij ACTIRIS zelf, in het kader van een CBP of niet, evenzoveel begeleidingsacties die aangewend kunnen worden ter activering van de werkzoekenden. Sedert de invoering van de CBP's , stelt men een algemene toename van de begeleiding van de werkzoekenden vast zowel bij ACTIRIS als bij de partners.

De volgende tabel geeft een detail van het aantal begeleidingsacties ten behoeve van werkzoekenden binnen ACTIRIS of door een partner in 2003 en gemiddeld per jaar tussen 2005- 2007 (op basis van de aanvangsdatum of van de datum van de ingang van de actie).

Tabel : Evolutie van de begeleidingsacties 2003 en jaargemiddelde 2005-2007

	2003	Jaargemiddelde 2005-2007	Var. in %
Oproeping (totaal) waarvan :	96 818	162 765	+ 68,1
CBP (of BPW)	38 204	122 379	+ 220,3
WA	16 684	27 925	+ 67,4
Voorstelling CBP waarvan :		37 754	
Individuele gesprekken		25 095	
Collectieve voorstellingen		12 659	
CBP getekend (of BPW)	5 433	11 048	+ 103,4
Opvolging van Beroepsproject (of BPW)	5 548	22 870	+ 312,2
Raadpleging van een aanbieding	74 722	104 972	+ 40,5
Voorstel voor een aanbieding	120.813	131 361	+ 8,7
Inschakeling	29 519	70 326	+ 138,2
Verduidelijking	13 436	33 454	+ 149,0
Contact	33 226	62 369	+ 87,7
Aanvraag opleiding	6 779	13 396	+ 97,6
Opleiding waarvan :	12 588	14 412	+ 14,5
Beroepsopleiding	11 860	12 547	+ 5,8
Star IBO	294	1 020	+ 247,1
Hervatting studies	434	845	+ 94,6
TOTAAL	398 882	664 729	+ 66,6

Over het algemeen is het aantal acties met 66,6 % toegenomen. Wij stellen een stijging vast voor alle acties. Vooral de stijging met 68 % van het aantal opgeroepen werkzoekenden valt op (toename met 67 % voor de werkaanbiedingen), een toename van het aantal begeleidingen via een "contractualisering" (+ 103 %), een stijging met 40 % van de raadplegingen van de werkaanbiedingen, een toename met 138 % van de inschakelingsacties ...

²⁸ informatie verstrekt door "observatoire bruxellois du Marché du travail et des Qualifications", 12 februari 2008

De tweede tabel geeft deze keer het aantal afzonderlijke begeleide WZ per jaar. Immers, éénzelfde werkzoekende kan in de loop van één jaar in méér dan één actie worden opgenomen. Deze tabel geeft een idee van het aantal werkzoekenden die door ACTIRIS of de partners daarvan in het kader van de werklozenbegeleiding worden geactiveerd. Weer wordt vanaf 2004 een stijging vastgesteld van het aantal begeleide werkzoekenden.

Tabel : Aantal afzonderlijke werkzoekenden per type actie in 2003 en gemiddelde voor 2005-2007

	2003	Jaargemiddelde 2005-2007	Var. in %
Oproeping (totaal)	48 133	70 014	+ 45,5
Voorstelling CBP		36 750	
CBP getekend (of BPW)	5 433	10 965	+ 101,8
Opvolging van Beroepsproject (of BPW)	5 548	11 985	+ 116,0
Raadpleging van een aanbieding	25 753	28 271	+ 9,8
Voorstel voor een aanbieding	29 609	33 267	+ 12,4
Inschakeling	12 616	25 200	+ 99,7
Verduidelijking	13 436	33 151	+ 146,7
Contact	25 153	41 720	+ 65,9
Aanvraag opleiding	5 397	9 610	+ 78,1
Opleiding waarvan :	9 379	10 796	+ 15,1
Beroepsopleiding	8 668	8 978	+ 3,6
Start IBO	293	1 012	+ 245,3
Hervatting studies	418	806	+ 92,9

Tot slot, de toegenomen activering van de werkzoekenden blijkt niet enkel uit het aantal afzonderlijke begeleide werkzoekenden, maar ook uit de intensiteit van die begeleiding.

4.10 Zoekgedrag volgens de Arbeidskrachtenenquête

In het kader van de Enquête naar de Arbeidskrachten (georganiseerd door de FOD Economie – ADSEI in opdracht van Eurostat) wordt door de enquêteurs aan de werklozen gevraagd of ze werk zochten in de maand voorafgaand aan de enquête, en zo ja, welke initiatieven ze namen.

Hierna vindt u een overzicht van de resultaten van de voorbije jaren. Hieruit blijkt niet enkel een daling van het aandeel dat geen enkel initiatief had genomen, maar blijkt ook een stijging van inzonderheid de meer actieve vormen van zoeken naar werk, en dit vooral de laatste 3 jaar.

WELKE ACTIE ONDERNAMEN WERKLOZEN DIE EEN BETREKKING ZOEKEN IN DE MAAND VOORAFGAAND AAN DE ENQUETE						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Plaatselijk Wergelegenheidsagentschap (PWA) gecontacteerd	11,2	11,0	11,0	9,7	10,6	9,3
Officieel plaatsingsbureau gecontacteerd om werk te vinden	59,0	62,0	61,2	60,9	61,2	62,1
Uitzend-, wervings- of selectiebureau gecontacteerd	26,5	27,6	27,2	28,0	31,1	33,6
Werkgevers / jobbeurs gecontacteerd / bezocht	20,5	22,1	23,2	26,7	27,0	28,2
Persoonlijke relaties (vrienden, familie,...)	26,1	27,1	27,4	28,9	30,4	32,4
Advertentie laten plaats en / beantwoord	18,4	18,7	18,5	19,8	22,3	22,1
Deelname aan een test, wervingsexamen, sollicitatiegesprek	7,4	8,3	8,7	9,4	10,1	11,5
Personeelsadvertenties geraadpleegd	37,0	40,9	42,9	48,3	49,7	48,8
Gewacht op een aanbieding van een officieel plaatsingsbureau	12,8	14,5	14,1	15,1	15,4	15,0
Vacature uitzend-, wervings-, selectiekantoor, PWA afgewacht	6,1	6,7	5,9	7,5	6,1	5,9
Resultaten van een wervingsexamen afgewacht	1,4	1,7	2,0	1,9	2,3	2,2
Naar grond, gebouwen of apparatuur gezocht	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,2
Financiële middelen gezocht	0,4	0,4	0,6	0,4	0,7	0,8
Naar vergunningen, licenties gezocht	0,1	0,2	0,4	0,4	0,3	0,4
Andere methoden	3,9	3,6	4,0	4,1	3,5	2,7
Geen enkel initiatief genomen	8,3	7,7	8,5	6,6	7,2	6,2
RELATIEVE WAARDE INDIEN JAAR 2003 = 100						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Plaatselijk Wergelegenheidsagentschap (PWA) gecontacteerd	102,5	100,0	100,0	88,5	97,0	85,1
Officieel plaatsingsbureau gecontacteerd om werk te vinden	95,2	100,0	98,7	98,3	98,7	100,2
Uitzend-, wervings- of selectiebureau gecontacteerd	96,2	100,0	98,8	101,6	112,9	121,9
Werkgevers / jobbeurs gecontacteerd / bezocht	92,8	100,0	105,1	120,8	122,3	127,8
Persoonlijke relaties (vrienden, familie,...)	96,3	100,0	101,3	107,0	112,4	119,8
Advertentie laten plaats en / beantwoord	98,3	100,0	99,0	105,9	119,4	118,2
Deelname aan een test, wervingsexamen, sollicitatiegesprek	88,6	100,0	104,5	112,5	121,8	138,3
Personeelsadvertenties geraadpleegd	90,4	100,0	104,8	118,1	121,5	119,3
Gewacht op een aanbieding van een officieel plaatsingsbureau	88,0	100,0	96,8	104,2	106,2	103,0
Vacature uitzend-, wervings-, selectiekantoor, PWA afgewacht	91,2	100,0	87,6	112,0	90,6	87,6
Resultaten van een wervingsexamen afgewacht	78,8	100,0	117,8	112,5	135,8	125,2
Naar grond, gebouwen of apparatuur gezocht	69,6	100,0	122,1	140,4	179,8	87,2
Financiële middelen gezocht	97,3	100,0	165,1	112,0	173,8	194,6
Naar vergunningen, licenties gezocht	27,1	100,0	178,5	191,0	142,6	188,4
Andere methoden	106,6	100,0	109,4	113,0	97,5	73,3
Geen enkel initiatief genomen	107,5	100,0	109,8	85,6	93,4	80,6

Bron : ADSEI, bewerking FOD WASO

Daarnaast kan de evolutie van het zoekgedrag worden nagegaan op basis van het percentage van het totaal aantal zelfverkleerde werklozen dat actief naar werk zoekt. Deze gegevens moeten voorzichtig worden geïnterpreteerd, aangezien lang niet alle personen die zichzelf in de eerste plaats "werkloos" achten ook ingeschreven zijn als werkzoekende. Toch geeft de evolutie van dit aandeel een indicatie.

Percentage van de werklozen volgens eigen verklaring dat naar werk zoekt	
2002	57,3
2003	59,0
2004	60,9
2005	63,6
2006	63,1

Bron : ADSEI, bewerking FOD WASO

Om over vergelijkingsmateriaal te beschikken op het vlak van de kwaliteit van de arbeid, kunnen we informatie gebruiken over de baan die wordt uitgeoefend door personen die werken, maar één jaar voor de enquête werkloos waren. Daarmee kunnen de werkzoekenden die doorheen het nieuwe opvolgingsstelsel gingen zinvol worden vergeleken.

Arbeidssituatie van de werkenden die één jaar voordien werkloos waren		
	2006	2007
Vast contract	53 %	53 %
Tijdelijk contract	47 %	47 %
Voltijds	64 %	66 %
Deeltijds	36 %	34 %
Doen nooit avond- of nachtwerk	71 %	70 %

Bron : ADSEI

Zoals hierboven reeds vermeld, laat een vergelijking met de gegevens uit de enquête die door IDEA wordt verwerkt niet toe te concluderen dat de arbeidsmarktsituatie van de personen die het opvolgingsstelsel doorliepen systematisch slechter zou zijn dan deze van de gemiddelde werkloze die werk vindt.

4.11 Onderzoek van VDAB bij geschorste werklozen uit doelgroep DISPO

De VDAB ondervroeg via een telefonische enquête de werkzoekenden die in de periode oktober 2004 tot juni 2007 en sanctie kregen vanwege de RVA. Het ging om 4.145 met een tijdelijk verlies van uitkeringen omwille van artikel 70 (afwezig op gesprek) 1.755 werkzoekenden die een beperkte ontzegging van uitkeringen opliepen (na tweede gesprek) en 639 werkzoekenden die geschorst werden na een derde gesprek.

Aan deze werkzoekenden werd gevraagd welke hun toestand was respectievelijk 1 maand, 3 maanden en 6 maanden na de ingang van de RVA-sanctie.

EVOLUTIE WERKLOOSHEID NA SANCTIE (in %)									
	Na 1 maand			Na 3 maanden			Na 6 maanden		
	Art. 70	Beperking	Schorsing	Art. 70	Beperking	Schorsing	Art. 70	Beperking	Schorsing
Nog werzoekend (uitkeringsgerechtigd, wachttijd en geschorst)	55	73	60	48	57	50	41	47	35
Vrij ingeschreven werzoekende (geen uitkering)	2	1	3	2	2	4	2	1	6
Leefloon	0	0	2	0	1	3	0	1	4
Uitkeringsgerechtigd, vrijstelling sociale en familiale redenen	0	1	0	1	1	0	1	2	0
Uitkeringsgerechtigd, vrijstelling studies	1	1	0	1	1	0	1	1	0
Deeltijds werkend	2	4	2	3	6	2	4	9	2
Voltijds werkend (ook IBO, DAC, ...)	12	8	6	15	16	10	19	21	16
Ziek	4	1	1	4	3	2	5	4	2
Uitgeschreven wegens hervatting studies	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geen info	25	11	24	23	14	28	27	15	34
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron : VDAB, bewerking FOD WASO

Bij de interpretatie van deze cijfers moet met het volgende rekening gehouden worden :

1. voor wat artikel 70 betreft kan de opgegeven toestand (bvb. werk) zowel de "oorzaak" als het "gevolg" zijn van de ontzegging van uitkeringen
2. voor wat de verschuiving naar het leefloon betreft is het eerder lage resultaat wellicht ook te wijten aan de periode van maximaal zes maanden : voor gezinshoofden en alleenwonenden is de eerste zes maanden van de sanctie een verlaging van de uitkeringen tot het niveau van het leefloon, en is het pas daarna dat men zijn uitkeringen volledig verliest
3. dat ongeveer een kwart van de geschorsten niet kon bereikt worden of niet wenste mee te werken.

4.12 Evaluatie-elementen vanwege de VDAB

4.12.1 Wat de transmissies aan de RVA betreft

De VDAB stelt een sterk stijgend aantal transmissies vast. Daar waar in de periode 2000-2003 het gemiddeld ging om een 6.500 transmissies per jaar, steeg dit tot 30.569 transmissies in 2007. Deze opwaartse tendens is sterk beïnvloed door het samenwerkingsakkoord, maar anderzijds oefent ook het hoge vacatureaanbod dat moeilijk ingevuld raakt een opwaartse druk uit op het aantal transmissies.

Het overgrote deel van die transmissies volgt uit de afwezigheid van een werkzoekende na een uitnodiging van de VDAB (in 2007 gaat het om 27.543 transmissies). De nieuwe tendens om voor (bijna) alle acties de uitnodiging verplichtend te maken en de algemene stijging van het aantal uitnodigingen (van 593.996 uitnodigingen in 2004 tot 748.988 uitnodigingen in 2006) zorgt mede voor de stijging van dit type transmissies.

Ook de transmissies voor werkweigeringen zijn sterk gestegen, van 281 in 2004 tot 1.122 in 2007. In 2006 werd door de VDAB het principe van de "focus op werk" geïntroduceerd. Hierdoor is het voor een werkzoekende niet langer vrijblijvend om al dan niet in te gaan op een vacature, als hij/zij over de gevraagde competenties beschikt. Een werkzoekende die kan, maar niet wil, wordt onmiddellijk gewezen op zijn verplichtingen om in te gaan op een passende dienstbetrekking. Indien hij het aanbod weigert, wordt tot transmissie overgegaan.

Die focus op werk en de vernieuwde transmissieprocedure miste ook bij de beroepsopleidingen zijn effect niet, waar het aantal transmissies steeg van 99 in 2004 tot 1.220 in 2007.

4.12.2 Evaluatie van 3 jaar sluitende aanpak 29

4.12.2.1 Preventieve werking

Indien de VDAB in staat blijkt om de groeiende vraag naar arbeidskrachten grotendeels op te vangen ondanks de toenemende krapte aan de aanbodzijde van de arbeidsmarkt, dan valt dat eerst en vooral toe te schrijven aan de sluitende aanpak in het kader van het samenwerkingsakkoord met de RVA. Die sluitende aanpak zorgt voor de ontsluiting van het ganse potentieel aan competenties binnen de geregistreerde beroepsbevolking en aldus tot een meer geactiveerde, meer gedifferentieerde arbeidsreserve.

Tussen juli 2006 en juni 2007 registreerden 81.005 werkzoekenden bij hun inschrijving als werkzoekende in hun dossier dat ze op een of meerdere van de hen aangeboden vacatures zouden ingaan. Dit aantal, uitgedrukt ten opzichte van het totale aantal werkzoekenden die zich inschreef, nam toe van 16 % in september 2006 tot 29 % in mei 2007.

De wekelijkse automatische matching genereerde in 2006 242.139 vacaturemeldingen, tegenover 195.496 in 2005. Per week ontvangen 25.656 werkzoekenden gemiddeld 1,6 vacatures. Daarnaast is er ook nog een online automatische matching in het kader van het steden- en gemeentepan mbt de jeugdwerkloosheid.

²⁹ gebaseerd op de nota aan de Raad van Bestuur van 5 september 2007.

Zij die geen vacatures ontvangen via deze wegen, en zij die er veel ontvangen maar toch werkloos blijven, worden uitgenodigd voor een gesprek waarbij hun beroepsaspiraties arbeidsmarktgericht worden gemaakt.

De telefonische screening is de tweede stap in het getrapte begeleidingsmodel. Tussen juli 2006 en juni 2007 werden 28.515 werkzoekenden telefonisch gescreend : 26.985 werden daarna opgenomen in een bemiddelingstraject, 775 werden opgenomen in trajectbegeleiding, 85 in opleiding, aan 237 werden basisvaardigheden ICT aangebracht en 140 werden gescreend op hun ondernemersvaardigheden.

De preventieve trajectwerking zorgde voor een bereik van 97 % van de jongeren en 98 % voor de volwassenen, en quasi sluitende aanpak.

Ook voor 50plussers werd een actie ontwikkeld (Actief 50+), waarvoor tussen juli 2006 en juni 2007 14.516 werkzoekenden werden uitgenodigd.

4.12.2.2 Curatieve werking

De curatieve werking werd ontwikkeld vanaf 2004 en liep gelijk met de doelgroepbepaling van het samenwerkingsakkoord.

Niettegenstaande er gemiddeld 2,15 uitnodigingen vereist zijn vooraleer de werkzoekende ook effectief komt, is ook hier de aanpak voor 98 % sluitend : dwz dat 98 % van de doelgroep tot 50 jaar werd opgenomen in de curatieve werking, is uitgestroomd of kreeg een transmissie naar de RVA. Van de 36.345 die opgenomen werden in de curatieve werking waren er eind juni 2007 (momentopname) reeds 17.047 wier traject was beëindigd, waarvan 37 % was uitgestroomd naar werk. In totaal werden voor die groep ook 7.213 transmissies uitgevoerd. In 4.493 daarvan ging de RVA over tot schorsing.

Bij die curatieve doelgroep werd ook geanalyseerd welke de belangrijkste factoren waren die de inschakeling belemmerden. Uiteraard kunnen er bij één en dezelfde werkzoekende verscheidene belemmerende factoren spelen.

	Belemmering				
	< 25 jaar	25-30 jaar	30-40 jaar	40-50 jaar	Totaal
Doelgroep met KI	5.388	4.924	11.124	10.460	31.896
Werkloosheidsval	6,3%	9,0%	13,8%	7,3%	9,7%
Mobiliteit	21,2%	17,2%	17,3%	23,0%	19,8%
Leeftijd	0,4%	0,2%	1,9%	21,2%	7,7%
Zorgtaak	12,3%	19,1%	21,9%	12,2%	16,7%
Kansarmoede	0,4%	0,3%	0,6%	2,1%	1,0%
Geletterdheid	1,1%	1,7%	4,3%	5,9%	3,9%

De voornaamste belemmering blijft mobiliteit, vooral bij jongeren en de categorie van 40 tot 50 jaar. Het hebben van een zorgtaak (kinderen, zieke partner of ouders, ...) wordt vooral in de categorieën 25-30 jaar en 30-40 jaar als grootste belemmering aangehaald. Dit wordt mede beïnvloed door de werkloosheidsval, die in deze groep sterker speelt.

Bij onderzoek naar de belangrijkste redenen als verklaring van de werkloosheid komt op de eerste plaats het werkzoekgedrag. Randvoorwaarden, als mobiliteit, zorgtaak, ... nemen toe met de leeftijd.

Wordt de totale curatieve doelgroep in typologie, dan krijgen we het volgende resultaat :

	Jaar 1		Jaar 2		Jaar 3	
Curatieve doelgroep met intake	5.119		10.220		12.293	
I Niet-arbeidsmarktgerelateerde problematiek	432	8 %	1.681	16 %	3.086	25 %
II/IV Nood aan bemiddelingstraject/beperkt traject	3.288	64 %	6.086	60 %	6.868	56 %
III Nood aan uitgebreid traject	931	18 %	1.354	13 %	1.560	13 %
V Werkloosheidsval	468	9 %	1.099	11 %	779	6 %

I. Werkzoekenden met een problematiek niet eigen aan de arbeidsmarkt, bv. verslaving

II. Werkzoekenden die nagenoeg direct aan het werk kunnen en enkel nood hebben aan een bemiddelingstraject

III. Werkzoekenden die een opleiding nodig hebben om de kans om een duurzame tewerkstelling te vergroten. Zij hebben nood aan een remediërend traject met een duidelijke kwalificerende opleidingscomponent (uitgebreid traject)

IV. Werkzoekenden die op de eerste plaats nood hebben aan een begeleiding, bv. Problemen met het zelfbeeld, motivatie e.d., en in minder mate aan opleiding. Voor deze groep speelt het OC een belangrijke rol. Deze groep heeft nood aan een remediërend traject waar de nadruk ligt op een intensieve begeleidingscomponent (beperkt traject)

V. Werkzoekenden waarvoor een job slechts een beperkte financiële vooruitgang is (werkloosheidsval) t.o.v. de huidige uitkering o.a. werkzoekenden met een loonbeslag, canada Dry regeling, PWA regeling

Momenteel kan er geen technisch gezien nog geen onderscheid gemaakt worden tussen categorie II en IV.

Een deel van de doelgroep kampt overduidelijk met niet-arbeidsmarkt gerelateerde problemen. Het gaat voornamelijk om langdurig werkzoekenden met ernstige medische, mentale, psychische of psychiatrische problematiek, al dan niet gecombineerd met andere sociale problemen.

De VDAB stelt vast dat binnen de huidige expertise en dienstverleningsmogelijkheden geen toereikende oplossing kan geboden worden aan deze groep van werkzoekenden. Via tendering wordt de begeleiding van deze werkzoekenden uitbesteed aan partners van de VDAB, onder regie van de VDAB.

5. INTERNATIONAAL PERSPECTIEF EN AANBEVELINGEN

5.1 Internationale vergelijking en evaluatie van monitoring en begeleiding³⁰

5.1.1 Inleiding

Zowat alle geïndustrialiseerde landen kennen één of meerdere vormen van werkloosheidsuitkering, een vergoeding voor wie buiten de eigen wil om zonder werk valt, veelal gecombineerd met diverse vormen van begeleiding met het oog op een vlotte herinschakeling. De onderlinge diversiteit tussen landen is relatief groot, en stelsels kunnen uiteraard op allerlei dimensies onderling verschillen. Dat geldt in de eerste plaats voor de uitkeringen zelf : zoals bekend is het Belgische stelsel in die zin vrij uniek dat een werkloosheidsuitkering (zonder inkomenstoets) in ons land in principe voor onbepaalde duur wordt toegekend. Ook de vervangingsratio, de verhouding tussen het voorheen verdiende loon en de uitkering, kan erg verschillen. Voor een gemiddeld loonniveau ligt deze in België op een gemiddeld niveau in de beginfase van de werkloosheid, en eerder hoog voor de meer langdurig werklozen³¹. Het gebruik van maatregelen van actief arbeidsmarktbeleid, zoals het aanbieden van werkervaringen of opleidingen, of het inzetten van verschillende vormen van subsidiëring (zoals de vermindering van sociale zekerheidsbijdragen) verschillen eveneens sterk van land tot land.

In dit syntheseverslag willen we echter geen totaalbeeld geven, maar ons in de eerste plaats concentreren op twee aspecten van het werkloosheidsbeleid die een wijziging hebben ondergaan bij de invoering van het samenwerkingsakkoord van 2004 over de opvolging van de werkzoekenden, met name de monitoring van het zoekgedrag en de begeleiding ("counselling"). Na een korte situering van de verschillende bestaande werkwijzes in dit verband –een systematisch overzicht en vergelijking zijn niet mogelijk bij gebrek aan gestandaardiseerde gegevens– overlopen we het beschikbare evaluatiemateriaal.

5.1.2 Monitoring en begeleiding gebeurt overal, maar de aanpak verschilt sterk

De meeste ontvangers van een werkloosheidsuitkering zullen vanzelfsprekend spontaan naar een baan op zoek gaan, maar voor anderen kan begeleiding en een vorm van controle aangewezen zijn. De meeste landen vereisen dan ook dat de werkzoekenden op regelmatige tijdstippen een toelichting komen verschaffen over hun zoektocht naar werk. De frequentie, de aanpak en ook de gestelde eisen verschillen daarbij sterk³².

Sommige landen werken via rapporteringsformulieren (vaak met een relatief hoge frequentie –tot wekelijks toe– en uiteraard steeds meer via online-procedures), terwijl andere interviews voorzien. Zo wordt in Zweden elke acht weken een interview om het zoekgedrag te verifiëren georganiseerd, doen Noorwegen en Spanje dat driemaandelijks en Frankrijk viermaandelijks. Andere landen voorzien geen vaste frequentie, of maakten de monitoring tot een onderdeel van de regelmatige gesprekken die de werkzoekenden hebben met een begeleider. Nog andere, zoals Griekenland en Polen, beschikken

³⁰ Met dank aan de DG ELSA van de OESO voor het aanbrengen van suggesties in verband met dit deel.

³¹ OECD (2008)

³² OECD (2007) en Hasselpflug (2005)

helemaal niet over een controlesysteem, hoewel ze in principe uiteraard wel vereisen dat de uitkeringstrekkers een baan zoeken.

Sommige landen leggen ook minimumnormen omtrent het zoekgedrag op. Zo moet een werkloze in Oostenrijk en Nederland minstens één sollicitatie per week kunnen voorleggen, terwijl in het Verenigd Koninkrijk elke veertien dagen tien “acties” moeten kunnen worden aangetoond. In andere landen wordt dit geregeld door het vastleggen van wederzijdse rechten en verplichtingen in een overeengekomen individueel actieplan. Dergelijke plannen worden overigens steeds meer verplichtend : binnen de OESO stellen enkel Canada, Tsjechië, Japan en Luxemburg de ondertekening van een dergelijk plan niet verplicht wanneer het wordt aangeboden³³. Maar de gehanteerde termijnen –de werkloosheidsduur waarna een plan wordt aangeboden– verschillen sterk : binnen de eerste maand in ondermeer Oostenrijk, Duitsland en Zweden tot pas na twaalf maanden in Spanje of Denemarken. In de meeste landen worden de plannen vervolgens een viertal keren per jaar opgevolgd (met als uitschieter de VDAB die de plannen zes keer per jaar opvolgt).

In een internationaal overzicht³⁴ wordt de Belgische controle van het zoekgedrag in de op één na minst strikte categorie ingedeeld, samen met Finland, Noorwegen en Spanje. Van de EU-landen uit het onderzoek worden de verplichtingen in landen als Frankrijk en Duitsland echter als nog minder strikt beoordeeld, terwijl landen als Oostenrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk in de meest veeleisende groep worden gerangschikt. Ook blijkt dat de voorbije jaren de controle in de meeste landen strenger werd.

Vanzelfsprekend hangen de zoekverplichtingen samen met de notie van een “passende betrekking”. Op dat vlak blijken de vereisten in ons land zich in de middenmoot te bevinden, waarbij vooral de eisen op het vlak van geografische mobiliteit (tot vier uur verplaatsingstijd) eerder streng zijn. Alleen landen waar in principe van de werkzoekende wordt verwacht dat deze bereid is te verhuizen (zoals Zweden) leggen in dit verband nog strengere criteria op. Ook op het vlak van de mogelijke sancties voor het niet aanvaarden van een geschikte baan bevindt ons land zich in het midden van het Europese peloton.

Een samenvattende indicator “degree of strictness in availability rules” die zowel rekening houdt met de controle op het zoekgedrag als met de regels voor een passende betrekking, rangschikt België bij de minst strikte landen, enkel nog gevolgd door Ierland, Malta, het Verenigd Koninkrijk en Japan. De weging van verschillende factoren is echter enigszins betwistbaar en wordt sterk beïnvloed door de zeer lage beschikbaarheid in ons land van mensen die in een actieve maatregel zitten. Anderzijds is de reglementering over passende betrekkingen één ding, de werkelijke toepassing ervan loopt vaak sterk uiteen. Ons land kent traditioneel een relatief laag sanctiepercentages op grond van het weigeren van een geschikte baan³⁵ (al zijn er geen recente, vergelijkbare cijfers hierover).

De begeleiding van werkzoekenden, om hen te helpen bij het zoeken naar een baan, verloopt veelal via individuele interviews en collectieve informatiesessies. De OESO stelt een “norm” voorop van minstens vijf individuele interviews per werkzoekende per jaar. In een in 2007 gepubliceerd overzicht wordt gesteld dat enkel Tsjechië, Ierland, Slovakije, Spanje, Zweden, het Verenigd Koninkrijk en de VDAB aan deze norm beantwoorden.

³³ Turkije biedt geen individuele actieplannen aan, Polen en de V.S. maken er zelfden gebruik van.

³⁴ Hasselpflug (2005)

³⁵ Gray, 2003.

5.1.3 Een grotere beschikbaarheid betekent meer werk en een betere begeleiding van moeilijke doelgroepen

Heeft het zin om (strengere) eisen te stellen op het vlak van de beschikbaarheid van werkzoekenden in een context waarin er onvoldoende banen zijn? Een antwoord op deze vraag bevat verschillende componenten. Een eerste element dat in ogenschouw moet worden genomen is het loutere effect van een hogere beschikbaarheid op de totale hoeveelheid arbeid in de economie.

Daarbij komt uit de economische literatuur naar voren dat op langere termijn het effectieve arbeidsaanbod –de totale hoeveelheid werk dat de mensen willen verrichten– zich vertaalt in een arbeidsvraag vanuit de ondernemingen³⁶. Daarmee wordt de zogenaamde “lump-of-labour fallacy” weerlegd: de redenering dat er een zeker vast aantal banen beschikbaar is, dat enkel door factoren buiten de arbeidsmarkt (de economische conjunctuur of het monetaire beleid, bijvoorbeeld) zou worden bepaald. Het is duidelijk dat de kans dat bepaalde vacatures door de ondernemingen zullen worden “gecreëerd” (open verklaard, gepubliceerd...) groter wordt naarmate de waarschijnlijkheid toeneemt dat de vacature ook wordt ingevuld³⁷. Met een hoger arbeidsaanbod daalt bovendien de kost voor het invullen van vacatures. Voor dezelfde baan zullen de werkgevers ofwel een lager loon kunnen betalen, ofwel zullen ze een meer geschikte kandidaat vinden dan in een situatie waarin ze maar weinig keuzemogelijkheden hebben. Bovendien zal overkwalificatie vermeden kunnen worden en kunnen de meest geschikte personen voor elke baan worden ingezet³⁸, waardoor ook de algemene productiviteit kan toenemen (wat meteen inhoudt dat minder werklozen niet ten koste moet gaan van lagere lonen). In elk geval wordt aanwerven voor de ondernemer interessanter en dus stijgt de totale hoeveelheid arbeid (zoals Layard opmerkt steeg de Britse bevolking sinds 1850 met 240 % en nam “toevallig” ook het aantal banen met 240 % toe). Landen waarin de beschikbaarheidsvereisten voor de werkzoekenden hoger liggen, worden dan ook gekenmerkt door een hogere werkzaamheidsgraad³⁹.

Daarnaast is er een indirect demonstratie-effect van een hogere werkzaamheidsgraad of een hogere beschikbaarheid: mensen vertonen van nature uit in zekere mate een imitatiegedrag, waardoor een positieve sfeer rond “werk (zoeken)” bijdraagt tot een hogere arbeidsmarktparticipatie, ook van degenen die niet onmiddellijk bij een specifieke maatregel zijn betrokken⁴⁰.

De daling van de werkloosheid die op termijn het gevolg is van een hogere beschikbaarheid, kan anderzijds ook worden gebruikt om de beschikbare middelen van de werkgelegenheidsdiensten sterker te concentreren op de moeilijkst inzetbare groepen, en daarmee ook hen dichter bij de arbeidsmarkt brengen. Zo ontstaat een zichzelf versterkende evolutie, waarbij een hogere beschikbaarheid leidt tot lagere werkloosheid, die het op haar beurt mogelijk maakt extra te investeren in bijkomende beschikbaarheid.

Wanneer monitoring en begeleiding erin slagen om inderdaad de beschikbaarheid te verhogen, hebben ze dus een positieve invloed op de werkzaamheidsgraad. Anderzijds kan een te doorgedreven of onaangepaste controle mensen uit de arbeidsmarkt drijven. Voor zover het gaat om mensen die eigenlijk niet effectief inzetbaar zijn, volgens hun eigen wens of omwille van de omstandigheden, en dus in de logica van de meeste

³⁶ Layard (2001) en OECD (2005)

³⁷ Er worden geen openstaande vacatures voor op spierkracht vliegende superhelden gepubliceerd, hoewel veel ondernemingen een dergelijk iemand uiteraard zouden kunnen gebruiken...

³⁸ Wanneer enkel ingenieurs zich aanbieden bij een bedrijf dat minstens een zekere hoeveelheid bandwerk moet uitvoeren, is dat bedrijf gedwongen hen daarvoor in te zetten.

³⁹ Hasselpflug (2005)

⁴⁰ OECD (2005)

werkloosheidsstelsels niet in het systeem thuishoren, kan dit eventueel ook een wenselijk effect zijn.

Wanneer monitoring en de eventueel eraan gekoppelde sancties er evenwel toe leiden dat mensen zich uit de arbeidsmarkt terugtrekken die eigenlijk wel beschikbaar zijn, dan vermindert het totale beschikbare arbeidsaanbod, en dat is niet de bedoeling. Ook de mogelijke instroom in andere uitkeringsstelsels –waar de vereiste van werkbereidheid wel bestaat maar minder goed wordt opgevolgd– kan een ongewenst neveneffect zijn.

Bovendien kan een te ver doorgedreven monitoring er ook toe leiden dat mensen een baan aanvaarden waarvoor ze minder geschikt zijn (of een te precaire baan, aan een te laag loon) uit angst om een sanctie op te lopen⁴¹. Dat meer controle ertoe leidt dat werkzoekenden banen aanvaarden aan iets minder gunstige voorwaarden dan voor het bestaan van het controlesysteem, is overigens een onvermijdelijk effect is dat inherent is aan het stelsel (de zogenaamde “reservation wage”, het niveau waaraan men wil werken, zal altijd dalen als er een controle met mogelijke sancties is)⁴². De vraag is dan ook eerder of het gaat over onaanvaardbaar slechte voorwaarden en of een eventuele verbetering in de loop van de arbeidmarktcarrière er al dan niet mee wordt verhinderd. Bovendien zegt dit effect niets over de invloed op het algemene loonniveau (en de arbeidsvoorwaarden) op langere termijn.

Samenvattend wordt er veelal van uitgegaan dat een monitoringsstelsel de totale maatschappelijke welvaart verhoogt, ook als rekening wordt gehouden met de kostprijzen van het systeem⁴³.

5.1.4 Monitoring en begeleiding maken werklozen meer beschikbaar en helpen zo mensen aan het werk

Het regelmatig opvolgen van het zoekgedrag en het begeleiden van de werklozen werkt op twee manieren in op hun beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt. Zoals elke vorm van “activering” wordt de periode van werkloosheid er (nog) minder aantrekkelijk door voor de betrokkene (het is op grond van dat effect dat sommige landen na een bepaalde werkloosheidsperiode altijd een bepaalde voltijdse activiteit aanbieden). Door dit zogenaamde motivatie-effect kan vaak al voor de start van een dergelijke maatregel worden vastgesteld dat mensen actiever op zoek gaan naar een baan, terwijl anderen definitief afhaken of op zoek gaan naar alternatieve uitkeringsstelsels. Een positief effect op basis hiervan zal vaak eerder worden vastgesteld bij de groepen van werkzoekenden die het eenvoudigst inzetbaar zijn : een kleine extra prikkel kan dan immers volstaan om hen aan te zetten een baan te zoeken⁴⁴.

Dit effect is in essentie hetzelfde als het effect van uitkerings sancties in het algemeen en van een beperkte duur van de uitkeringen. Net voor de sanctie of het verlies van de uitkering omdat de rechten zijn uitgeput, wordt typisch steeds een intensiever zoekgedrag vastgesteld. Maar daar waar een beperking van de uitkeringen of een sanctie ook gevolgen kan hebben op het financiële welzijn van de betrokkene (en daarmee op het armoedepercentage) geldt dit uiteraard niet voor maatregelen die enkel een meer intensieve tijdsinvestering vereisen. Monitoring kan daarmee een meer sociaal alternatief zijn voor lagere uitkeringen of een beperking ervan in de tijd.

Anderzijds dragen monitoring en begeleiding uiteraard ook bij tot een toename van de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt doordat ze de werkzoekenden helpen om te komen tot

⁴¹ OECD (2007)

⁴² Frederikson en Holmlund (2003)

⁴³ Frederikson en Holmlund (2003)

⁴⁴ OECD (2005), OECD (2006)

een meer efficiënte en meer intensieve zoektocht naar werk. Daarmee zijn vooral die groepen geholpen die het verst van de arbeidsmarkt verwijderd zijn. Het totale effect van een monitorings- en begeleidingsstelsel kan dan ook uiteindelijk positiever uitvallen voor "moeilijkere" doelgroepen.

Het is vaak niet zo eenvoudig om de beide geschetste effecten uit elkaar te halen⁴⁵, noch om de resultaten van de monitoring van het zoekgedrag enerzijds en deze van een betere begeleiding afzonderlijk te evalueren, aangezien beide soorten maatregelen dikwijls in combinatie voorkomen. Bovendien is het veelal nog moeilijker om de monitoring op zich los te koppelen van de eventuele sancties.

Uit de evaluaties die hebben plaatsgevonden, blijkt monitoring op zich een positieve invloed te hebben uit te stroom naar werk, op voorwaarde evenwel dat de gestelde eisen niet al te hoog worden. In haar overzicht uit 2005⁴⁶ haalt de OESO ondermeer voorbeelden aan van studies omtrent de V.S. en Australië waaruit een positieve impact van een controle op het zoekgedrag blijkt. Recent blijkt uit een studie voor Noord-Ierland⁴⁷ (waar de controle een tijd lang werd opgeschort omwille van een herstructurering van de werkloosheidsdienst) dat monitoring de uitstroom uit de werkloosheid verhoogt, maar dat die zowel richting werk als richting inactiviteit kan gaan. Uit een Hongaarse studie⁴⁸ blijkt het effect vooral sterk op bepaalde groepen (in casu vrouwen ouder dan 30 jaar) die verder verwijderd zijn van de arbeidsmarkt.

Impliciet gaat van elk monitoringsstelsel de dreiging van sancties uit, maar de impact daarvan zal uiteraard afhankelijk zijn van de omvang van de sanctie. Een studie voor Zwitserland⁴⁹ toont aan dat in regio's waar de sancties strenger zijn de uitstroom uit de werkloosheid (voor de niet-gesanctioneerden) hoger ligt dan elders.

Ook een versterkte begeleiding en het werken met individuele actieplannen blijken op zich een positief effect te hebben bij het zoeken naar werk (zoals uit evaluaties voor het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Frankrijk is gebleken⁵⁰), al blijkt een voorwaarde hiervoor het inzetten van voldoende personeel binnen de werkgelegenheidsdiensten te zijn.

Wanneer maatregelen die gericht zijn op monitoring en/of begeleiding als geheel worden bekeken en worden vergeleken met andere arbeidsmarktmaatregelen, dan scoren ze over het algemeen beduidend erg goed. Een Deense experimentele studie uit 2005-2006 (waarbij een nieuw monitorings- en begeleidingsstelsel enkel werd ingevoerd voor werkzoekenden geboren tussen de 1^e en de 15^e van elke maand) geeft aan dat een versterkte begeleiding gecombineerd met een intensievere opvolging van het zoekgedrag leidde tot een 30 % hogere uitstroom naar werk, voor alle subgroepen. De auteurs van de evaluatie van het experiment vermoeden daarbij dat het motivatie-effect, het aanzetten tot een actievere zoektocht naar werk om daarmee het intensieve programma te vermijden, de sterkste invloed heeft gehad.

De beschikbare overzichten⁵¹, gebaseerd op de techniek van de zogenaamde "meta-evaluatie" waarbij verschillende evaluaties van maatregelen met elkaar worden vergeleken, wijzen erop dat maatregelen gericht op begeleiding en monitoring systematisch de beste resultaten in termen van arbeidsmarktintegratie opleveren: "A well-balanced design of basic services such as job search assistance and counselling and monitoring, along with appropriate sanctions for non-compliance, seems to be able to go a long way in enhancing job search effectiveness." Daarmee blijken deze maatregelen

⁴⁵ Graversen en van Ours (2006)

⁴⁶ OECD (2005)

⁴⁷ McVicar (2006)

⁴⁸ Micklewright en Nagy (2005)

⁴⁹ Van Lalive e.a., aangehaald in McVicar (2006)

⁵⁰ OECD (2005)

⁵¹ In de eerste plaats Kluge (2006)

betere resultaten te hebben dan opleiding en vorming, en dan loonsubsidies in de privésector – hoewel ook deze door de band genomen een positieve impact hebben. Maatregelen gericht op directe jobcreatie door de overheid scoren systematisch het slechtst. Opvallend is dat ook wordt aangetoond dat specifiek op jongeren gerichte maatregelen meestal minder gunstige resultaten kunnen voorleggen. Begeleiding en monitoring is bovendien door de band genomen ook de goedkoopste aanpak binnen het scala van actieve arbeidsmarktmaatregelen.

Dat begeleiding en monitoring gunstiger worden beoordeeld dan vorming, komt ondermeer doordat langdurige vormingsmaatregelen kunnen leiden tot een belangrijk “lock-in” effect : de werkzoekende besteedt alle tijd aan de gevolgde vorming (of wacht het begin ervan af) en zoekt dus (veel) minder intensief naar werk. Op langere termijn blijken vormingsmaatregelen vaak echter wel een positief effect te hebben, zodat vooral een goede timing van de toeleiding van belang lijkt.

De institutionele context blijkt overigens weinig invloed te hebben op de effectiviteit van begeleiding en monitoring. De enige factor die deze effectiviteit in belangrijke mate tempert blijkt het bestaan van een rigide wetgeving omtrent aanwerving en ontslag te zijn. Wat de macro-economische context betreft, blijken de maatregelen –niet onverwacht– het meest efficiënt in een omgeving met een hoge werkloosheidsgraad.

Zoals reeds gesteld zijn de resultaten van monitorings- en begeleidingsmaatregelen vaak verschillend voor verschillende doelgroepen. In het algemeen lijkt de begeleiding meer baat bij te brengen aan de groepen die verder van de arbeidsmarkt afstaan (vaak vrouwen⁵²) terwijl monitoring hen soms eerder richting inactiviteit stuurt. Algemene conclusies lijken hieromtrent echter moeilijk te trekken.

Bibliografie

- Bergemanne A. en G. van den Berg (2007). “Active labor market policy effects for women in Europe – a survey”, IFAU Working Paper 2007 :3, Stockholm.
- Frederikson, P. en B. Holmlund (2003). „Improving incentives in unemployment insurance : A review of recent research”, IFAU Working Paper 2003 :5, Stockholm.
- Gaversen B.K. en J.C. van Ours (2006) “How to Help Unemployed Find Jobs Quickly : Experimental Evidence from a Mandatory Activation Program”, IZA Discussion Paper, No. 2504, Bonn.
- Gray, D. (2003), “National versus Regional Financing and Management of Unemployment and Related Benefits : the case of Canada”, OECD Social, Employment and Migration Working Paper, No. 14, Parijs.
- Hasselpflug S. (2005). “Availability Criteria in 25 Countries”, Finansministeriet Working Paper, No. 12/2005, Kopenhagen.
- Kluve, J. (2006). “The Effectiveness of European Active Labour Market Policy”, IZA Discussion Paper, No. 2018, Bonn.
- Layard, R. (2001). “Welfare-to-Work and the New Deal”, Centre for Economic Performance – London School of Economics, Londen.
- Manning, A. (2005) “You Can’t Always Get What You Want : The Impact of the UK Jobseeker’s Allowance”, CEP Discussion Paper No. 697, London.
- Mc Vicar, D. (2006) “Job Search Monitoring Intensity and Unemployment Exit : Evidence from a Jobseeker’s Allowance Natural Experiment”, Belfast.
- Micklewright J. en G. Nagy (2005), “Job Search Monitoring and Unemployment Duration in Hungary : Evidence from a Randomised Control Trial”, IZA Discussion Paper, No. 1839, Bonn.
- OECD (2005). Employment Outlook, Parijs.
- OECD (2006). Employment Outlook, Parijs.
- OECD (2007). Employment Outlook, Parijs (met de online bijlage Compendium of National Replies to the OECD Questionnaire on Interventions in the Unemployment Spell : www.oecd.org).
- OECD (2008). Benefits and Wages – Statistics (online : www.oecd.org), Paris.

⁵² Bergemann en van den Berg (2007)

5.2 Aanbevelingen aan de Belgische overheden

5.2.1 Banen voor jongeren : België (OESO, 2007)

Uittreksel uit “de voornaamste aanbevelingen” : Versterken van de wederzijdse verplichtingen” van de jongeren.

“De toekenning van uitkeringen in het kader van de werkloosheidsverzekering, uitsluitend op basis van de gedane studies, is uitzonderlijk in de OESO-landen. Andere voorbeelden hiervan zijn Denemarken, Griekenland, Luxemburg en de Tsjechische Republiek. In geen enkel land wordt de uitkering evenwel voor onbepaalde duur toegekend zoals dat in België het geval is. De periodes waarvoor de uitkeringen worden toegekend, variëren van zes maanden in de Tsjechische Republiek tot vier jaar in Denemarken. De laatste tendens bestond erin hetzij de uitkeringen af te schaffen zoals op het einde van de jaren 90 in de Slovaakse Republiek, hetzij zoals in Denemarken uiterst doortastend de rechthebbenden te activeren zodat slechts erg weinig jongeren de uitkeringen gedurende langere tijd genoten.

België moet op termijn de wachttuitkering afschaffen en tegelijk een grondige wijziging doorvoeren van de regels die van toepassing zijn op de meest recente toetreders tot het systeem van de werkloosheidsverzekering. De uitkering in het kader van de werkloosheidsverzekering zou niet mogen variëren naar gelang van de gezinssituatie en moet in de tijd worden beperkt, en moet afhangen van het actief zoeken naar een baan en van een vroegere periode van tewerkstelling. De uitkering kan worden verlaagd en het toepassingsgebied kan worden uitgebreid. Thans geldt als voorwaarde dat de betrokkene in de loop van de laatste 18 maanden 12 maanden heeft gewerkt. Een voorbeeld van een billijke formule zou kunnen zijn : na zes maanden te hebben gewerkt in de loop van de laatste 22 maanden, zouden de werklozen gedurende zeven maanden recht hebben op een werkloosheidsuitkering (afhankelijk van een strenge vereiste in verband met het zoeken naar werk zoals reeds eerder aangegeven).

Op korte termijn moeten de “wederzijdse verplichtingen” van de jongeren preciezer worden geformuleerd ongeacht het nu gaat om jongeren die de schoolbanken verlaten of net hun diploma hebben behaald. De begeleiding door de publieke dienst voor arbeidsbemiddeling van de Gewesten moet selectief gebeuren waarbij de aanpak die nuttig is voor elke doelgroep snel wordt vastgelegd, zoals reeds het geval is in het Vlaamse Gewest met zijn getrapte begeleiding van de werkzoekenden. Het verkrijgen van de wachttuitkering zou niet automatisch mogen gebeuren maar aan voorwaarden worden verbonden na het doorlopen van de wachttijd. Bovendien moet de jongere er rekening mee houden dat zijn uitkering wegvalt wanneer hij niet voldoende inspanningen om een baan te zoeken of wanneer hij een geschikte baan weigert. De gesprekken moeten om de drie maanden worden georganiseerd en dit tegelijk met de facilitator van de RVA en de adviseur van de gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling, zodat de samenwerking tussen het federale en het gewestelijk niveau wordt versterkt.

De dienst voor arbeidsbemiddeling van de Gewesten kan de jonge langdurig werklozen een baan of een opleiding aanbieden. De jongeren komen tevens in aanmerking voor nieuwe completere programma's opgezet in partnerschap op lokaal niveau met de gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling en het plaatselijke OCMW. Die aanpak is in het bijzonder aangepast aan de harde kern van jongeren die met tal van moeilijkheden

kampen. In tegenstelling tot de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling opteren de OCMW's voor een meer algemene benadering aangezien zij zowel zorgen voor een inkomen, tal van mogelijkheden voor ondersteuning bij opleidingsproblemen, werk, huisvesting en gezondheid.

De strategie betreffende de wederzijdse verplichtingen voor de jonge werkzoekenden moet onverwijld worden geherformuleerd in functie van de volgende aanbevelingen en gezamenlijk worden uitgevoerd door de RVA, de diensten voor arbeidsbemiddeling van de Gewesten en de plaatselijke OCMW's :

- Aanmoedigen van de jongeren zonder werk of de jonge schoolverlaters om zich als werkzoekende in te schrijven bij de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling. Er moet absoluut worden vermeden dat deze jongeren in een marginale situatie belanden op gebied van onderwijs en kansen op de arbeidsmarkt. Ze moeten beter worden geïnformeerd over de Activa Start maatregel die voor dit vraagstuk is uitgetekend.
- Alle jonge werkzoekenden een actieplan laten ondertekenen en de uitvoering ervan opvolgen. In het kader van de individuele begeleiding door tegelijk een facilitator van de RVA en een adviseur van de gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling moet minstens om de drie maanden een individueel gesprek worden gepland om te evalueren of het individueel actieplan goed wordt nageleefd. De toekenning van een uitkering moet worden gekoppeld aan de voorwaarde dat de betrokkene actief naar werk zoekt of ten minste gedurende drie maanden actief deelneemt aan een maatregel. De duur van de uitkering moet worden beperkt tot vier jaar.
- Aanbieden van sterkere actieve maatregelen aan de jonge langdurig werklozen. De gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling moet de jongeren die sedert meer dan één jaar werkloos zijn een baan of een opleiding aanbieden. Als tegenprestatie moeten de jongeren verplichtingen opgelegd krijgen in verband met het actief zoeken naar werk.
- Op lokaal niveau het zoveel mogelijk koppelen van de initiatieven van de OCMW's en de gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling voor de meest kansarme jongeren. De knowhow van de OCMW-medewerkers is specifiek geschikt voor de jongeren die een groot aantal zwakke punten cumuleren."

5.2.2 Economische studies van de OESO : België 2007

Uittreksel uit de aanbevelingen "De interventies op de arbeidsmarkt kunnen worden verbeterd" (bladzijde 14).

"De Belgische regering heeft recentelijk een aantal maatregelen getroffen om de voortijdige uitstap uit het arbeidsproces te ontmoedigen en de terugkeer in de werkgelegenheid te versoepelen voor de personen die hun activiteiten hebben stopgezet. Zo werd een aantal pistes om in vervroegd pensioen te gaan afgesloten zoals was bepaald in het Generatiepact. Er werden activeringsmaatregelen uitgevoerd, onder meer de individuele plannen voor een terugkeer naar het arbeidsproces, opvolgingsgesprekken en mogelijke sancties wanneer te weinig inspanningen worden geleverd om aan werk te raken. Deze activeringsmaatregel is evenwel uitsluitend van toepassing op de werklozen jonger dan 50 die relatief lange werkloosheidsperiodes achter de rug hebben. Aan de andere kant is er niets gewijzigd aan de andere beleidslijnen met betrekking tot de arbeidsmarkt, dat is in het bijzonder het geval voor het stelsel van de werkloosheidsuitkeringen. De klemtoon moet dus worden gelegd op een "making work pay"-beleid. De doeltreffendheid van de activeringsmaatregelen kan worden verhoogd door de werkloosheidsuitkeringen in de tijd te beperken. Een andere benadering die de regering in uitzicht kan stellen is de geleidelijke verlaging van de uitkeringen. Dat

initiatief kan gepaard gaan met een verhoging van de oorspronkelijke vervangingsgraad. De federale en de regionale overheidsdiensten voor arbeidsvoorziening moeten samen toezien op de inspanningen qua zoeken naar een baan, wat ook zal leiden tot een betere samenhang van de controle- en sanctiemechanismes. Om de werkzaamheidsgraad op te trekken van de groepen die het verst van de arbeidsmarkt staan, moeten verschillende andere maatregelen worden getroffen zoals het afsluiten van de mogelijkheden inzake vervroegd pensioen, het vroegtijdig activeren van de jonge schoolverlaters, de verlaging van de hoge effectieve marginale belastingsvoeten die van toepassing zijn op de werknemers met lage lonen en het doeltreffender besteden van de loonsubsidies ten behoeve van de laaggeschoolde werknemers.”

5.2.3 Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (Verslag 2007).

Uittreksel van bladzijde 15 omtrent de activering van het zoekgedrag :

“Hierbij wordt op individuele basis nagegaan welke problemen de werklozen ondervinden om een baan te vinden, en worden initiatieven genomen om deze te verhelpen. Aan de andere kant worden ook de inspanningen bij het zoeken naar werk geëvalueerd; indien deze als onvoldoende worden beoordeeld, kunnen na verloop van tijd sancties worden opgelegd. Onafhankelijke evaluaties zijn essentieel om de doeltreffendheid van genomen maatregelen te kunnen beoordelen en ze, eventueel, te kunnen bijsturen. Een eerste, weliswaar nog zeer partiële, evaluatie van dit programma lijkt over het algemeen positief. Voor de Raad vormt dit een aanmoediging om het activeringsprogramma verder te zetten en te versterken.

Ondanks de recente aanzienlijke daling van het aantal werkzoekenden, ligt de Belgische werkloosheidsgraad in 2007 nog steeds hoger dan het EU-gemiddelde. Bij de afname, die vooral in Vlaanderen te situeren valt, blijken vooral de ouderen en de langdurig werklozen uit de boot te vallen. Derhalve beveelt de Raad aan dat het activeringsprogramma, rekening houdend met hun specifieke situatie, zou worden uitgebreid naar de groep van 50-plussers, om hun kansen op de arbeidsmarkt te verhogen. Het succes van een dergelijk initiatief vereist echter tevens een grotere openheid van de ondernemingen, bij aanwervingen, ten aanzien van oudere kandidaten. Tevens lijkt het aangewezen om de begeleidingsprocedure voor sommige kansengroepen, zoals laaggeschoolde jongeren, al vanaf de inschrijving als werkzoekende op te starten, om de kans op langdurige werkloosheid te verkleinen. De procedure moet niet alleen geïntensifieerd worden, ook de inhoud ervan dient te worden geüpgraded. Overigens blijken sommige gerechtigden van werkloosheidsuitkeringen om diverse met hun medische of sociale situatie verbonden redenen niet beschouwd te kunnen worden als arbeidsgeschikt of beschikbaar voor de arbeidsmarkt. In een periode waarin de mobilisatie van alle krachten vereist is, zouden de nodige instrumenten moeten worden uitgewerkt om deze groep in kaart te kunnen brengen, teneinde voor hen een specifieke strategie te kunnen ontwikkelen.”

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6.1 Algemene vaststellingen

De begeleiding en opvolging van werklozen is niet enkel vanuit het verzekeringsprincipe dat aan de basis ligt van de werkloosheidsreglementering een logische vereiste, begeleiding en opvolging hebben ook een zeer positieve impact op de integratie van de werkzoekenden en op de werking van de arbeidsmarkt. Naarmate het arbeidsaanbod stijgt, en dus ook de kans dat vacatures worden ingevuld, stijgt ook de kans dat ondernemingen vacatures creëren. Bovendien leidt een positieve sfeer rond werk zoeken tot een hogere arbeidsmarktparticipatie, ook van degenen die niet onmiddellijk bij een maatregel betrokken zijn. Wanneer monitoring en begeleiding erin slagen om inderdaad de beschikbaarheid te verhogen, hebben ze dus een positieve invloed op de werkgelegenheidsgraad. Uit de beschikbare internationale overzichten blijkt zelfs dat begeleiding en opvolging systematisch de beste resultaten inzake arbeidsmarktintegratie opleveren, bijvoorbeeld beter dan directe jobcreatie door de overheid en dan langdurige vormingsmaatregelen.

Uit de in ons land beschikbare evaluatie-elementen (deel 3) blijkt, net zoals blijkt uit de internationale literatuur en evaluaties omtrent begeleiding en toezicht op het zoekgedrag (deel 4), dat het stelsel dat ingevoerd werd via het samenwerkingsakkoord van 2004 gezorgd heeft voor een beter werkende arbeidsmarkt.

Het heeft er mede voor gezorgd dat de Gewesten en Gemeenschappen hun begeleidings- en opleidingsacties hebben versterkt op verschillende terreinen :

- er wordt reeds van bij het begin van de werkloosheid gestart met de screening en begeleiding, inzonderheid bij jongeren en mindergeschoolden;
- de intensiteit van de acties werd verhoogd;
- nog meer dan vroeger gaat het echt om maatwerk;
- de participatie aan de acties kreeg in de meeste gevallen ook een meer dwingend karakter.

Anderzijds heeft de RVA nu zelf een instrument in handen waarmee het, onafhankelijk van de eventuele transmissies van de Gewesten, zelf het actief zoekgedrag kan opvolgen.

Beide elementen samen, begeleiding en monitoring, leidden tot :

- een grotere participatie van de werkzoekenden in begeleidingsacties en opleidingsacties, en dus een betere omkadering, inzonderheid voor zij die zwakker staan op de arbeidsmarkt;
- een dalende werkloosheid, waarbij de daling belangrijker is dan wat op basis van het conjunctuurverloop zou kunnen verwacht worden, en een hogere uitstroom naar werk;
- en dit zonder dat er een belangrijke stijging is van het aantal gevallen waarbij de werkloze van de werkloosheidsuitkeringen wordt uitgesloten (zie bijlage 1).

Het nieuwe stelsel beantwoordt dus aan de oorspronkelijke doelstelling.

Het hoofddoel van de evaluatie was na te gaan of het nieuwe stelsel beter is dan het vroegere artikel 80, en zo ja, of het dan niet moet uitgebreid worden naar de werklozen van 50 jaar en meer. Beide vragen komen hierna aan bod. Maar daarnaast worden ook een reeks andere knelpunten bekeken, en suggesties gedaan tot aanpassing.

6.2 Schrapping artikel 80

Het nieuwe stelsel biedt tal van voordelen ten opzichte van het vroegere artikel 80 (langdurige werkloosheid), en zorgt voor een positieve dynamiek in de begeleiding en opvolging, en in de afstemming tussen regionale en federale inspanningen. Het nieuwe stelsel roept in een vroegere fase van de werkloosheid ter verantwoording, vooraleer de langdurige werkloosheid zorgt voor een haast niet meer te overbruggen afstand tot de arbeidsmarkt. Bovendien kan de werkloze zowel vóór hij uitgenodigd wordt door de RVA, als onmiddellijk erna, rekenen op een ondersteuning vanuit de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding. Op het moment dat hem op zijn plichten wordt gewezen (verwittigingsbrief RVA, gesprekken bij facilitatoren) kan hij dus ook maximaal gebruik maken van zijn recht op hulp, via begeleiding en opleiding.

Het nieuwe stelsel is ook ruimer in toepassingsgebied, en viseert niet enkel de langdurig werkloze samenwonenden, maar ook de gezinshoofden en alleenwonenden. De grote verschillen in toegelaten werkloosheidsduur die golden onder artikel 80, zijn in het nieuwe stelsel verdwenen, terwijl bij de beoordeling nog steeds rekening kan gehouden worden met de werkgelegenheidssituatie in de subregio.

Het lijkt dan ook gepast om de tijdelijke schorsing van toepassing van artikel 80 om te zetten in een definitieve opheffing van dit artikel 80.

6.3 Uitbreiding naar 50-plussers?

Uit de resultaten van de enquête uitgevoerd door IDEA-consult, blijken grote verschillen tussen de leeftijdsgroep 40-49 enerzijds, en de 50-plussers anderzijds, en dit zowel inzake uitstroom naar werk, hulp vanuit de gewestelijke instellingen voor arbeidsbemiddeling, intensiteit van het zoekgedrag, ... Dit lijkt er op te wijzen dat een uitbreiding van het stelsel naar de 50-plussers die beschikbaar moeten zijn voor de arbeidsmarkt (op basis van huidige regelgeving, meestal tot de leeftijd van 58 jaar) er zou kunnen voor zorgen dat ook deze leeftijdsgroep nieuwe kansen krijgt. Algemeen bleek trouwens uit de enquête dat deze leeftijdsgroep het gevoel heeft aan zijn lot overgelaten te zijn.

De regionale verschillen in aanpak van werkzoekenden die reeds bestaan voor de leeftijdsgroep onder de 50 jaar, zijn voor de leeftijdsgroep 50 en meer nog veel uitgesprokener. Dit is mede beïnvloed door de door de verschillende Gewesten gestelde prioriteiten, gebaseerd op hun specifieke arbeidsmarktsituatie.

Niet enkel vanuit die optiek is wellicht op dit ogenblik een grootschalige uitbreiding naar de leeftijdsgroep 50-58 niet opportuun. De op te volgen groep van <50-jarigen heeft reeds een dergelijke omvang, dat zowel bij de gewestinstellingen als bij de RVA de uitbreiding van de groep wellicht zou gaan ten koste van de kwaliteit van begeleiding en opvolging bij de < 50-jarigen. Dit argument wint nog aan belang indien men de opvolgstermijnen voor de <50 jarigen zou willen inkorten (zie verder).

Een concreet voorstel zou er kunnen in bestaan om zeer geleidelijk de groep van de 50-plussers in het nieuwe stelsel te integreren, bijvoorbeeld door dit enkel voor de nieuwe 50-plussers te doen (door bijvoorbeeld te stellen dat onder het toepassingsgebied vallen alle werklozen die op 1 juli 2008 nog geen 50 jaar waren). Deze groep blijft dan opgenomen in het stelsel, en dus begeleid en opgevolgd, naarmate ze ouder worden, tot de leeftijd waarop ze niet meer moeten ingeschreven zijn als werkzoekende. De hierboven vermelde bezwaren tegen een uitbreiding naar de groep van de 50-plussers

vallen weg wanneer een dergelijke formule wordt gebruikt. Deze geleidelijkheid laat de Gewesten ook toe om aangepaste begeleidingsmodules voor die langzaam groeiende groep te ontwikkelen. Een dergelijke aanpak kan mee helpen de noodzakelijke attitudewijziging, zowel bij werknemers als werkgevers, maar ook in de ganse maatschappij, verder te ondersteunen. Een dergelijke attitudewijziging vraagt tijd, en moet wellicht nog verder ondersteund worden door maatregelen die bijvoorbeeld de bruto-loonkost voor oudere werknemers verder verlagen, zowel op langere termijn (door het bannen van leeftijds- en ancienniteits-gebonden barema's) als op kortere termijn (verdere verlaging patronale bijdragen voor de mindergeschoolde 50-plussers).

6.4 Problematiek leefloon

Daar waar de toepassing van artikel 80 weinig effect had op het aantal leefloongerechtigden (men kon slechts geschorst worden indien er in het gezin naast de werkloosheidsuitkering nog een ander inkomen beschikbaar was), is dit met het nieuwe stelsel niet meer het geval. Een belangrijk deel van de geschorsten zijn gezinshoofden en alleenstaanden, die na een overgangperiode van zes maanden (de eerste zes maanden van de schorsing ontvangen ze een werkloosheidsuitkering verlaagd tot het niveau van het leefloon, maar wel ten laste van de federale sociale zekerheid), indien ze ondertussen het werk niet hervat hebben, aankloppen bij de OCMW's voor het ontvangen van het leefloon. Dit verhoogt de kostprijs bij de OCMW's.

Werklozen die niet effectief werk zoeken, en die, na verschillende nieuwe kansen gekregen te hebben (verwittigingsbrief, gesprek 1, gesprek 2, ...) zich niet actiever opstellen, horen niet thuis in de werkloosheidsverzekering, ongeacht of dit nu om gezinshoofden, alleenwonenden dan wel samenwonenden gaat. De werkloosheidsuitkeringen worden hen dan ook terecht onzegd. Uit de cijfers van het aantal geschorsten omwille van de DISPO-toepassing blijkt trouwens dat dit een al bij al beperkte groep is (voor gans het jaar 2007 gaat het voor gezinshoofden en alleenwonenden samen om slechts 592 gevallen van volledige uitsluiting). Gelet op de zeer beperkte omvang van deze groep, lijkt het voorsnog niet nodig om een financiële compensatie te voorzien voor de OCMW's. Wanneer op termijn op basis van een objectieve monitoring zou kunnen aangetoond worden dat de kosten voor de OCMW's blijven stijgen, kan gezocht worden naar een financiële compensatie. Voor de door de RVA-geschorsten die overgaan naar het leefloon mag het OCMW natuurlijk de uitbetaling van het leefloon niet weigeren omdat ze in het verleden onvoldoende zochten naar werk : die werkzoekenden moeten een echte nieuwe kans krijgen.

Voor werklozen die tijdelijk hun werkloosheidsuitkeringen verliezen omwille van het zonder reden afwezig zijn op de gesprekken met de RVA-facilitatoren (toepassing van artikel 70), volstaat het dat ze zich bedenken en zich toch aanmelden bij de RVA (en meewerken) om een einde te maken aan dit tijdelijk verlies van uitkeringen. Hier kan de vraag gesteld worden of het huidig alternatief waarover de werklozen beschikken (niet meewerken bij de RVA en gaan aankloppen bij de OCMW's, wat vrij frequent moet voorkomen aangezien alleen al in 2007 4.987 gezinshoofden en 4.627 alleenwonenden artikel 70 zagen toegepast) wel een gewilde piste is. Wellicht kunnen de OCMW's hier ook een rol spelen in het motiveren van de werklozen om zich toch nog aan te bieden bij de RVA, en mee te werken aan het voorgestelde actieplan.

6.5 Problematiek moeilijk bemiddelbaren

In verschillende evaluatie-elementen blijkt dat een bijzondere aandacht vereist is voor de moeilijk- tot bijna niet-bemiddelbare werkzoekenden. Voor deze groep is het aanbieden van een overeenkomst met de klassieke actiepunten (aanbieden bij bemiddelingsdienst,

actief solliciteren bij werkgevers, ...) zinloos : eerst moeten andere problemen overwonnen worden, anders is geen enkele kans op integratie in de arbeidsmarkt. De vraag stelt zich dan ook hoe op deze groep het nieuwe stelsel van begeleiding en opvolging dient toegepast te worden.

Hen onttrekken uit het toepassingsgebied lijkt niet gewenst : enerzijds ontvangen ze natuurlijk werkloosheidsuitkeringen als volledige werkloze, anderzijds zou het volledig onttrekken van hen uit het toepassingsgebied er kunnen toe leiden dat er nog onvoldoende in die groep wordt geïnvesteerd.

De situatie van deze groep kan het best vergeleken worden met de werklozen die een tijdelijke arbeidsongeschiktheid hebben van minstens 33 % voor minstens 2 jaar. Voor die groep is nu reeds expliciet in de regelgeving voorzien dat ze tijdelijk vrijgesteld worden van toepassing van het nieuwe stelsel, waarbij die periode van beperkte arbeidsongeschiktheid niet meetelt als werkloosheidsperiode.

Naar analogie met die situatie, en aansluitend bij de opschortend effect van bepaalde begeleidingsacties zoals dit nu reeds voorzien is in het samenwerkingsakkoord, zou voor deze groep van moeilijk bemiddelbaren de volgende regeling kunnen gelden :

- tijdelijke vrijstelling (met een maximum van 2 jaar) van toepassing van het RVA-luik, voor zover de betrokken werkzoekende actief meewerkt aan een door de Gewesten op maat voorzien voortraject (welzijnstraject), eventueel uitgevoerd door een andere organisatie, op voorwaarde dat deze actie vooraf werd meegedeeld aan en aanvaard door de RVA;
- na afloop van deze tijdelijke vrijstelling is een verlenging slechts mogelijk indien een multidisciplinair team, paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van het Gewest en de federale overheid, unaniem vaststelt dat een verlenging van de vrijstellingsperiode noodzakelijk is en dat de kans op integratie in de arbeidsmarkt nog steeds mogelijk is. Dit team bepaalt eveneens de duur van de nieuwe vrijstellingsperiode, waarna een nieuwe evaluatie gebeurt door dit team.
- Wanneer na die eerste tijdelijke vrijstelling van maximum 2 jaar het multidisciplinair team vaststelt dat het om een niet-bemiddelbare werkzoekende gaat, of wanneer hij niet meewerkt aan zijn welzijnstraject, wordt hij uitgesloten uit van de werkloosheidsuitkeringen en gaat hij eventueel over naar het leefloon.

6.6 Verbeteringen aan transmissies

Uit de evaluatie-elementen blijkt dat er de laatste jaren een aanmerkelijke vooruitgang is geboekt op gebied van transmissies vanwege de Gewesten : het aantal is toegenomen en de regionale verschillen zijn, voor wat het totaal aantal transmissies betreft, veel beperkter dan vóór het samenwerkingsakkoord van 2004. Bovendien is ook de feedback vanuit de RVA merkbaar verbeterd : wanneer een transmissie vanwege de Gewesten door de RVA zonder gevolg geklasseerd wordt, worden de motieven daarvan steeds meegedeeld aan de Gewestinstelling.

Een pijnpunt blijft de catalogering van de transmissies naar type van transmissies, waarover duidelijke afspraken ontbreken, met als resultaat cijfers die tussen de Gewesten onvergelijkbaar zijn. Met name het gebruik van het type transmissie "uitschrijvingen" dient uitgeklaard, of zelfs afgeschaft : de uitschrijving is immers niet de reden van de transmissie, maar is een stap in de procedure van de Gewestinstelling, namelijk de schrapping als werkzoekende. Wat echter telt is de reden van deze schrapping.

Het juister en uniformer catalogeren van transmissies zal ook toelaten te oordelen of het huidige zeer lage aantal transmissies voor weigeringen van werk en van opleiding enkel

het gevolg is van een probleem van catalogeren, dan wel van een meer fundamenteel probleem van gebrek aan mededeling : in 2007 was het gemiddeld per maand meegedeelde weigeringen van opleiding en van werk respectievelijk 66 en 79 voor Vlaanderen, 2 en 285 voor Wallonië en 0 en 0,5 voor Brussel, terwijl men zich moeilijk kan voorstellen dat er per maand niet meer werklozen weigeren in te gaan op een dergelijk aanbod.

6.7 Gesprekken en overeenkomst : welke partijen betrokken?

In het huidig stelsel worden de gesprekken die het zoekgedrag moeten evalueren gevoerd tussen de werkzoekende enerzijds en de RVA-facilitator anderzijds. Het zijn ook die partijen die de overeenkomst tekenen waarin de inspanningen die van de werkzoekende worden verwacht worden vastgelegd.

Anderzijds wordt die werkzoekende natuurlijk ook begeleid door de consultant van de bemiddelingsdienst van de Gewesten, met wie de werkzoekende het te volgen traject afsprekt. Soms stellen deze personeelsleden van de Gewesten vast dat de acties die de facilitator verwacht vanwege de werkzoekende niet aansluiten bij wat verwacht wordt door de bemiddelaar, en dat die acties soms zelfs tegenstrijdig zijn.

De RVA-facilitatoren erkennen dit probleem, stellen dat de typeovereenkomsten waarmee ze moeten werken onvoldoende maatwerk toelaten en suggereren dat de RVA-facilitator en de Gewest-bemiddelaar samen de gesprekken voeren en de inhoud van de overeenkomsten vastleggen. Vanuit sommige Gewesten wordt dan weer gesuggereerd om het voeren van de gesprekken en het afsluiten van de overeenkomsten volledig in handen van de Gewesten te leggen, en enkel het evalueren van het al dan niet nakomen van die verbintenis op federaal niveau te laten gebeuren.

Deze laatste piste is eigenlijk quasi terugkeren naar de situatie van vóór 2004, toen de inhoud van het inschakelingsparcours (of het begeleidingsplan in een nog vroegere periode) autonoom werd vastgelegd door de Gewestinstellingen, en de federale overheid enkel kon evalueren of de onvoldoende medewerking die was meegedeeld door de Gewesten via een transmissie voldoende was aangetoond om eventueel het recht op uitkeringen te ontzeggen. Een dergelijke piste is enkel te overwegen indien daar voor de Gewesten ook een financiële verantwoordelijkheid wordt aan gekoppeld. Enkel met die garantie kan terug afgezien worden van de grote stap vooruit die in 2004 werd gemaakt, toen de RVA zelf de mogelijkheid kreeg het actief zoekgedrag te evalueren.

De procedure zou wel kunnen aangepast worden in de volgende zin. Het eerste gesprek blijft doorgaan tussen de werkzoekende en de RVA-facilitator. Wanneer deze oordeelt dat de werkloze onvoldoende inspanningen leverde, dan worden die werklozen kort daarop opnieuw uitgenodigd voor een nieuw eerste gesprek, dat gevoerd wordt tussen de werkzoekende, de RVA-facilitator en de Gewestbemiddelaar, en waarbij de inhoud van de overeenkomst wordt vastgelegd. Niet enkel de werkzoekende, maar ook de gewestinstelling engageert zich daarbij tot het ondernemen van de aangewezen acties. Het is dan ook de consultant van de arbeidsbemiddeling die een doorslaggevende rol heeft bij het bepalen van de inhoud van die overeenkomst. De huidige beperking tot acties opgenomen in de modelovereenkomst komt daarbij te vervallen. Ook de evaluatie van de inspanningen, 4 maanden later, gebeurt gezamenlijk door de RVA-facilitator en de gewestbemiddelaar, waarbij het de RVA-facilitator is die uiteindelijk de beslissing neemt over het al dan niet correct uitvoeren van de aangegane overeenkomst.

Deze werkwijze biedt als voordeel dat elk binnen zin bevoegdheden maximaal bijdraagt tot de optimale werking van het stelsel, waarbij het aantal gesprekken waarbij beide

ambtenaren aanwezig dienen te zijn beperkt wordt tot die situaties waarbij in een eerste verkennend gesprek door de RVA-facilitator geoordeeld werd dat de inspanningen uit het verleden onvoldoende waren.

6.8 Doelgroep van het nieuwe stelsel

Zoals reeds gesteld in punt 6.5. zouden de moeilijk bemiddelbaren tijdelijk vrijgesteld worden van toepassing van het nieuwe stelsel. Anderzijds zouden de 50-plussers slechts zeer geleidelijk er in worden opgenomen(6.3.).

Anderzijds lijkt het vanuit een theoretisch standpunt logisch om de deeltijdse werknemers met behoud van rechten (die dus ingeschreven zijn als werkzoekende voor een voltijdse job) op te nemen in het stelsel. In praktijk heeft dit wellicht weinig zin, gelet op de wijze waarop dit stelsel in de praktijk wordt gebruikt (bvb. personeel sommige warenhuizen). De sociale partners zouden eerst de afdwingbaarheid van de meeruren in dezelfde functie en het voorrangrecht bij de invulling van een vrijgekomen voltijdse job in dezelfde functie in werkelijkheid moeten brengen.

6.9 Termijnen van oproeping en wederoproeping

De lichte daling van de totale doelgroep (zie 6.3., 6.5. en 6.8.) zal niet enkel toelaten om nog diepgaander te werken, maar laat ook toe, zonder veel bijkomende werklust, de termijnen van uitnodiging voor de gesprekken te verkorten.

6.9.1 Voor wat de jonge schoolverlaters betreft

Sinds het samenwerkingsakkoord van 2004 hebben de Gewestinstellingen de screening en begeleiding van jongeren versterkt en vervroegd. Voor minder geschoolde jongeren wordt in principe reeds van bij de inschrijving als werkzoekende gestart, daar waar dit vroeger tussen de vierde en zesde maand werkloosheid gebeurde. Daarmee wordt ook aangesloten bij de wijziging van het engagement van de Europese werkgelegenheidsrichtsnoeren : de termijn waarbinnen aan die <25-jarigen een nieuwe start moet geboden worden, daalt van 6 maanden in 2007 naar 4 maanden tegen 2010, zoals beslist door de Europese Raad.

Voor wat de jonge schoolverlaters betreft zou het eerste gesprek dus kunnen doorgaan na bijvoorbeeld 7 maanden, en dus meestal vóór het einde van de wachttijd (die meestal 9 maanden is, maar uitzonderlijk slechts zes maanden bedraagt). Bij onvoldoende inspanningen zou op dat ogenblik een overeenkomst worden afgesloten, en zou 4 maanden later, en dus kort na het ontstaan van het recht op wachttuitkeringen, de uitvoering van de overeenkomst worden beoordeeld in een tweede gesprek.

Een dergelijke werkwijze legt nog meer de nadruk op de preventie van langdurige werkloosheid⁵³

⁵³ Wat o.a. gevraagd werd tijdens de parlementaire bespreking van de evaluatie van het plan om het zoekgedrag naar werk te activeren (het hoger geciteerde document 51 2195/001, pagina 63). In dezelfde zin vroegen de leden die de werknemersorganisaties vertegenwoordigen in het advies 1365 van 17 juli 2001 van de NAR dat het begeleidingsplan eerder zou moeten aangeboden worden aan de werkloze.

6.9.2 Inkorting periodes tussen de verschillende cycli.

Na een positieve beoordeling wordt in het huidig stelsel het volgende evaluatiepunt vastgesteld op ten vroegste 16 maanden na het eerste gesprek of 12 maanden na het tweede of derde gesprek. Bij dat "nieuwe" eerste gesprek wordt dan opnieuw bekeken welke inspanningen de werkzoekende deed in de 12 maanden die er aan voorafgaan. Een dergelijke termijn van 12 maanden is zeer lang, inzonderheid indien in die periode ook vanuit de Gewesten geen specifieke acties doorgaan voor die groep : zonder incentief is de kans op berusting en moedeloosheid zeer groot. De facilitatoren stellen dit dan ook vast : bij het "nieuwe" eerste gesprek moet veelal vastgesteld worden dat in de voorbije 12 maanden de inspanningen onvoldoende waren : het is pas na dit "nieuwe" eerste gesprek dat de werkzoekende terug actief wordt en de overeenkomst uitvoert die tijdens dat gesprek was afgesproken.

Het lijkt dus aangewezen om deze termijn van 16 en 12 maanden te verkorten, tot bijvoorbeeld 10 maanden (na eerste gesprek) en 6 maanden (na tweede of derde gesprek). Een alternatieve regeling bestaat er in om de termijnen ongewijzigd te laten, maar om bij het "nieuwe" eerste gesprek, bij onvoldoende inspanningen, onmiddellijk over te gaan tot een tijdelijke beperking of vermindering van uitkeringen (zelfde regeling als deze die geldt voor tweede gesprek in de eerste cyclus), en daarna slechts één nieuwe kans te geven (in tweede cyclus heeft tweede gesprek zelfde effect als derde gesprek in eerste cyclus). Deze alternatieve regeling beperkt het aantal te voeren gesprekken, meer heeft als nadeel dat een "nieuw" eerste gesprek onmiddellijk kan leiden tot een verlies van uitkeringen, zonder dat er een verwittigingsgesprek is geweest, wat afwijkt van wat de werkloze meemaakte in de eerste procedure. Indien toch deze piste wordt gekozen zal dit dus moeten gepaard gaan met een aangepaste informatiecampagne.

Het spreekt vanzelf dat deze aanpassing geldt voor alle personen van de doelgroep, dus ook voor de schoolverlaters.

6.10 Aanpassing artikel 70 (afwezig op gesprek)

In de huidige werkwijze zijn de gevolgen voor de werkloze van het niet ingaan op de uitnodigingen van de RVA voor een gesprek, eerder beperkt. Zo volstaat het o.a. om zich binnen een termijn van 30 dagen na het voorziene gesprek toch aan te bieden bij de RVA, om met terugwerkende kracht de tijdelijke ontzegging van uitkeringen te niet te doen. Uit de praktijk blijkt dat dit bovendien zorgt voor een dubbele administratieve complicatie : het is zeer moeilijk om het aantal uit te nodigen werklozen vast te stellen, en het zich spontaan terug aanbieden van de werkloze kan gebeuren op een ogenblik dat dit moeilijk verzoenbaar is met de werking van de RVA (bvb. alle facilitatoren op dat ogenblik reeds bezig met gesprekken).

Om het aantal "afwezigen" te doen dalen worden cumulatief de volgende wijzigingen voorgesteld :

- van bij de eerste uitnodiging gewerkt worden met een aangetekend schrijven;
- bij afwezigheid (behalve om een reden van overmacht aanvaard door de RVA-directeur) kan de stopzetting van de uitkeringen niet retroactief opgeheven worden. De afwezige werkloze ontvangt pas opnieuw uitkeringen vanaf het ogenblik dat hij zich aanbiedt bij de RVA, en op voorwaarde dat hij binnen de 14 dagen na die spontane aanbieding ingaat op de uitnodiging van de RVA-facilitator en de Gewestconsulent om een overeenkomst te onderschrijven.

6.11 Handhaving tewerkstellingskansen geschorsten

De werkloze die zijn uitkeringen verliest in het kader van deze DISPO-procedure moet, wanneer hij ingeschreven blijft als vrije werkzoekende (zonder uitkeringen) bij de bevoegde dienst voor arbeidsbemiddeling, wel zijn kansen op wederaanwerving behouden. De schorsing van uitkeringen mag er niet te leiden dat de arbeidsreserve verkleint.

Daarom dient voor deze vrij werkzoekende voorzien :

- in een gelijkstelling van de periode van schorsing van uitkeringen met een periode van inactiviteit voor de toepassing van werkgelegenheidsmaatregelen waarbij een zekere werkloosheidsduur wordt vereist (bvb. ACTIVA, SINE, doorstromingscontracten);
- dat bij werkhervatting het recht op uitkeringen herwonnen wordt indien het gaat om tijdelijke werkloosheid of om een deeltijdse job met bijkomende uitkeringen (inkomensgarantie-uitkering).

BIJLAGE 1 – EVOLUTIE BESLISSINGEN RVA

BESLISSINGEN RVA – NIET VERGOEDBAARHEID EN SANCTIE (Land)							
Niet-vergoedbaarheid	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Art. 58 (uitschrijving werkzoekende) (1)	557	450	767	875	1.978	8.201	13.211
Art. 70 (geen respons - buiten DISPO)	1.478	2.145	2.377	1.853	1.921	2.010	
Art. 70 (geen respons - DISPO)	0	0	0	357	4.837	9.660	12.539
Totaal	2.035	2.595	3.144	3.085	8.736	19.871	25.750
Sancties	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Art. 51 (vrijwillige werkloosheid) (1)	14.098	15.155	15.563	15.752	18.743	20.574	
Art. 56 (uitsluiting/beperking DISPO)	0	0	0	0	850	4.208	7.458
Art. 80 (langdurige werkloosheid)	8.927	8.116	8.359	7.539	3.961	1.271	222
Totaal	23.025	23.271	23.922	23.291	23.554	26.053	7.680

(1) rubriek beïnvloed door transmissies vanwege Gewesten

Opmerking : het aantal beslissingen artikel 70 buiten dispo en artikel 51 voor het jaar 2007 zullen door de RVA pas vrijgegeven worden naar aanleiding van de publicatie van het jaarverslag 2007.

Bron : RVA

BIJLAGE 2 – TRANSMISSIEPERCENTAGE EN SANCTIEPERCENTAGE OP BASIS VAN TRANSMISSIES

		Aantal niet werkende werkzoekenden (jaargemiddelde)	Totaal aantal transmissies vanuit Gewest (3)	Aantal transmissies met sanctie RVA	Kans op transmissie in % werkzoekenden	Kans op sanctie na transmissie in % werkzoekenden
1998	Vlaanderen	214.263	2.658	1.720	1,24	0,80
	Wallonië	249.605	1.045	687	0,42	0,28
	Brussel	77.180	1.511	981	1,96	1,27
	Land	541.048	5.214	3.388	0,96	0,63
1999	Vlaanderen	192.213	2.826	1.617	1,47	0,84
	Wallonië	242.313	1.093	629	0,45	0,26
	Brussel	73.100	2.558	675	3,50	0,92
	Land	507.626	6.477	2.921	1,28	0,58
2000	Vlaanderen	169.821	4.873	2.492	2,87	1,47
	Wallonië	234.566	1.015	543	0,43	0,23
	Brussel	70.040	3.454	735	4,93	1,05
	Land	474.427	9.342	3.770	1,97	0,79
2001	Vlaanderen	169.651	7.118	3.778	4,20	2,23
	Wallonië	229.374	914	371	0,40	0,16
	Brussel	70.715	3.685	701	5,21	0,99
	Land	469.740	11.717	4.850	2,49	1,03
2002	Vlaanderen	187.023	6.782	3.352	3,63	1,79
	Wallonië	226.932	834	299	0,37	0,13
	Brussel	77.526	2.822	579	3,64	1,75
	Land	491.481	10.438	4.230	2,12	0,86
2003	Vlaanderen	207.806	6.736	3.449	3,24	1,66
	Wallonië	246.076	596	186	0,24	0,08
	Brussel	84.259	3.158	544	3,75	0,65
	Land	538.141	10.490	4.179	1,95	0,78
(1) 2004	Vlaanderen	225.633	3.402	1.669	1,51	0,74
	Wallonië	261.133	563	149	0,22	0,06
	Brussel	90.322	1.518	194	1,68	0,21
	Land	577.088	5.483	2.012	0,95	0,35
2005	Vlaanderen	235.344	10.671	4.778	4,53	2,03
	Wallonië	266.978	5.426	534	2,03	0,20
	Brussel	94.075	6.163	1.333	6,55	1,42
	Land	596.397	22.260	6.645	3,73	1,11
2006	Vlaanderen	216.762	19.328	6.892	8,92	3,18
	Wallonië	274.400	17.406	3.321	6,34	1,21
	Brussel	97.122	4.720	1.543	4,86	1,59
	Land	588.284	41.454	11.756	7,05	2,00
2007	Flandre	180.396	33.288	12.479	18,45	6,92
	Wallonie	258.391	18.870	6.488	7,30	2,51
	Bruxelles (2)	93.672	6.459	1.896	6,90	2,02
	Pays	532.459	58.617	20.863	11,01	3,92

(1) voor transmissies en sancties : enkel eerste semester

(2) situatie december 2007

(3) vanaf 2006 uitgezuiverd voor dubbele transmissies